

TAMPEREEN YLIOPISTO

Mirjam Tahkokorpi

TAVOITTEENA VAPAUS

Egyptin kansannousu Helsingin Sanomissa, New York Timesissa ja al-Jazeerassa

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Heinäkuu 2012

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

TAHKOKORPI, MIRJAM: Tavoitteena vapaus. Egyptin kansannousu Helsingin Sanomissa, New York Timesissa ja al-Jazeerassa

Pro gradu -tutkielma, 76 s.

Tiedotusoppi

Heinäkuu 2012

Egyptin kansannousu oli keväällä 2011 kuuma aihe mediassa ympäri maailmaa. Alkuvuosi 2011 tuli tunnetuksi nimellä arabikevät, kun mielenosoitusaalto levisi Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän maissa. Tuhannet ihmiset nousivat vastarintaan maissa esiintyneiden epäkohtien takia. Egyptissä mielenosoitukset kestivät lähes kolme viikkoa, minkä jälkeen presidentti Hosni Mubarak erosi virastaan.

Vertailen tutkimuksessa länsimaisen median ja arabimedian raportointia internetissä Egyptin kansannousun aikana. Tutkimuskohteena ovat suomalainen sanomalehti Helsingin Sanomat, yhdysvaltalainen sanomalehti New York Times ja qatarilainen televisiokanava al-Jazeera.

Pro gradu -työssäni tutkin, millaisia rauhanjournalismin ja sotajournalismin piirteitä tutkimuskohteena olevien tiedotusvälineiden verkkoreportaasit sisälsivät. Rauhanjournalismin teorian mukaan rauhanjournalismi tarkoittaa sitä, että konfliktille halutaan löytää ratkaisu, kun taas sotajournalismissa tärkeintä on raportoida hyvän ja pahan välisestä kamppailusta.

Egyptin kansannousu ei ollut perinteinen sota, vaan konflikti, jossa tavalliset ihmiset halusivat paremmat elinolosuhteet. Kansa vaati esimerkiksi korruption kitkemistä, sananvapautta ja työpaikkoja. Kaikki vaatimukset liittyivät jollain tavalla vapauteen. Konflikti antoi hyvät edellytykset rauhanjournalismin toteuttamiseen.

Käytin tutkimuksessa hyödyksi rauhantutkija Johan Galtungin määritelmiä rauhanjournalismille ja sotajournalismille. Koostin määritelmistä kysymysrunon, jonka avulla analysoin juttuaineiston. Tutkimuksessa paljastui, että kukin tiedotusväline sisälsi piirteitä sota- ja rauhanjournalismista. Eniten sotajournalismin piirteitä esiintyi New York Timesin reportaaseissa, kun taas al-Jazeeran reportaasit muistuttivat eniten rauhanjournalismia.

Rauhanjournalismi on vielä melko tuntematon journalismityyppi, jota on vaikea toteuttaa perinteisessä uutismediassa. Internet ja sosiaalinen media antavat rauhanjournalismille uudenlaisia mahdollisuuksia.

Asiasanat: sotajournalismi, rauhanjournalismi, rauhantutkimus, arabikevät, Egypti, verkkojournalismi

Sisältö

1 JOHDANTO.....	1
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	5
2.1 Arabikevät 2011	5
2.2 Sosiaalinen media välineenä kapinassa	7
2.3 Muslimimaissa käydyt sodat mediassa.....	8
3 TOTUUDEN TAVOITTELUA	11
3.1 Objektiivisuus ihanteena	12
3.2 Media armeijan pelinappulana.....	14
3.3 Sitoutuva journalismi.....	18
3.4 CNN-ilmiö ja al-Jazeera-ilmiö	19
4 SOTA- JA RAUHANJOURNALISMI	23
4.1 Konflikti- ja sotajournalismi.....	24
4.2 Rauha ja rauhanjournalismi	29
4.2.1 Kritiikki	36
5 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT	38
5.1 Helsingin Sanomat.....	41
5.2 New York Times	43
5.3 Al-Jazeera	45
5.4 Aineiston analyysi	47
6 TUTKIMUSTULOKSET.....	50
6.1 Helsingin Sanomat.....	50
6.2 New York Times	56
6.3 Al-Jazeera	63
6.4 Yhteenveto.....	70
6.4.1 Rauha- vai väkivaltakeskeinen?	70
6.4.2 Totuutta vai propagandaa?	71
6.4.3 Tavallisia ihmisiä vai eliittinä?.....	72
6.4.4 Ratkaisu- vai voittokeskeinen?.....	72
7 PÄÄTELMÄT	74
LÄHTEET	77

1 JOHDANTO

Pohjois-Afrikan maat esiintyivät alkuvuonna 2011 poikkeuksellisen paljon uutisotsikoissa. Mellakat ja vallankumoukset olivat kuukausien ajan uutisten pääaiheina. Uutisten perusteella näytti siltä, että arabimaiden kriisit olivat alkaneet vasta edellisinä kuukausina, vaikka ongelmat olivat kyteneet paljon pidempään.

Hintojen nousu ja kova työttömyys saivat nuoret mellakoimaan ensimmäisenä Tunisiassa. Tunisian jälkeen mellakat levisivät muihin arabimaihin, kuten Egyptiin, joka sai paljon mediahuomiota. Egyptiläiset vaativat parempia elinoloja maahansa, jossa korruptio oli arkipäivää ja hallituksenvastaiset mielipiteet ajoivat vankilaan. Ihmiset vaativat, että maan poliittinen johto ottaa vastuun Egyptissä vuosikymmeniä kestäneistä ongelmista. Media oli läsnä, kun suuri osa egyptiläisistä odotti presidentti Hosni Mubarakin eroamista.

Egyptin vallanvaihtoa värittivät maan poliittiset kytkökset länsimaihin. Yhdysvallat on ollut Egyptin liittolainen presidentti Hosni Mubarakin aikana, ja Yhdysvallat on rahoittanut Egyptin armeijaa vuosittain miljardilla eurolla. Sen jälkeen, kun Mubarak erosi tehtävästään, Yhdysvallat ilmoitti tukevansa Egyptin demokratiakehitystä lisäksi noin 115 miljoonalla eurolla. Heräsi kysymys, miten Yhdysvaltojen poliittiset suhteet vaikuttivat maan Egypti-uutisointiin.

Länsimaalaisille Egyptin tilanne saattoi näyttäytyä erilaisena, kuin egyptiläiset itse vallankumouksen kokivat. Uutisista saattoi välittyä mielikuva, että kaikki egyptiläiset vastustivat presidentti Hosni Mubarakia, vaikka osa ihmisistä oli presidentin puolella. Millä tavalla länsimainen ja arabimedia sitten kertoivat tapahtumasta ja keiden näkökulmasta? Keskittyikö media väkivaltaisuuksien raportoimiseen vai kenties löytämään ratkaisuja konfliktiin? Tutkimuksessani selvitän, millä tavoin Egyptin kansannoususta raportoitiin.

Sotajournalismiin liitetään usein väkivallalla mässäily. Taisteluita saatetaan verrata urheiluotteluihin, joissa vastustaja yritetään nujertaa voimaa ja taktikointia käyttäen. Sodankäyntiä voidaan perustella isänmaallisuuteen ja turvallisuuteen vedoten. Samalla unohdetaan se tosiasia, mitä sodasta loppujen lopuksi jää jäljelle: ruumiita ja sodassa haavoittuneita, puhumattakaan traumaista, jotka elävät sodan jälkeenkin.

Norjalainen rauhantutkija Johan Galtung lanseerasi rauhanjournalismin (peace journalism) käsitteen 1970-luvulla. Sittemmin rauhanjournalismin mallia on kehitelty rauhanfoorumeissa 1990-luvulla. (Yiping 2011, 16.) Rauhanjournalismi poikkeaa perinteisestä sotajournalismista siten, että

rauhanjournalismi keskittyy esittämään ratkaisuja konfliktille. Kun perinteinen sotajournalismi kertoo, montako ihmistä on kuollut sodan aikana, rauhanjournalismi kertoo, miksi niin on tapahtunut ja mikä voi ratkaista konfliktin.

Galtungin mukaan (2002, 261) sotajournalismi keskittyy konfliktin nykyhetkeen, kuten sotatoimiin ja menetyksiin. Itse sodalla tai konfliktilla on näin ollen enemmän uutisarvoa kuin konfliktin ratkaisemisella. Uutislähteinä on käytetty viranomaisia, sotilaita ja poliittisia johtajia, joten raportointi on hyvin viranomaiskeskeistä. Sotajournalismilla on myös taipumus jakaa konfliktin osapuolet hyviin ja pahoihin, mikä näkyy reportaaseissa me vs. he -asetelmana. Sotajournalismi keskittyy usein voiton tavoitteluun, kun taas rauhanjournalismi keskittyy ongelman ratkaisuun. (Christians 2011.)

Rauhanjournalismi puolestaan perustuu väkivallattomuuden ihanteeseen. Se ei halua herkutella sodan julmuuksilla. Rauhanjournalismi kertoo konfliktin taustat ja huomioi erityisesti kielelliset seikat, kuten sen, miten konfliktin osapuolista kerrotaan. Siinä esimerkiksi pyritään välttelemään ilmaisuja, kuten "muslimiterroristi", joka yhdistää uskonnon edustajan ja väkivallan tekijän keskenään. (Christians 2011.)

Rauhanjournalismi kertoo tapahtumista tavallisten ihmisten näkökulmasta. Se selittää, mitä sota merkitsee ihmiselle, joka asuu sodan keskellä ja joka joutuu päivittäin pelkäämään henkensä edestä. Sotajournalismi puolestaan keskittyy yleensä armeijan ja virkamiesten näkökulmiin, jolloin unohdetaan sodasta eniten kärsivät ihmiset. (Christians 2011.)

Egyptin kansannousussa ei ollut kyse perinteisestä sodasta. Hallituksen ja egyptiläisten välinen konflikti ajoi ihmiset mielenosoituksiin, joita Egyptin hallitus yritti taltuttaa kielloin ja lopulta asein. Mielenosoittajien tavoitteena ei ollut vallata kenenkään maata tai rikkauksia, vaan saada ihmisille paremmat elinolosuhteet. Nämä lähtökohdat antoivat mielestäni hyvät edellytykset rauhanjournalismille, jonka tavoitteena on ratkaista konflikteja.

Tiedotusvälineiden oli hankala raportoida Egyptistä keväällä 2011, koska presidentti Mubarakin hallitus alkoi estää tiedonvälitystä. Ulkomaalaisia toimittajia pahoinpideltiin, ja monilta kuvaajilta vietiin kameroita (Nousiainen 2011). Kaikista eniten hallitus häiritsi kuitenkin al-Jazeeran toimintaa. Yhtiön toiminta kiellettiin ensimmäisen mielenosoitusviikon aikana, jolloin Egyptin turvallisuusjoukot tunkeutuivat kanavan Kairon-toimitukseen ja mitätöivät toimittajien kuvauslupia ja lehdistökortteja. Al-Jazeeran livelähetykset ja toimituksen puhelinyhteydet katkaistiin (Huusko

2011a). Kun toimitustilojen käyttö ei ollut enää mahdollista, toimittajat jatkoivat tiedonvälitystä kaduilta. Huonon pääsyn tapahtumapaikalle ei olisi pitänyt estää rauhanjournalismin toteuttamista. Johan Galtungin mukaan (2002, 268–269) ongelma ei välttämättä ole siellä, missä se esiintyy. Ratkaisuja ongelmaan olisi voinut esittää myös tapahtumien ulkopuolelta.

Tutkimusaineisto koostuu suomalaisen Helsingin Sanomien, yhdysvaltalaisen New York Timesin ja qatarilaisen al-Jazeeran tammi-helmikuussa 2011 julkaistuista reportaaseista.

Tutkimuskysymyksetni ovat:

- Millaisia sotajournalismin ja rauhanjournalismin piirteitä Egyptin kansannousua käsittelevät jutut sisältävät?
- Miten Helsingin Sanomien, New York Timesin ja al-Jazeeran reportaasit Egyptin kansannoususta poikkeavat toisistaan?

Tutkimuksessa on mukana vain juttutyyppisiä, jotka antoivat parhaat mahdolliset edellytykset rauhanjournalismin toteuttamiseen. Tutkimusaineisto koostuu pitkistä toimitetuista jutuista, eli reportaaseista ja featureista. Esimerkiksi uutiset ja mielipidekirjoitukset on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle.

Reportaaseissa rauhanjournalismin periaatteiden hyödyntäminen on helpompaa kuin esimerkiksi uutisissa. Kuutin (2006, 186) mukaan reportaasi tarkoittaa journalistista genreä, "joka on uutista vähemmän ajankohtainen ja monia lähteitä käyttävä todellisuuden kuvaus. Faktojen ohella reportaasi pohjaa kirjoittajansa persoonallisiin havaintoihin, tunteisiin, tunnelmiin ja näkemyksiin. Olennaista on läsnäolon tuntu." Reportaasi antaa siis paremmat edellytykset toimittajan omille ajatuksille ja tulkinnoille kuin uutinen.

Al-Jazeera oli nimennyt tutkimuksessa mukana olleet juttunsa featureiksi. Featuren Kuutti (2006, 40) määrittelee erityisesti human interest -aineistoa sisältäväksi, vapaamuotoisesti ja usein subjektiivisesti toteutetuksi erikoisjutuksi, artikkeliksi, reportaasiksi tai ohjelmaksi, joka "pohjautuu aiheeltaan usein johonkin uutistapahtumaan, mutta on sisältönsä puolesta uutista ajattomampi ja monipuolisempi". Feature ja reportaasi ovat siinä suhteessa samankaltaisia lajityyppejä, että niissä toimittaja pääsee esittämään omia havaintojaan paremmin kuin esimerkiksi uutisissa.

Kevät 2011 opittiin tuntemaan sanalla "arabikevät", kun kansannousut kaatoivat arabimaiden hallituksia kuin dominonappuloita. Seurasin uutisointia Pohjois-Afrikan mellakoista kuten kuka

tahansa muukin suomalainen, jolle arabimaat ja -kulttuuri olivat entuudestaan tuntemattomia. Ainoa yhtymäkohta omaan elämään oli Afrikka, jonka eteläiseen osaan olin ihastunut reppureissuillani. Aprikoin, uskallanko tarttua pro gradussani aiheeseen, josta minulla ei ollut kokemusta entuudestaan. Olen tyytyväinen, että uskalsin. Tervetuloa seuraamaan tutkimusmatkaani!

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tämä luku kertoo Egyptin kansannousun taustoista. Ensimmäisessä alaluvussa 2.1 kerrotaan, mistä Egyptin konfliktissa ja koko arabikevääksi kutsutussa tapahtumasarjassa oli kyse. Monessa Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän maassa esiintyi samoja ongelmia, joita kansalaiset halusivat ratkaista. Egyptissä kansannousu johti presidentin eroamiseen ja uuden hallituksen muodostamiseen.

Sosiaalinen media sai ennennäkemätöntä huomiota arabikevään aikana. Joidenkin mielestä sosiaalisen median roolia kansannousujen liikkeellepanijana korostettiin jopa liikaa. Joka tapauksessa sosiaalinen media oli osa arabikevättä. Tätä teemaa käsitellään luvussa 2.2.

Arabimaissa käytyjä sotia on kuvattu länsimaisissa viestintävälineissä perinteisesti länsimaisesta näkökulmasta. Länsipainotteisesta uutisoinnista tulee kuitenkin ongelmallista siinä vaiheessa, kun media kansainvälistyy ja yleisö on entistä monimuotoisempi. Toimittajien täytyy entistä tarkemmin miettiä, miten asioita voi käsitellä mediassa. Luku 2.3 kertoo näistä teemoista.

2.1 Arabikevät 2011

Kansalaisten tyytymättömyys valtiohallintoa kohtaan oli virinnyt arabimaissa pitkään. Ihmiset olivat pettyneitä kotimaassaan vallitsevaan korruptioon ja siihen, ettei hallituksen vastaisia mielipiteitä saanut esittää. Samalla työttömien määrä kasvoi ja elintarvikkeiden hinnat nousivat pilviin.

Erityisesti arabimaiden nuoret kärsivät yhteiskunnan epäkohdista, koska he eivät pystyneet itsenäistymään ja hankkimaan työpaikkaa, asuntoa ja puolisoa. Korpiolan ja Nikkasen (2012, 22) mukaan mellakoiden syntyminen ei ollut ihme, koska suurin osa väestöstä oli nuoria. Nuorisojoukko paisui koko ajan suuremmaksi, joten elinoloihin tarvittiin muutoksia. Monet tutkijat ovat sitä mieltä, että arabimaissa tikitti aikapommi, joka laukesi kevään 2011 mielenosoituksissa (Melasuo 2011, 13).

Kansannousut alkoivat tavallisten ihmisten mielenilmauksina, jotka laajenivat suuriksi joukkomielenosoituksiksi ja lopulta mellakoiksi. Laajat mielenosoitukset alkoivat vuodenvaihteessa 2010–2011 Tunisiasta, josta ne levisivät pian naapurimaihin. Egyptissä mellakat alkoivat presidentti Hosni Mubarakia vastaan 25. tammikuuta 2011. Mielenosoitukset jatkuivat 18 päivää,

kunnes presidentti erosi virastaan. Keskityn tutkimuksessani tuohon noin kolme viikkoa kestäneeseen ajanjaksoon.

Egyptissä oli järjestetty yksittäisiä mielenosoituksia jo ennen kevättä 2011. Ensimmäisenä varsinaisena joukkomielenosoitusten alkamispäivänä pidetään kuitenkin 25:tä tammikuuta, eli Poliisin päivää, joka on kansallinen lomapäivä. Silloin suuri joukko egyptiläisiä kerääntyi kaduille vaatimaan presidentti Hosni Mubarakin eroamista. Tuolloin myös kansainvälinen media kiinnostui Egyptin konfliktista. Poliisin päivän jälkeen mellakat jatkuivat, ja seuraava suuri mielenosoitus järjestettiin muutaman päivän kuluttua 28. tammikuuta 2011. Tiedot mielenosoituksista levisivät sosiaalisen median välityksellä ympäri maailmaa.

Hallitus yritti estää mielenosoitukset kieltämällä joukkokokootumiset ja sulkemalla verkkoyhteyksiä. Myös qatarilaisomisteisen televisiokanavan al-Jazeeran toiminta kiellettiin, ja ulkomaalaisten toimittajien ja kuvaajien työskentelyä häirittiin. Poliisit pidättivät mielenosoittajia ja ampuivat mellakoijia kumiluodeilla ja kyynelkaasulla. Satoja ihmisiä kuoli ja tuhansia loukkaantui vallankumouksen aikana.

Lähes kolme viikkoa kestäneiden mielenosoitusten jälkeen presidentti Mubarak luopui viimein vallasta, ja armeija siirtyi väliaikaisesti maan johtoon. Vuoden 2011 lopussa maassa alkoivat vaalit. Kesäkuussa 2012 Egyptissä valittiin ensimmäistä kertaa presidentti vapailla vaaleilla. Valituksi tuli Muslimiveljeskunnan ehdokas Mohamed Morsi.

Mediatutkija Lily Korpiola ja toimittaja Hanna Nikkanen perehtyivät arabikevään tapahtumiin kierrellessään eri puolilla Pohjois-Afrikkaa ja Lähi-itää vuoden 2011 aikana. Havaintoihinsa perustuvassa Arabikevät-kirjassa he esittivät, että koko arabikevät oli länsimedian brändäämä termi, joka sai länsimaat kiinnostumaan arabimaiden kansannousuista. Heidän mukaansa (2012, 18) länsimainen yleisö ihastui median välittämään tarinaan demokratian voittokulusta: "Helposti innostuva ja nopeasti uuvahtava länsi rakensi arabikevästä likinäköisen tulkinnan, joka oli miellyttävä ja helppo sulattaa." Korpiolan ja Nikkasen mukaan tarinoista uupuivat syyt, joista kansannousut saivat alkunsa. Tämä tutkimus kertoo, millä tavalla Helsingin Sanomat, New York Times ja al-Jazeera esittivät Egyptin kansannousun.

Korpiola ja Nikkanen (2012, 33) pitivät yhtenä pääsyyinä arabikevään kansannousuihin arabimaiden huonoa hallintoa ja korruptiota. Ihmiset joutuivat maksamaan voitellurahaa monesta sellaisesta asiasta, mitä länsimaalaiset olivat tottuneet saamaan maksutta. Yksi tällaisista asioista oli

esimerkiksi työpaikan saaminen. Egyptissä työpaikan saaminen edellytti, että työnhakijalla oli vaikutusvaltainen suosittelija, ja työnhakija joutui maksamaan suosittelijalleen tämän tekemästä suosituksesta. Myös valtion virkamiesten lahjominen rahalla oli yleistä, jotta byrokraattisten asioiden hoitaminen olisi luistanut paremmin. Korpiolan ja Nikkasen (emt.) mukaan kaikissa kansannousujen maissa on ollut "alistava, korruptoitu ja suljettu hallinto, joka ei ole herättänyt kansalaisissa luottamusta".

Arabikevään kansannousut johtuivat Korpiolan ja Nikkasen (2012, 34) mielestä myös uudistuskyvyttömistä hallituksista. Esimerkiksi Egyptiä 30 vuotta hallinnut presidentti Hosni Mubarak puhutteli egyptiläisiä kansakunnan lapsina ja saneli kansalle, mikä olisi sille parhaaksi. Mubarak yritti ylläpitää isällistä otettaan vielä vallankumouksenkin alla. Työttömän nuorisojoukon määrä kasvoi jatkuvasti, eikä pienestä eliitistä koostuva hallinto turvannut nuorison mahdollisuutta koulutukseen tai työmarkkinoille. Hallinto ei ymmärtänyt, että tuosta nuorisojoukosta kasvaisi voimakas kansanjoukko, joka aloittaisi vallankumouksen. Hallitusten uudistuskyvyttömyyttä voi selittää se, että arabivaltioita olivat pitkään hallinneet samat ihmiset ja että hallitsijoiden rooli oli aina ollut merkittävä. Korpiola ja Nikkanen (2012, 37) pitävät arabimaiden hallinnon uudistamista jopa mahdottomana, koska arabimaissa hallitsijoilta oli perinteisesti odotettu vahvaa johtamista.

Arabikevään tapahtumia on verrattu Neuvostoliiton hajoamiseen ja Berliinin muurin murtumiseen, jotka tapahtuivat noin 20 vuotta ennen arabikevättä. Kaikissa tapahtumissa on ollut kyse maiden demokratisoitumisesta. Syksyllä 2011 Turussa pidetyssä Arabikevät-seminaarissa muistutettiin, että siinä missä vallankumoukset tapahtuivat Euroopassa älymystön johdolla, arabimaissa muutoksia olivat vaatimassa tavalliset kansalaiset. Egyptissä kansa sai äänensä kuuluviin paitsi kadulla, myös sosiaalisessa mediassa.

2.2 Sosiaalinen media välineenä kapinassa

Internet ja sosiaalinen media vaikuttivat siihen, että kansalaisaktivismi sai uusia muotoja. Kun tavalliset kansalaiset pääsivät ilmaisemaan mielipiteitään ilman sensuuria, he löysivät kohtalotovereita ja pystyivät yhdistämään voimansa sosiaalisen median avulla. Philip Seib (2008, 147) oli jo vuosia sitten sitä mieltä, että internet saattoi olla voimakkaampi politiikan väline kuin satelliittitelevisio, jota oli aiemmin pidetty suurena mielipidevaikuttajana. Internetin tehoa on hillinnyt kuitenkin sen tavoittavuus: esimerkiksi Egyptissä internetiä käyttää nykyäänkin vain noin neljäsosa kansalaisista (Korpiola ja Nikkanen 2012, 73).

Bloggaajat olivat tärkeä ryhmä kansannousuissa. Tämä tuli selväksi Turussa marraskuussa 2011 järjestetyssä arabikevättä käsittelevässä seminaarissa, jossa oli puhumassa muun muassa egyptiläinen toimittaja ja bloggaaja Wael Abbas. Hän kertoi, että bloggaajat olivat ainoita, jotka kertoivat monista arabikevään tapahtumista julkisesti. Bloggaajat olivat henkensä uhalla kuvanneet poliiseja pahoinpitelemässä ja kiduttamassa ihmisiä. Julmien pahoinpitelyjen tarkoitus oli pelotella kansaa, jotta kansa ei uskaltaisi uhmata hallintoa. Bloggaajat julkaisivat videokuvaa sosiaalisen median palveluissa, joista ne levisivät myös kansainväliseen uutismediaan.

Korpiolan ja Nikkasen mukaan (2012, 95) "arabikevät vahvisti kansalaisjournalistien ääntä ja synnytti uudenlaista journalismia, joka sekoitti yleisön, aktivistin ja toimittajan roolit". Roolien sekoittuminen näkyi esimerkiksi siten, että al-Jazeera julkaisi kansalaisten Twitter-viestejä silloin, kun Egyptin hallitus katkaisi muut viestintäyhteydet (emt., 97). Esimerkiksi Tunisian vallankumouksen alkuaikana al-Jazeera palkkasi paikallisen freelancetoimittajan raportoimaan orastavasta kansannoususta. Salainen poliisi jahtasi toimittajaa, mutta tämän paikalliset kontaktit auttoivat häntä. Paikalliset ihmiset lähettivät toimittajalle Facebookin kautta kuvaamiaan kännykkävideoita poliisien väkivallasta, ja videot lähetettiin al-Jazeeran televisiokanavalla (Huusko 2011a).

Vaikka sosiaalisen median rooli on ollut tärkeä kansannousuissa, monet aktivistit kieltävät sen, että sosiaalinen media olisi ollut kansannousujen edellytys. Esimerkiksi Turun-seminaarissa puhunut Wael Abbas sanoi, että sosiaalinen media oli vain väline, joka auttoi ihmisiä kommunikoimaan ja reagoimaan entistä nopeammin. Myös Yhdysvalloissa asuva egyptiläinen toimittaja Emad Mekay (2012) on kritisoinut läntistä mediaa siitä, ettei se osannut ennustaa kansannousuja:

"Läntisillä tiedustelupalveluilla, ajatushautomoilla, diplomaateilla, uutiskommentaattoreilla ja toimittajilla ei ollut sanoja tilanteen kuvaamiseen. Oli pakko keksiä jokin yhteys länsimaihin. Siihen sai kelvata sosiaalinen media."

2.3 Muslimimaissa käydyt sodat mediassa

Medialla on tärkeä rooli siinä, miten sodat näyttäytyvät ihmisille ympäri maailmaa ja millaisia mielipiteitä ihmiset sodasta muodostavat. Ihmisten mielipiteet voivat vaikuttaa siihen, miten sodassa käy ja kenen puolella sodassa ollaan. Puolen valitseminen ei ole olennaista, mutta väistämätöntä, koska media asettaa sodan osapuolet joka tapauksessa vastakkain ja tulee usein suosineeksi jompaa kumpaa osapuolta toista enemmän.

Ei liene ihme, että länsimaiden media raportoi sodista eri tavalla kuin muslimimaiden media, koska molemmat uutisoivat tapahtumista omista näkökulmistaan. Eri näkökulmat korostuvat varsinkin silloin, kun muslimi- ja länsimaa ovat mukana konfliktissa keskenään. Esimerkiksi vuoden 2001 syyskuun 11. terrori-iskujen jälkeen Yhdysvalloissa keskityttiin vain presidentti Bushin luomaan retoriikkaan hyvän ja pahan taistelusta ja jätettiin tapahtumien taustat, kuten Yhdysvaltojen omat teot, huomiotta (Karim 2002, 106).

Yhdysvaltalaisen kaapelitelevisioyhtiön CNN:n toimituksessa ongelma ratkaistiin tekemällä kahdenlaisia uutisia. Koska CNN oli kansainvälinen uutiskanava, sen yleisö koostui monesta eri kansallisuudesta. Yhtiö havaitsi Afganistanin sodan aikana, että kansainvälinen yleisö suhtautui Yhdysvaltoja myötäileviin uutisiin negatiivisesti, kun taas yhdysvaltalaiset kauhistelivat sotakriittistä uutisointia. CNN ratkaisi ongelman siten, että se teki sodasta kaksi eri versiota: kriittisen version kansainväliselle yleisölle ja "sokerikuorrutetun" version amerikkalaisille. Yhtiössä painotettiin, että amerikkalaisille suunnatuissa uutisissa pidettäisiin "sotaa terrorismia vastaan" hyvänä sotana. (McChesney 2002, 94.)

Myös al-Jazeera tekee uutisia eri kohderyhmille. Al-Jazeeralla on omat toimitukset yhtiön arabiankieliselle yleisölle ja kansainväliselle englanninkieliselle yleisölle. Uutisissa on paitsi kielellisiä, myös sisällöllisiä eroja, joita käsittelen tarkemmin luvussa 5.3.

Länsimainen ja muslimienemmistöinen media ovat joutuneet silloin tällöin tukeutumaan toisiinsa sotaraportoinnissa. Esimerkiksi Afganistanin sodan aikana talebanit eivät päästäneet länsimaista mediaa maahan, koska sen pelättiin levittävän maasta propagandaa (Miles 2005, 114). Länsimainen media lainasi lähetyksissään al-Jazeeran suoraa lähetystä, ja lopulta CNN:n, BBC:n ja Sky Newsin kanavilla näkyi, kun amerikkalaiset ja brittiläiset joukot pommittivat Kabulia. Al-Jazeerasta tuli silloin maailmanlaajuisesti tunnettu. (Miles 2005, 127.)

Uutisten läntinen näkökulma on painottunut varsinkin sodassa mukana olevissa maissa. Läntinen näkökulma on vallinnut kuitenkin myös niissä länsimaissa, jotka eivät itse ole olleet sodassa mukana. Kansainvälinen tutkijaryhmä tutki Persianlahden sodan uutisointia Saksassa, Norjassa ja Suomessa 1990-luvun alussa. Tutkimuksessa selvisi, että yleensä sodan länsi- ja arabiosapuolet esiintyivät mediassa hyvinä ja pahoina. Media oli esittänyt konfliktin ratkaisuksi pääasiassa väkivaltaisia toimia ja sitä, että vihollisesta oli päästävä eroon. Ratkaisuna oli nähty siis ainoastaan sotilaalliset toimenpiteet. Joissakin uutisissa oli otettu arabiosapuoli huomioon ja kuultu irakiläisten näkemyksiä asioihin, mutta yleensä irakiläisten näkemykset oli asetettu kyseenalaisiksi, niitä oli

epäilty tai ne oli jopa kielletty. Harvassa uutisessa oli kannettu huolta sodan puhkeamisesta. (Kempf & Reimann 2002, 212–213.)

Medialla oli tärkeä rooli arabikevään kansannousuissa. Suomen ulkoministeriön Välimeren-suurlähettiläs Risto Veltheim myönsi syksyllä 2011 Arabikevät-seminaarissa, että median voimakas reaktio arabimaiden kansannousuihin vaati YK:ta ja ulkomaita auttamaan arabikansaa. Esimerkiksi Egyptin kansannousu sai paljon huomiota kansainvälisessä mediassa, mikä varmasti vaikutti osaltaan siihen, että maan presidentti vaihtui.

3 TOTUUDEN TAVOITTELU

Monia sota- ja rauhanjournalismin tutkimuksia leimaa kysymys totuudesta ja objektiivisuudesta. Totuutta on vaikea saavuttaa, koska totuuksia on monenlaisia, eikä kukaan tiedä, mikä kaikista totuuksista on lopulta kaikista eniten totta.

Anu Partanen on pohtinut pro gradu -tutkielmassaan *Totuuden tulkitsijat* totuuden määrittelyä. Partasen mukaan journalistit ratkaisevat totuuden ristiriitaa esimerkiksi lajityyppien avulla. Toimittajat voivat määrittellä jutun lajityypin mukaan, miten kertovat asioista. Uutinen pyrkii totuuteen neutraalilla kerronnalla, ja uutisessa objektiivisuus on tärkeämpää kuin muissa journalismin lajityypeissä. Feature-jutuissa toimittajan mielipiteet saavat näkyä, kunhan faktat ovat oikein. Muutenkin feature on lajityyppinä uutista vapaampi, koska feature voi kertoa tosiasioista fiktiivisin keinoin. (Partanen 2007, 126.) Feature on lajityyppinä tässäkin tutkimuksessa uutista herkullisempi, koska feature kertoo toimittajan asenteista uutista enemmän.

Partasen mukaan journalistit luovat erilaisia strategioita totuuskäsityksen aiheuttaman ristiriidan ratkaisemiseksi. Journalistien luomista strategioista kertoo esimerkiksi Gaye Tuchman kirjassaan *Making News. A Study in the Construction of Reality* (1978), jota Partanen siteeraa tutkielmassaan. Pyrkimys objektiivisuuteen on yksi näistä strategioista luoda uskottavuutta. Mahdollisimman objektiiviseen lopputulokseen toimittaja pyrkii esimerkiksi haastatteleamalla ainakin kahta lähdettä, tarkistamalla tietonsa ja matkimalla tieteellisiä tutkimusmetodeja. Toimittaja yrittää olla mahdollisimman puolueeton ja läpinäkyvä työskentelyssään. (Partanen 2007, 126.) Esimerkiksi Journalistin ohjeet kannustavat toimittajia läpinäkyvyyteen ohjeistamalla, ettei toimittaja saa hyötyä käsittelemistään aiheista millään tavalla (Suomen Journalistiliitto 2012).

Seuraava luku 3.1 käsittelee objektiivisuusnormin yleistymistä journalismissa. Objektiivisuuden ihannointi lähti Yhdysvalloista, mistä se levisi Eurooppaan, muttei koskaan saavuttanut yhtä korkeaa asemaa kuin synnyinmaassaan.

Luku 3.2 kertoo siitä, miten ulkopoliittikka on vaikuttanut journalismiin. Toisen maailmansodan aikana monet maat aloittivat sotasensuurin, joka tarkoitti sitä, että valtioiden johdot saivat valtuudet sensuroida mediaa. Journalismin objektiivisuus on ollut koetuksella, kun armeija on rajoittanut lehdistön sananvapautta ja käyttänyt mediaa jopa aseenaan vihollista vastaan.

Luku 3.3 kertoo sotakirjeenvaihtajana tunnetun Martin Bellin sitoutuvan journalismin teoriasta, jolla hän kritisoi objektiivisuusnormia. Bell ei usko siihen, että toimittajat pystyvät kertomaan totuuksia asettumalla sivustakatsojan rooliin. Hänen mielestään objektiivisuus on vain illuusio.

Luku 3.4 kertoo yhdysvaltalaisen kaapelikanavan CNN:n ja qatarilaisen al-Jazeeran mukanaan tuomista ilmiöistä, joissa yksittäiset televisioyhtiöt ovat nousseet niin merkittäviksi, että ne ovat toiminnallaan päässeet vaikuttamaan kansainväliseen politiikkaan. Ilmiö ei koske ainoastaan edellä mainittuja mediayhtiöitä, vaan nykyään media ylipäättään on iso osa politiikkaa. Viime vuosina median valta on vielä siirtynyt entistä enemmän tavallisille kansalaisille, kun sosiaalinen media on levittänyt kansan ajatuksia ympäri maailmaa.

3.1 Objektiivisuus ihanteena

Objektiivisuus on arvo, jota on vaikea olla hyväksymättä uutiskerronnassa. Objektiivisella raportoinnilla tarkoitetaan yleensä sitä, että asiat esitetään monelta eri kantilta ja sitä, ettei mihinkään asiaan oteta kantaa. Schudsonin mukaan (2001, 150) raportointi on siis mieluummin mahdollisimman neutraalia, jopa viileää, kuin tunteellista.

Objektiivisuutta alettiin ihannoida erityisesti Yhdysvalloissa 1900-luvun alkupuolella. Sitä ennen yhdysvaltalaisen lehdistön taustalla olivat puolueiden kannattajat. Siihen, minkä takia yhdysvaltalainen lehdistö muuttui puoluepoliittisesta puolueettomaksi ja alkoi ihannoida objektiivisuutta niin voimakkaasti, on esitetty monia eri syitä. Yhdeksi syyksi on esitetty sitä, että lehdistö huomasi puolueettomuudella saavutettavan markkinaraon. Lehti sai enemmän lukijoita, kun kohdeyleisönä olivat sekä demokraatit että republikaanit. (Schudson 2001, 150.)

Niin sanotut *penny press* -lehdet, eli halvat irtonumerolehdet, olivat suosittuja Yhdysvalloissa. Esimerkiksi New York Times oli yksi niistä lehdistä, jotka rahoittivat toimintaansa mainoksilla sen sijaan, että olisivat rahoittaneet toimintansa lukijoiden tilausmaksuilla. Mainostulojen myötä *penny press* -lehdet saavuttivat samalla poliittisen itsenäisyyden, kun ne saivat kertoa skandaaleista ilman hallituksen valvovaa silmää. (Allan 1997, 304.)

Objektiivisuuden ihannointi saattoi myös johtua siitä, että teknologia kehittyi: Sähkölennätin keksittiin, ja sanomalehdet saivat lennättimen avulla tuoreita uutisia ympäri maailmaa. Lennättimen yleistyminen muutti uutiskerrontaa entistä ytimekkäämmäksi ja faktisemmaksi, kun asiat piti tekniikan takia kertoa mahdollisimman lyhyesti. (Schudson 2001, 158.) Uutisista tuli lajityyppi,

joka kertoi asioista totuudenmukaisesti ja objektiivisesti. Myös uutistoimisto AP:n perustaminen johti siihen toimintamalliin, että uutistoimisto välitti faktat lehdistölle, ja lehdistö saattoi halutessaan lisätä omat uutiskommenttinsa "faktajutun" kylkeen (Allan 1997, 306).

Columbian yliopiston professori Michael Schudson on kritisoinut edellä mainittuja perusteluita objektiivisuuden nousuun. Hänen mielestään objektiivisuusinstituutio sai perustan 1920-luvulla sen jälkeen, kun toimittajat olivat irtautuneet puolueista. Schudsonin mukaan toimittajien ammattistatus nousi ja toimittajat itsenäistyivät työnantajistaan. Toimittajat tulivat entistä lojaalimmiksi yleisöä ja omaa ammattikuntaansa kuin juttujensa julkaisijoiden tai heidän poliittista vakaumusta kohtaan. Yhdysvaltalaiset toimittajat järjestäytyivät ensimmäisen kerran vuosien 1922–1923 aikana, jolloin ammattijärjestö *American Society of Newspaper Editors* perustettiin. Samalla toimittajille kirjattiin eettiset säännöt ammattinsa harjoittamiseen, ja toimittajien säännöistä tuli entistä johdonmukaisempia. (Schudson 2001, 161–162.)

Objektiivisuutta palvottiin Yhdysvalloissa enemmän kuin Euroopassa (ema., 166). Tarve objektiivisuuden korostamiseen johtui todennäköisesti vahvasta *public relations* -kulttuurista. On tutkittu, että 1920-luvulla jopa yli puolet New York Timesin jutuista oli lähtöisin pr-toimistoilta. Pr oli ammattimaisempaa Yhdysvalloissa kuin Euroopassa. Mainonnan ammattimaistuminen näkyi esimerkiksi siten, että valtaosa journalistiopiskelijoista päätyi töihin pr-puolelle toimitustöiden sijaan. (ema., 162.)

Objektiivisuuden ihannointi johti lopulta siihen, että poliitikot oppivat käyttämään mediaa hyödykseen. Lehtien hyväksikäyttö objektiivisuuden nimissä on kulminoitunut 1950-luvulla toimineeseen senaattoriin Joseph McCarthyyn, joka aloitti tuolloin kommunistien silmittömän jahtaamisen. McCarthy huomasi, että lehdistö siteerasi häntä sanasta sanaan, huolimatta siitä, mitä hän sanoi. Hän sai äänensä kuuluviin lehdistössä, vaikka monet suhtautuivat häneen kriittisesti. Julkiset mielipiteet ajoivat lopulta McCarthy senaatista, kun muut poliitikot kyllästyivät hänen riehumiseensa. (Smith 2008, 41–42.)

Ron F. Smithin mukaan (2008, 42) toimittajat käyttivät jutuissaan vielä 1950-luvulla vain yhtä lähdetä, kun 1970-luvulla lähteitä käytettiin jo paljon enemmän. Toimittajat ottivat muutenkin aktiivisemmän roolin uutisoinnissa. Objektiivisuus-instituutio kummitteli toimittajien ohjeissa vielä pitkään, kunnes objektiivisuus poistettiin yhdysvaltalaisten toimittajien eettisistä ohjeista 2000-luvulla (emt., 47).

Journalismin objektiivisuuden ihannointi on sidoksissa kulttuuriin. Keski-Euroopassa mielipiteellisyys ja yhteiskunnalliseen keskusteluun vaikuttaminen ovat aina olleet tärkeitä journalismissa. Esimerkiksi Ranskassa, Saksassa ja Italiassa on ollut tyypillistä sekoittaa uutisia ja analyyseja keskenään. Kyseisten maiden sanomalehdissä poliittinen keskustelu onkin ollut monipuolisempaa kuin amerikkalaisissa sanomalehdissä. Myös Isossa-Britanniassa on totuttu siihen, että lehdillä on oma poliittinen suuntaus. (emt., 48.)

Objektiivisuus hämärtyi maailmansotien aikana, kun media joutui valitsemaan puolensa. Toisen maailmansodan aikana monet maat Suomi ja Yhdysvallat mukaan lukien aloittivat sotasensuurin, joka tarkoitti sitä, että valtioiden johdot saivat valtuudet sensuroida mediaa. (Foerstel 1998, 5–6; Mäkilä 2007, 41). Näin ollen objektiivisuus ja sen toteuttaminen ovat sidoksissa myös aikaan.

Objektiivisuuden palvonta ei koskaan saavuttanut Suomea yhtä voimakkaasti, kuin mitä objektiivisuutta ihannoitiin Yhdysvalloissa. Eurooppalaisten lehtien tapaan suomalaiset lehdet olivat avoimesti puolueellisia ja kyseenalaistivat asioita enemmän kuin Yhdysvalloissa oli tapana (Dvorkin 2003). Suomessa lehdet olivat pitkään puoluesidonnaisia, kunnes monet lehdet luopuivat virallisista äänenkannattajan mantteleistaan. Neutraalin uutiskerronnan ihanne levisi Suomeen 1950–1960-luvuilla. Samaan aikaan toimittajat alkoivat suhtautua journalistiseen työhönsä ammattimaisesti ja ajatella yleisön etua. Tärkeimmäksi ihanteeksi nousi tosiasioden kertominen neutraalisti. Ihanteet muuttuivat säännöiksi, kun toimittajat saivat ensimmäiset journalistiset ohjeet vuonna 1958. (Mäkilä 2007, 93.)

3.2 Media armeijan pelinappulana

Media on toiminut maailman sotahistorian aikana sekä armeijan sylikoirana että vahtikoirana. Tutkimukset armeijan ja median suhteesta painottuvat pääasiassa Yhdysvaltain sotahistoriaan, mikä ei ole ihme ottaen huomioon, että Yhdysvallat on ollut monissa sodissa mukana. Tutkimukset paljastavat, että Yhdysvaltain puolustus on paitsi hyödyntänyt mediaa sotatoimissaan, myös rajoittanut median tehtävää neljäntenä valtiomahtina. Median rooli sodankäynnissä on ollut niin merkittävä, että USA:n puolustusministeriö on joutunut miettimään mediastrategiaansa jokaisessa käymässään sodassa aina siitä lähtien, kun sähköiset viestimet levisivät ihmisten koteihin.

Propagandan levittäminen on korostunut varsinkin sotien aikana. Esimerkiksi ensimmäisessä maailmansodassa kaikkea kulttuuria, myös journalismia, käytettiin propagandan välineenä

(Luostarinen 2002b, 89). Toisessa maailmansodassa asioiden salaaminen tai suora valehtelevä oli vaikeampaa kuin ensimmäisessä maailmansodassa, koska silloin ihmisillä oli käytössään radioita, joiden kautta he saattoivat kuunnella myös ulkomaisia radiokanavia (Luostarinen 2002b, 93).

Esimerkiksi Yhdysvaltain hallinto on yrittänyt vaikuttaa lehdistön uutisointiin. 1960-luvulla presidentti John F. Kennedyn johtama hallinto vetosi lehdistöön, jotta se sensuroisi itseään vapaaehtoisesti (Smith 1999, 179). Syynä olivat kylmän sodan kiristyminen sekä Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton välisen aseistautumiskilpailun kiihtyminen. Kennedy hallitsi mediapelin: hän piti suoria tiedotustilaisuuksia ja suosi häntä miellyttäviä toimittajia. (Mäkilä 2007, 89.)

Välillä Yhdysvaltain puolustusvoimat on löysännyt vallan vahtikoiran liekaa niin paljon, että median toiminnasta on ollut haittaa armeijan maineelle. Näin tapahtui esimerkiksi Vietnamin sodassa¹, jossa televisiokamerat kuvasivat sodan tapahtumia. Vietnamin sotaa onkin kutsuttu maailman ensimmäiseksi *televisosodaksi* (Daniels, 2005). Sodan julmuuksien näyttäminen yhdysvaltalaisille televisionkatsojille väitetään aiheuttaneen sen, että kansa alkoi vastustaa sotaa ja Yhdysvallat joutui vetämään armeijansa pois Vietnamista.

Epäonnistuneet kokemukset median kanssa saivat aikaan sen, että mediaan suhtauduttiin entistä epäluuloisemmin. Esimerkiksi Libanonin sodassa² vuonna 1982 Israel kielsi kokonaan toimittajien pääsyn taistelualueelle. Kielto johti siihen, että media raportoi sodasta palestiinalaisten puolelta. Lopulta Israelin piti vaihtaa taktiikkaa, koska toimittajien pääsyn estäminen kääntyi Israelia vastaan, kun media välitti vain palestiinalaisten tunteita. Tutkijat ovat myöhemmin ihmetelleet, miten Israel aliarvioi median mahdollisen sodankäynnin aikana, vaikka Israel oli aiemmin suhtautunut toimittajiin myönteisemmin. Luostarinen ja Ottosen (2002, 51) ovat arvioineet, että taustalla olivat kokemukset Vietnamissa, jonka sotakuvat haittasivat merkittävästi Yhdysvaltojen asemaa sodassa.

Vietnamin sota opetti USA:n puolustusvoimille, että median ja politiikan voimasuhteiden pitää olla kunnossa. Seuraava strategia olikin käydä sotaa lehdistöä vastaan. (Luostarinen & Ottosen 2002,

---

¹ Vietnamin sota käytiin Pohjois- ja Etelä-Vietnamin valtioiden ja niiden liittolaisten välillä vuosina 1964–1975. Taisteluita oli pääasiassa Etelä-Vietnamissa, mutta Yhdysvallat pommitti myös Pohjois-Vietnamia, Laosia ja Kambodžaa. Pohjois-Vietnam sai sotilaallista tukea Kiinalta ja Neuvostoliitolta; Etelä-Korea muun muassa Yhdysvalloilta, Australialta ja Thaimaalta. Yhdysvallat vetäytyi sodasta vuonna 1973.

² Libanonin sota alkoi vuonna 1982, kun Israel halusi häätää palestiinalaisen vallankumousjärjestön PLO:n Libanonista sen jälkeen, kun PLO oli yrittänyt salamurhata Israelin Britannian-suurlähettilään. PLO vetäytyi pian Libanonista.

52.) Sotilaat omaksuivat ajatuksen, että toimittajat olivat kuin aseita sodassa. Kyse oli vain siitä, kuka asetta käytti ja kuinka tehokkaasti. Toimittajia tuli siis käyttää hyväksi sodankäynnissä ennen kuin he pääsivät vahingoittamaan sotilaiden mainetta. Armeija alkoi pitää mediaa vaarallisena, mutta koska media oli joka tapauksessa olemassa, sillä saattoi tähdätä itsensä sijasta vihollisen suuntaan. (Luostarinen & Ottosen 2002, 53.)

Persianlahden sota³ sanotaan ensimmäiseksi *informaatiosodaksi*. Yhdysvaltain armeijalla oli käytössään satelliitteja ja ohjuksia, joilla se pystyi sotimaan entistä tehokkaammin. (Luostarinen & Ottosen 2002, 52.) Moderni tietotekniikka teki "tyhmistä pommeista älykkäitä", kun yksistään informaatiota pystyttiin käyttämään sota-aseena (Rantapelkonen 2008, 75). Tekniikka antoi mahdollisuudet myös informaation pimittämiseen ja toisen osapuolen harhauttamiseen (emt., 71).

Myös Vietnamin sodasta on käytetty termiä informaatio­sota, jota toimittajat ja Yhdysvaltain hallituksen virkamiehet kävivät sodan melskeessä. Toimittajien ja asevoimien informaatiokulttuurissa oli ristiriitoja, kun media halusi levittää kaikki uutisoimisen arvoiset asiat ja armeija halusi salata sotilasoperaatioita koskevat tiedot. (Rantapelkonen 2008, 67).

Rantapelkonen mainitsee perinteisen fyysisen sodankäynnin ohella myös mielikuvavasodat, jota esimerkiksi Yhdysvallat käytti sodassa Afganistania ja Irakia vastaan. USA nimesi hyökkäyksen Afganistaniin "terrorismin vastaiseksi sodaksi", vaikka mitään muita vaihtoehtoja, kuten neuvotteluja, kansainvälisiä oikeusistuimia ja politikointia, ei ollut hyödynnetty ennen sodanjulistusta. (emt., 79.)

Rantapelkonen mukaan informaatio­sodan merkitys on muuttunut viimeisten vuosikymmenien aikana. Informaatio­sodalla voidaan tarkoittaa niin tietoverkkosotaa kuin kamppailua mielikuvista, julkisesta mielipiteestä tai strategisesti tärkeän tiedon saatavuudesta. Yhteistä kaikille informaatio­sodille on kuitenkin hänen mukaansa "kamppailu informaatio­virroista ja niiden merkityksistä sodankäynnille". (emt., 82.)

Yhdysvaltain puolustusvoimien tiedotuskoneisto käytti Persianlahden sodassa 1990-luvulla niin sanottua uutispoolijärjestelmää, joka varmistti sen, että toimittajat kertoivat myönteisesti Yhdysvaltain armeijasta. Pentagonin mediapooli kuljetti toimittajaryhmiä sota-alueilla, joilta

---

³ Persianlahden sota käytiin Irakin ja Yhdysvaltojen johtaman monikansallisen liittouman välillä vuonna 1991. Irak oli miehittänyt Kuwaitin vuonna 1990. Kun YK:n painostukset vetää joukot pois Kuwaitista eivät tehonneet, liittouma aloitti sodan irakilaiden joukkojen häätämiseksi Kuwaitista.

palattuaan toimittajien piti luovuttaa saamansa materiaali muidenkin toimittajien käyttöön. Poolitoimittajat saivat tehdä haastatteluja ainoastaan sotilashenkilökunnan valvonnassa. Armeija vaikeutti niiden harvojen toimittajien työskentelyä, jotka halusivat raportoida sotatilanteesta itsenäisesti. (Luostarinen 1994, 156.) Pooleista kieltäytyneillä itsenäisillä toimittajilla on sanottu olleen jopa vaaralliset oltavat Persianlahden sodan aikana, kun Yhdysvaltain armeija ei hyväksynyt heidän toimintaansa (Tumber & Palmer 2004, 36).

Ennen Irakin sotaa⁴ vuonna 2003 Yhdysvaltain puolustusministeriö Pentagon ja uutistoimistojen päälliköt kehittivät yhdessä sijoittamisjärjestelmän, jossa toimittajat pääsivät keskelle sotaa raportoimaan Yhdysvaltain armeijan näkökulmasta. Pentagon on tunnustanut, että toimittajien sijoittamisella haluttiin varmistaa Irakin presidentin Saddam Husseinin syökseminen vallasta (Tumber & Palmer 2004, 8).

Mediatilat lähettivät Irakin sotaan kaikkiaan yli 3 000 toimittajaa, joista noin 500 työskenteli armeijan yksiköissä. Freelancereiden oli vaikea saada sijoittamispaikkaa, jos heillä ei ollut työsopimusta minkään uutisorganisaation kanssa. Puolustusministeriö halusi kontrolloida toimittajia ja tarvittaessa rankaisi huonosti käyttäytyvän toimittajan edustamaa uutisorganisaatiota. (Tumber & Palmer 2004, 14.)

Myös Irakin sodassa itsenäiset toimittajat olivat vaarassa. Yhdysvaltain sotilaiden kerrotaan uhanneen sijoittamattomia toimittajia, jotka sittemmin olivat kuolleet Irakin sodan aikana (Tumber & Palmer 2004, 8). Irakin sodassa kuoli 6 viikon aikana 17 median edustajaa, kun esimerkiksi Vietnamin sodassa 21 vuoden aikana kuoli 63 toimittajaa. Muun muassa BBC:n ulkomaantoimittaja John Simpson on väittänyt, että USA:n ja Ison-Britannian joukot olivat tappaneet itsenäisiä toimittajia sensuroidakseen heidän juttujaan. (Tumber & Palmer 2004, 36–37.) Yhdysvaltain armeija ei siis kyennyt täysin pitämään toimittajia aseinaan vihollista vastaan, vaan monet toimittajat joutuivat armeijan tähtäimeen.

Pentagon oli pyytänyt, etteivät USA:n mediayhtiöt näyttäisi kuvia haavoittuneista ja kuolleista amerikkalaisotilaista. Puolustusministeriö oli perustellut kieltoa vedoten omaisten kunnioittamiseen ja Geneven sopimukseen. Länsimainen media noudatti Pentagonin linjaa, eikä

---

⁴ Vuoden 2003 Irakin sota alkoi, kun Yhdysvaltojen ja Britannian johtama liittouma hyökkäsi Irakiin syrjäyttääkseen presidentti Saddam Husseinin hallinnon. Hyökkäyksen syynä olivat Yhdysvaltain viranomaisten epäilyt Irakin joukkotuhoaseista ja kytköksistä al-Qaidaan.

näyttänyt kuvia ennen kuin omaiset olivat saaneen tiedon sukulaisensa kuolemasta. Näin toimi esimerkiksi New York Times. (Tumber & Palmer 2004, 70–71.)

Päinvastoin kuin länsimainen media, arabimedia näytti kuvia kuolleista sotilaista. Esimerkiksi qatarilaista al-Jazeeraa on kritisoitu siitä, että se on näyttänyt televisiossa kuolleita ja haavoittuneita ihmisiä. Arabitelevisiokanava on puolustanut toimintaansa ja ihmetellyt esimerkiksi sitä, miksi Iso-Britannia on näyttänyt irakilaiden sotilaiden ja presidentti Saddam Husseinin poikien ruumiit, muttei omien sotilaidensa ruumiita. Muutenkin arabimedia on poikennut länsimaisesta mediasta siten, että arabikanavat ovat näyttäneet siviilikohteiden tuhoja, jotka sota on aiheuttanut. (Tumber & Palmer 2004, 130–131.) Al-Jazeeran mukaan sotakuvien näyttämättä jättäminen tekisi ihmisten tappamisen entistä helpommaksi, koska sodan tuhot jäisivät näkemättä (Barkho 2010, 137).

3.3 Sitoutuva journalismi

BBC:n entisen toimittajan Martin Bellin esittämä teoria *sitoutuvasta journalismista* (journalism of attachment) tarkoittaa sitä, että toimittaja tiedostaa olevansa osa yhteiskuntaa, eikä pyri raportoinnissaan tunteettomaan neutraaliuteen. Bell esitti teoriansa pitkän sotakirjeenvaihtajan uransa jälkeen.

Martin Bell ei omien sanojensa mukaan koskaan valinnut uraansa, vaan hän pikemminkin ajautui siihen 1960-luvun puolivälissä oltuaan rivitoimittajana BBC:n toimituksessa. Bell oli selviytynyt kunniallisesti ensimmäisestä sotakirjeenvaihtajan keikastaan, joten hänelle oli tarjottu töitä sotatantereilta myös jatkossa. Hän raportoi sodista niin Vietnamsissa kuin Bosniassa, ja kokemusta sotakirjeenvaihtajana hänelle kertyi kaikkiaan yli 30 vuotta. (Bell 1998, 15.)

Martin Bell on kuvaillut BBC:n raportointitapaa *sivustakatsojan journalismiksi*. Sivustakatsojan journalismilla hän tarkoittaa kerrontatapaa, joka ei ota millään tavalla kantaa tapahtumiin. Sivustakatsoja kertoo hajuttomasti ja mauttomasti sodan teknisistä seikoista sijaan, että kertoisi ihmisistä, joita sota koskettaa. Sivustakatsojan journalismi sisältää Bellin mukaan paljon tietoa sodan yksityiskohdista, kuten sotataktiikoista ja aseista.

Bell on sitä mieltä, että objektiivisuus on vain illuusio, jota ei voi saavuttaa. Näin ollen toimittajien pitää tiedostaa tekijät, jotka vaikuttavat toimitustyöhön. Sitoutuva journalisti tiedostaa, ettei hän voi katsoa maailmaa ulkopuolisen silmin, koska hän on osa maailmaa. Kun toimittaja on tiedostanut olevansa osa maailmaa, hänen pitää tuntea vastuunsa siitä, mitä kertoo. (Bell 1998, 15–16.)

Bell kannustaa toimittajia kertomaan myös raakuuksista. Jos sotaan on lähdetty, myös sen lopputulokset on kerrottava yleisölle. Raakuuksia ei kuitenkaan tarvitse näyttää pahimmalla mahdollisella tavalla, vaan niistä voi vihjata, jotta yleisö saa aavistuksen tapahtuneesta. Tärkeintä Bellin mielestä on se, ettei sodasta yritetä väkisin raportoida neutraalisti hyvän ja pahan välimaastosta. Hänen mukaansa toimittajan pitää olla työssään inhimillinen. (emt., 21.)

Sitoutuvan journalismin teorian mukaan toimittaja ei voi koskaan välttyä kytköksiltä johonkin suuntaan, joten toimittajan olisi parempi kertoa sotatapahtumista uhrin näkökulmasta kuin armeijan näkökulmasta. Wilhelm Kempfin mielestä sitoutuvan journalismin teoria jakaa samoja näkemyksiä rauhanjournalismin kanssa. Ongelmana sitoutuvassa journalismissa on Kempfin mukaan kuitenkin se, ettei se ota huomioon sodan taustoja. Kempfin mielestä sitoutuva journalismi myös asettaa hyvän ja pahan vastakkain. Jos journalistit ottavat kantaa siihen, ketkä ovat hyviä ja pahoja ja pakottaa kunkin valitsemaan puolensa, tuloksena on propagandaa. (Kempf 2002, 59.)

Kempfin ja Reimannin (2002, 203–204) mielestä propaganda ei useinkaan ole tietoista, vaan olosuhteiden sanelemaa. Heidän mukaansa "mitä enemmän yhteiskunta on mukana konfliktissa, sitä herkempiä sen ihmiset ja media ovat vääristymille". Puolueellisuus näyttää olevan, ei ainoastaan sitoutuvan journalismin, vaan myös rauhanjournalismin heikko kohta, koska myös rauhanjournalismia on syytetty puolueellisuudesta.

Kempf ja Reimann suosittelevat toimittajia ottamaan huomioon sen, miten yhteiskunnan asema konfliktissa vaikuttaa ihmisiin ja mediaan sekä esittämään väkivallalle vaihtoehtoisia ratkaisuja. Tällaista toimintatapaa he kutsuvat kriittiseksi rauhanjournalismiksi. Rauhanjournalismia käsitellään tarkemmin luvussa 4.2.

3.4 CNN-ilmiö ja al-Jazeera-ilmiö

Kuten aiemmissa luvuissa on todettu, media vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin. Vaikka media käsitelisi aiheita monelta eri kantilta, se joka tapauksessa päättää, mistä asioista ihmisillä ylipäätään on mielipiteitä. Kun ihmiset muodostavat mielipiteitään median esiin nostamien aiheiden perusteella, media vaikuttaa myös politiikkaan. Poliittikka puolestaan nojaa median tukeen, koska poliittiset päätökset pitää olla perusteltavissa kansalle.

Televisiokanavien vaikutus päivänpolitiikkaan huomattiin selvästi 1990-luvun alussa, jolloin yhdysvaltalainen kaapelikanava Cable News Network (CNN) näytti reaaliaikaista uutiskuvaa

Persianlahden sodasta. CNN oli maailman ensimmäinen ympärivuorokautinen uutissatelliittikanava (Barkho 2010, 1). Kun muiden amerikkalaisten kaapelikanavien tietoliikenneyhteydet tuhoutuivat Yhdysvaltojen ilmaiskussa, CNN jatkoi parin viikon ajan ainoana amerikkalaisena kanavana lähetystään. CNN:n uutiskuvien on sanottu vaikuttaneen suuresti Yhdysvaltain ulkopoliittikkaan myös muilla sotarintamilla kylmän sodan loppuvaiheessa. Tätä ilmiötä alettiin kutsua CNN-ilmiöksi (CNN effect). (Bahador 2007, 3–4.)

Heikki Kuutin (2006, 23) sanoin CNN-ilmiö tarkoittaa näkemystä, jonka mukaan "globaali tv-toiminta muuttaa kansainvälisten suhteiden luonnetta ja vaikuttaa poliittisen toiminnan mediasoitumisen kautta kansalliseen ulkopoliittikkaan". CNN-ilmiö ei siis tarkoita ainoastaan yhden televisiokanavan vaikutusta maailmanpolitiikkaan, vaan kattaa kaiken globaalin televisioiminnan.

Noin kymmenen vuotta sen jälkeen, kun CNN-ilmiöstä alettiin puhua, mediasoitumisilmiö on laajentunut entisestään. 2000-luvulla alettiin puhua al-Jazeera-ilmiöstä. Ilmiö sai nimensä siitä, kun varsinkin al-Jazeera tarjosi entistä riippumattomampia ja monipuolisempia uutisia arabimaihin sekä välitti arabimaiden näkökulman länsimaisille tiedotusvälineille esimerkiksi alueen kriiseistä ja niin sanotusta terrorismin vastaisesta sodasta. Kanavan kautta tavalliset arabit saivat äänensä kuuluville. Alkuvaiheessa al-Jazeerasta levisi pääasiassa kuvallista materiaalia länsimaiseen mediaan, mutta englanninkielisten palveluiden myötä myös sanallinen sisältö päätyi helpommin läntiseen mediaan.

Etelä-Carolinan journalistiikan professorin Philip Seibin mielestä al-Jazeera-ilmiö ei tarkoita ainoastaan al-Jazeera-yhtiön toimintaa. Hänen mielestään ilmiöön liittyy olennaisesti kaikenlainen uusi media, jolla hän tarkoittaa satelliittiteleviointia, internetiä ja muita teknisiä välineitä (2008, ix). Uusi media on tehnyt maailmasta entistä pienemmän, kun ihmiset eri puolilla maailmaa voivat kommunikoida keskenään ilman välikäsiä. Samalla poliittinen valta on siirtynyt pikkujaljal hallinnolta kansalaisille.

Vaikka al-Jazeera on pääasiassa televisioyhtiö, se vaikuttaa vahvasti myös internetissä. Mielestäni al-Jazeera-ilmiössä kyse ei ole kuitenkaan itse välineestä, vaan siitä, mitä välineellä saadaan aikaiseksi. Al-Jazeera on näyttänyt lähetyksissään esimerkiksi YouTubeen ladattuja videoita ja mikroblogi Twitterissä julkaistuja viestejä, joten raja television ja internetin välillä on häilyvä. Tärkeintä on tiedostaa se seikka, että enää tiedonvälitys ei kulje ainoastaan ylhäältä alaspäin, televisioyhtiöltä kansalle, vaan kansa on itse tekemässä sisältöä mediaan.

Al-Jazeera nousi tunnetuksi vuonna 2001 syyskuun 11. terrori-iskujen jälkeen, kun se kertoi terrori-iskuista toisesta näkökulmasta kuin länsimedia. Huomattiin, miten kansainvälinen yleisö medialla oikeasti on. Islaminuskoisten määrä oli kasvanut länsimaissa pikkuhiljaa, joten länsimaisen median oli aika miettiä vastuutaan siitä, miten sen pitäisi kertoa muslimeista. Uskontojen väliset erot nostivat kiistoja esimerkiksi Muhammad-pilapiirrosten muodossa. (Seib 2008, 3–4.)

Länsimaat kiinnostuivat arabimediasta. Al-Jazeera tuli tunnetuksi esimerkiksi al-Qaidan johtajan Osama bin Ladenin viesteistä, joita kanava näytti lähetyksissään. Länsimainen media ei kyennyt raportoimaan arabimaailman asioista yhtä kattavasti kuin arabimedia. Kun aiemmin länsimedia oli stereotyyppisesti kertonut arabimaailmasta, nyt arabimedia pääsi kertomaan asioista omasta näkökulmastaan. Al-Jazeera tavoitti entistä laajemman yleisön, kun se perusti englanninkielisen toimituksen vuonna 2006.

Esimerkiksi Egyptissä sosiaalinen media on paikannut valtion omistaman median puutteita. Kun valtakunnan media on vaiennut maassa kytevistä ongelmista, egyptiläiset bloggaajat ovat nostaneet ongelmat julkisuuteen. Internet ja sosiaalinen media ovat toteuttaneet demokratiaa, mihin muu paikallinen media ei ole pystynyt. (Seib 2008, xi.)

Myös al-Jazeera on arabien keskuudessa mielletty totuuden torveksi, koska kanava ei toimi valtion alaisuudessa, Qatarin hallitusta lukuun ottamatta (Seib 2008, 15; Al-Jazeerasta lisää luvussa 5.3). Al-Jazeera kertoi esimerkiksi presidentti Mubarakin vastaisista mielenosoituksista jo vuonna 2005 ensimmäisten moniehdokasvaalien aikaan, kun valtion omat televisiokanavat sivuuttivat protestoivat mielipiteet täysin (Seib 2008, 144–145.) Al-Jazeera onkin paikannut puutteen paikallisesta mediasta, joka kertoo asioista avoimesti, mitään salailematta. Arabit ovat ottaneet kanavan omakseen, mistä kertovat sen suuret katsojaluvutkin: esimerkiksi vuonna 2005 Egyptin Kairossa 88 prosentissa talouksista, joissa oli satelliittikanavia, katsottiin al-Jazeeraa. (emt., 20)

Seib uskoo, että internet on vaikuttavuudeltaan jopa suurempi kuin satelliittitelevisio (2008, 147). Vaikka suurella joukolla ihmisistä ei ole vielä pääsyä internetiin, sen käyttäjäluku kasvaa koko ajan. Internetiä voi käyttää milloin tahansa ja melkein missä tahansa. Käyttäjä saa itse päättää sen, mitä katsoo ja ennen kaikkea sen, millaista tietoa itse levittää. Yleisö pääsee jakamaan ajatuksiaan ja kokoamaan samalla tavalla ajattelevia yhteen.

Sosiaalinen media toimii kuten tiedotustutkija Marshall McLuhanin näkemys maailmankylästä, "jossa televiestintä yhdistää eri puolilla maailmaa olevat ihmiset niin että globaalinen yhteiskunta

tuntuu 'kutistuvan' kylän kokoiseksi". Maailmankylässä ihmisillä ovat samat arvot ja tarpeet. Yhteisö kokee samat asiat samanaikaisesti, olivatpa he fyysisesti missä päin maailmaa tahansa. (Kuutti 2006, 125.)

Egyptissä al-Jazeera-ilmio tarkoitti sitä, että kansa pääsi viimein kertomaan mielipiteensä julkisesti. Kertomisen välineinä toimivat Egyptin valtiosta riippumaton al-Jazeera, sosiaalinen media ja loppumetreillä myös ulkomaiset mediat.

4 SOTA- JA RAUHANJOURNALISMI

Norjalainen rauhantutkija Johan Galtung havaitsi 1960-luvulla, että uutiset sisälsivät erilaisia tapoja käsitellä konflikteja ja sotia. Hän lanseerasi sotajournalismin rinnalle rauhanjournalismin käsitteen, joka väkivallan, voiton tavoittelun ja propagandan sijasta yrittäisi ehkäistä väkivaltaa ja ratkaista konfliktin. (Lee 2010, 365.)

Rauhanjournalismi jää usein ihanteeksi, koska käytännön toteutus voi olla hankalaa. Tähän vaikuttavat jo pelkästään uutiskriteerit. Varsinkin ulkomaita koskevat uutiset ovat harvoin hyviä uutisia. Uutiskynnyksen ylittävät sellaiset tapahtumat, joissa on esimerkiksi menetetty paljon ihmishenkiä. Uutiskriteereihin kuuluu yllättävyys, tapahtuman laajuus ja se, miten lähellä tapaus on sattunut. Uutiskriteerit nojaavat jo siis olettamukseen, että jotain pahaa on sattunut jossain meitä lähellä. (Galtung & Ruge 1965, 70–71.)

Uutisoitavan tapahtuman pitää koskettaa vastaanottajaa jollain tavalla. Mitä kauempana uutisoitava asia tapahtuu, sitä suurempi asian pitää olla, ennen kuin uutiskynnys ylittyy. Olkoon uutinen läheltä tai kaukaa, jotain yhteyksiä vastaanottajalla pitää tapahtumaan olla. Esimerkiksi Thaimaan tsunami vuonna 2004 oli erittäin näkyvä uutinen Suomessa. Uutinen oli näkyvä paitsi siksi, että kyseinen tsunami oli kaikkien aikojen suurin tsunamiaalto, mutta myös sen takia, että aallon mukana menehtyi paljon suomalaisia. Uutisen kiinnostavuus siis määräytyy sen mukaan, miten tapahtuma koskettaa vastaanottajaa. Jos uutinen ei kiinnosta, sitä ei ole tarpeellista julkaista.

Uutiskriteerit suosivat negatiivisten tapahtumien kertomista. Tästä syystä ulkomaan uutiset voi useimmiten luokitella sotajournalismiksi. Sodat kuuluvat niihin tapahtumiin, jotka täyttävät helposti uutiskriteerit, koska äkilliset ja kielteiset muutokset päätyvät helpoimmin uutisiin. Uskalin mukaan länsimainen journalismi "ei ole yleensä kyennyt huomaamaan hitaita tai myönteisiä arjen tason muutoksia". Hänen mukaansa länsimainen journalismi on painottanut uutisissaan länsimaita ja muita taloudellisesti menestyviä alueita. (Uskali 2007, 26.)

Uutisissa painottuvat myös maiden kulttuurinen läheisyys ja taloudelliset siteet. Esimerkiksi suomalainen media uutisoi todennäköisemmin niiden maiden talousongelmista, jotka vaikuttavat Suomen talouteen. Myös poliittinen mielenkiinto ohjaa uutisointia. Suurvaltojen kiistat keräsivät huomiota esimerkiksi kylmän sodan aikana. Myös isot myönteiset harppaukset, kuten apartheidin purkaminen Etelä-Afrikassa 1990-luvulla, voivat saada laajaa huomiota.

Sotajournalismi täyttää uutiskriteerit, koska se kertoo sodan vaiheista uutiskriteereiden vaatimalla tavalla. Sotajournalismi kertoo asioista polarisoiden, eli kärjistäen asioita ja asettaen kaksi puolta vastakkain. Näin sotajournalismi saa rakennettua herkullisen tarinan, josta vastaanottaja jaksaa kiinnostua.

Seuraavissa luvuissa esittelen tarkemmin kaksi journalismin muotoa, jotka liittyvät oleellisesti tutkimukseeni. Ensimmäinen alaluku 4.1 käsittelee konflikti- ja sotajournalismia, jota on tutkittu runsaasti viime vuosikymmeninä. Aluksi selvitän, mitä eroa konfliktilla ja sodalla on. Tämän jälkeen kerron konflikti- ja sotajournalismia käsittelevistä tutkimuksista. Useimmiten tutkimukset liittyvät uutisten puolueellisuuteen ja uutisten levittämään propagandaan. Tutkimuksissa on käsitelty esimerkiksi politiikan vaikutuksia sotauutisten objektiivisuuteen. Tutkimukset nojaavat siihen olettamukseen, että uutisten pitää olla puolueettomia.

Toinen alaluku 4.2 käsittelee rauhanjournalismia. Rauhanjournalismi asettaa perinteiset uutiskriteerit pääläelleen, koska se ei revi otsikoita otsikoiden repimisen ilosta, vaan pitää tärkeimpänä tapahtumiin vaikuttamista. Rauhanjournalismin päämäärä on ylläpitää rauhaa, eli sitä, ettei mitään pahaa tapahdu. Jos pahoja asioita tapahtuu, rauhanjournalismi yrittää löytää ratkaisun.

Seow Ting Lee (2010, 364) vertaa rauhanjournalismia kehysteoriaan. Kehysteorian mukaan katsomme maailmaa tietynlaisten kehyksien läpi, mikä vaikuttaa siihen, miten maailman näemme. Esimerkiksi Yhdysvaltain sotaa Afganistanissa katsottiin helposti presidentti Bushin määrittelemän "sota terrorismia vastaan" -kehyksen läpi, mikä vaikutti myönteisesti amerikkalaisten suhtautumiseen Yhdysvaltojen hyökkäykseen. "Terrorisminvastaista" sotaa on helpompi kannattaa kuin pelkkää sotaa.

Tässä tutkimuksessa on käytetty kehyksenä rauhanjournalismin teoriaa, joka tulkitsee sota- ja rauhanjournalismin erillisiksi journalismityypeiksi.

4.1 Konflikti- ja sotajournalismi

Konflikti tarkoittaa kahden tai useamman osapuolen välistä suhdetta, jossa osapuolilla on erilaiset tavoitteet, tarpeet tai kiinnostuksen kohteet. Toisin sanoen konflikti alkaa jo siinä vaiheessa, kun eri osapuolten intressit poikkeavat toisistaan. Konflikti-sana ymmärretään ja sitä käytetään usein väärällä tavalla. Konfliktitilanne nimetään konfliktiksi monesti vasta silloin, kun väkivaltaisuudet alkavat. Toimittajat saattavat kertoa "viikko sitten alkaneesta konfliktista", vaikka tosiasiallisesti

konflikti olisi alkanut jo vuosikymmeniä sitten, mutta väkivaltaisuuDET olisivat alkaneet vasta viikko sitten. (Lynch & McGoldrick 2005, 34.)

Egyptin kansannousuun johtanut konflikti oli alkanut paljon aikaisemmin kuin keVäällä 2011, jolloin mielenosoitukset vasta saivat huomiota julkisuudessa. Tuolloin esimerkiksi Helsingin Sanomat, New York Times ja al-Jazeera kertoivat, että ongelmia oli esiintynyt jo vuosikymmenien ajan. Vaikka tiedostettiin, että konflikti oli alkanut paljon aiemmin, median kiinnostus heräsi kuitenkin vasta siinä vaiheessa, kun mellakat alkoivat.

Sota ja konflikti tarkoittavat siis eri asioita. Jos konfliktin osapuolet eivät saa sovittelua erimielisyyksiään millään muulla tavalla, tilanne voi johtaa aseelliseen konfliktiin eli sotaan. Konflikti ei kuitenkaan välttämättä tarkoita väkivaltaa, vaan väkivalta on vain yksi tapa reagoida konfliktiin. Konflikti olisi parempi tunnistaa jo ennen väkivaltaisuuksien alkamista, jotta väkivalta voitaisiin ehkäistä.

Konfliktin kehittyminen on kiinni kolmesta tekijästä: ristiriidasta, toiseen suhtautumisesta ja käytöksestä. Yleensä ristiriitaisuudet alkavat, kun ihmiset kokevat olevansa epätasa-arvoisessa asemassa muihin nähden. Näin on esimerkiksi siinä tilanteessa, jos valtaosa ihmisistä elää köyhyydessä, ja vain rikkaat hallitsevat. Taustalla voi olla myös aiempia epäkohtia, joita ei ole saatu selvitettyä. Jos osapuolet eivät osaa kommunikoida keskenään eivätkä luota toisiinsa, huono suhtautuminen toiseen osapuoleen voi johtaa väkivaltaiseen käytökseen. Huonoa suhtautumista voi olla esimerkiksi se, että osapuolet eivät arvosta toisiaan ja jopa vihaavat toisiaan. VäKivaltaisuuDET puolestaan huonontavat suhtautumista toiseen entisestään ja syventävät osapuolten välistä ristiriitaa. (Lynch & McGoldrick 2005, 38–39; Galtung & Tschudi 2000, 206–207.)

Vuoden 2011 arabikevät oli osuva esimerkki siitä, miten vuosikymmeniä jatkunut konflikti kärjistyi väkivallaksi. Egyptissä, kuten monessa muussakin arabimaassa, ihmiset elivät kaikin puolin epätasa-arvoisessa tilanteessa. Köyhillä ei ollut samanlaisia mahdollisuuksia pärjätä kuin rikkailla. Rikkaat johtivat maata ja päättivät yhteisistä asioista. Korruptio piti viime kädessä huolen siitä, että valta pysyi rikkailla, eli rikkaat pysyivät rikkaina ja köyhät köyhinä.

Egyptissä kansa jakautui valtaapitävien kannattajiin ja vastustajiin. Valtaapitävien vastustajat aloittivat mielenosoitukset, joita valtaapitävien kannattajat eivät hyväksyneet. Ihmisten suhtautuminen toisiaan kohtaan muuttuivat niin paljon, että ristiriitainen tilanne johti

väkivaltaisuuksiin. Väkivaltaisuuudet puolestaan huononsivat osapuolten suhtautumista toisiaan kohtaan entisestään, mikä syvensi ristiriitaa ja lisäsi osapuolten välistä kahakointia.

Konflikti- ja sotajournalismi leimataan usein yksipuoliseksi. Journalistien on vaikea pysyttäytyä uutisoinnissa neutraalina, varsinkin, jos oma maa on sodassa tai konfliktissa mukana. Sotatilanteessa toimittajaa velvoittaa jo pelkästään poikkeustilan mukainen lainsäädäntö, jonka takia toimittaja ei voi olla neutraali. Poikkeuslaki hankaloitti median toimintaa esimerkiksi Egyptissä, jossa laki oli ollut voimassa koko presidentti Mubarakin 30-vuotisen hallintokauden ajan.

Toimittajiin kohdistuu myös poliittista ja kulttuurista painetta raportoida oman maan näkökulmasta. Esimerkiksi Helsingin Sanomat ja New York Times raportoivat Egyptin kansannousun aikana paitsi egyptiläisten mielenosoituksista, myös siitä, että länsimaalaiset matkailijat joutuivat odottelemaan lentoja Egyptissä päästäkseen turvaan kotimaahansa.

Uutisten yksipuolisuutta on käsitelty esimerkiksi vuonna 2004 julkaistussa teoksessa *Bad News From Israel*. Kirjassa kerrotaan Glasgow'n yliopistossa tehdystä tutkimuksesta, josta selviää, miten brittiläiset televisiokanavat olivat uutisoineet Lähi-idän konfliktista. Tutkimuksen mukaan brittiläiset tv-kanavat olivat uutisoineet Lähi-idän tapahtumista suurimmaksi osaksi Israelin näkökulmasta, ja palestiinalaisten osuus oli jäänyt minimaaliseksi. Tapahtumien taustat olivat myös jääneet niukalle käsittelylle. (Philo & Berry 2004, 259.)

Mediaa on kritisoitu kapeakatseisesta uutisoinnista myös esimerkiksi Yhdysvalloissa vuonna 2001 tapahtuneiden terrori-iskujen jälkeen. Kriitikkojen mukaan media kertoi vain yksittäisistä tapahtumista sen sijaan, että tapahtumia olisi taustoitettu. Yhdysvaltojen aiemmat teot Lähi-idässä unohtuivat, kun huomio kiinnittyi vain syyskuun 11:n terroritekoihin. Tuloksena syntyi uutisointia, jossa hyvä taisteli paha vastaan. (Karim 2002, 106.)

Sotauutisoinnista puhuttaessa on otettava huomioon se, että politiikka ja journalismi kulkevat käsi kädessä. Journalismi kertoo politiikan tapahtumista ja poliittisista lausunnoista, kun taas politiikka on riippuvainen siitä, että journalismi kertoo politiikasta. Kuten Nohrstedt ja Ottosen (2001, 15) huomauttavat, tuskin mitään poliittista tekoa on tehty ajattelematta median huomiota tai että olisi mietitty etukäteen tekojen vaikutuksia yleiseen mielipiteeseen.

Rauhanjournalismin kannattajien mielestä sotajournalismi keskittyy yksittäisiin tapahtumiin, eikä laajempiin konteksteihin. Yksittäiset tapahtumat perustuvat usein kahden tai useamman osapuolen taisteluun, jossa molemmat osapuolet yrittävät voittaa. (Galtung 2002, 261.) Rauhanjournalismin

kannattajat korostavat voittamisen sijasta sitä, että ongelmaan saataisiin kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu.

Luostarisen (1994, 161–163) mukaan Persianlahden sodan aikana toimittajan rooli muuttui monessa uutiskoneistossa palapelin osaseksi. Varsinkin Isossa-Britanniassa ja Yhdysvalloissa oli sellainen käytäntö, että reportterit lähetettiin sota-alueelle välittämään paikallisia tuntemuksia. Toimittajat keräsivät materiaalia, josta editoivat toimittajat koostivat jutut. Varsinainen tapahtumien taustoitus ja asiantuntemus hoidettiin kotitoimituksesta. Reporttereiden tarvitsi keskittyä vain omaan esiintymiseensä, jotta kotikatsojat saivat kokea tuulahduksen sotatantereelta suoran tv-lähetyksen välityksellä. Juttujen editointi sai aikaan sen, että toimittajan oma ääni jutussa vaimeni ja tilalle tuli lähes joka mediassa samanlaiseen muottiin puristettu uutinen.

Persianlahden sota on oivallinen esimerkki toimittajien epäonnistumisesta sotarintamalla. Monet toimittajat ovatkin myöntäneet epäonnistumisensa sodan jälkeen (Nohrstedt & Ottosen 2001, 270).

Sotaa suunnittelevan tai sotaa käyvän maan puolustusministeriöllä on tarve perustella sodankäynti. Olennainen osa sotaa on niin sanottu informaatio-sodankäynti, jota armeijan tiedotuksesta vastaavat harjoittavat median avulla. Tästä esimerkkinä on niin sanottu poolijärjestelmä, jolla Yhdysvaltain armeija varmisti myönteisen uutisoinnin Persianlahden sodassa (ks. luku 3.2).

Armeija on laajentanut pr-toimintaansa sota-ajasta rauhan aikaan. Kun edellinen kriisi on saatu ratkaistua, turvallisuudesta vastaavat viranomaiset alkavat hakea hyväksyntää olemassaololleen luoden uhkakuvia seuraavasta mahdollisesta kriisistä. Esimerkiksi Yhdysvaltojen on väitetty etsineen uutta vihollista arabimaailmasta sen jälkeen, kun kylmän sodan aikainen vihollinen Neuvostoliitto kukistui. (Luostarinen & Ottosen 2002, 43). Luostarisen mielestä toimittajien pitää suhtautua vähintään yhtä kriittisesti armeijan toimintaan rauhan aikana kuin kriisivaiheessa. (1994, 255; 2002a, 273.)

Luostarinen on arvostellut tiedotusvälineitä siitä, että ne käyttävät haastateltavien titteleitä luomaan uskottavampaa kuvaa tiedon lähteestä. Usein tiedotusvälineet nimittävät lähteitä esimerkiksi "asiantuntijoiksi", jolloin vastaanottajan on vaikea arvioida tiedon paikkansapitävyyttä. Haastateltavien oppiarvoja tärkeämpää on kuitenkin se, millaisesta asemasta haastateltava tietoaan jakelee. Luostarinen ehdottaa, että tiedotusvälineet tekisivät lähteet läpinäkyvämmiksi nimittämällä esimerkiksi "puolustusministeriön korkeita lähteitä" "puolustusministeriötä edustaviksi lähteiksi". (Luostarinen 1994, 257.)

Sotaraportoinnin ongelmana on se, että monimutkaisia asioita pitää käsitellä vaikeissa olosuhteissa ja vielä välittää tieto ymmärrettävästi eteenpäin. Kempf (2001, 170–171) on moittinut esimerkiksi yhdysvaltalaisista ja suomalaisista lehdistöä siitä, että ne eivät olleet Persianlahden sotaa käsittelevissä uutisissaan selittäneet konfliktin taustoja. Suomalaiset tiedotusvälineet olivat selittäneet kaikista vähiten konfliktin taustoja muihin eurooppalaisiin ja yhdysvaltalaisiin medioihin verrattuna.

Kempfin (2001, 168) mukaan Yhdysvallat oli keskittynyt monikansallisen koalition johtavana osapuolena perustelemaan liittouman tekoja Persianlahden sodassa. Päinvastoin kuin monet eurooppalaiset mediat, yhdysvaltalainen media oli jättänyt YK:n mitättömään rooliin. Suomalainen media oli konfliktin taustoittamisen sijasta esittänyt ratkaisuja rauhan aikaansaamiseksi. Rauhanneuvotteluiden raportointi oli jätetty tyystin pois Yhdysvalloissa ja monessa Euroopan maassa. (ema., 170–171.)

Yhdysvaltalaisen median uutisoinnin on todettu Persianlahden sodan aikana olleen mustavalkoisempaa ja propagandistisempaa kuin monessa eurooppalaisessa mediassa. Tämä ei liene ihme, koska Yhdysvallat johti monikansallisen liittouman sotaa Irakia vastaan. On huomioitava, että myös sodan toinen osapuoli on käyttänyt propagandaa. Irak kertoi sodasta omasta näkökulmastaan. Irakilainen näkemys siitä, että liittouman maat ovat syyäitä Persianlahden sotaan, teiltiin kuitenkin lännessä suoralta kädeltä propagandaksi. (Nohrstedt & Ottosen 2001, 258–259.)

Media oli yksi sodan väline kylmän sodan aikana. Kun sodan ja rauhan raja oli häilyvä, sotaa käytiin kaikin mahdollisin keinoin: kilpailemalla tieteellisillä saavutuksilla, valloittamalla kehitysmaita tai paljastamalla ikäviä asioita vastustajasta. Kylmä sota oli siis myös propagandasotaa, jossa sota-areenana oli media. (Luostarinen & Ottosen 2002, 40.)

Kylmän sodan aikana muodostui käytäntö, ettei oman maan asevoimia saa kritisoida. Armeijaa kriittisesti käsitteleviä journalisteja pidettiin epäisänmaallisina ja heidän toimintaansa pidettiin jopa rangaistavana. Asevoimia koskevan kritiikin estämistä perusteltiin kansallisella turvallisuudella, jota varsinkin Yhdysvallat on sittemmin käyttänyt selityksenä niin paljon, että termi on menettänyt merkitystään. (Luostarinen & Ottosen 2002, 43.)

Luostarisen ja Ottosenin mukaan (2002, 44) Yhdysvaltojen on tutkittu käyttäneen propagandaa sotilaallisten interventioiden perustelemisessa seuraavanlaisesti: Ensin Yhdysvallat oli esittänyt huolensa vihollismaan tilannetta kohtaan, jolloin kohdemaahan oli noussut uutisagendalle. Uutiset olivat välittäneet tietoja kohdemaan ongelmista, kuten köyhyydestä ja väkivaltaisuuksista.

Seuraavaksi Yhdysvallat oli luonut uhkakuvia, joita kohdemaan ongelmat olivat vaarassa aiheuttaa asukkailleen ja länsimaille. Yhdysvallat oli esittänyt tavoittelevansa kohdemaahan rauhaa, vapautta ja demokratiaa, jotta kohdemaan ongelmat ratkeaisivat. Tässä vaiheessa uutiset olivat olleet mukana tiedonvälityksessä isoin otsikoin, mikä oli osaltaan saanut näyttämään Yhdysvaltojen jatkotoimenpiteet perustelluilta.

Hyökkäysvaiheen aikana Yhdysvaltain hallinto oli laittanut kontrollivaihteen päälle mediaa kohtaan. Armeija oli määritellyt, mistä media pääsi milloinkin raportoimaan ja millä tavalla. Armeija oli tehnyt kaikkensa, että media oli näyttänyt sen toimet hyvässä valossa.

Viimeisessä vaiheessa Yhdysvallat oli lähettänyt toimittajia kohdemaahan tekemään juttuja siitä, miten vihollismaan olosuhteet olivat parantuneet. Vähitellen kohdemaan tilanne oli häipynyt uutisagendalta, kun Yhdysvaltojen esittämä ongelma oli saatu ratkaistua. (emt.)

Armeijan harjoittama mediapeli on osa sodankäynnin taktikointia, joka kuuluu armeijan tehtäviin. Sodankäynti voi muistuttaa urheilupeliä, jossa oman joukkueen voitto on tärkeintä. Journalismin ei kuitenkaan pitäisi antautua joukkuehengen vietäväksi, vaan muistaa pysyä kriittisenä. Pahimmillaan sotajournalismi on karikatyyri armeijan lietsomasta joukkuepelin hengestä, jossa media toimii yhtenä sodan pelinappulana.

4.2 Rauha ja rauhanjournalismi

Rauha määritellään usein negatioiden kautta, eli kertomalla, mitä se ei tarkoita. Rauha määritellään sellaiseksi tilanteeksi, jolloin sotaa tai väkivaltaisuuksia ei esiinny. (Webel 2007, 7.) Rauha on siis terminä passiivinen, koska se perustuu ajatukselle, että mitään ei tapahdu. Joskus rauhan käsite voi olla näennäinen: Vaikka sota loppuu ja valtio saavuttaa näennäisen rauhan, kansa voi joutua kärsimään sodan vaurioista vielä pitkään. Kansa joutuu opettelemaan uuteen elämään ja selviytymään sodan aiheuttamista menetyksistä.

Vaikka rauha itsessään ei tarkoita minkäänlaisia tekoja, rauhan saavuttaminen ja ylläpitäminen vaativat jatkuvaa työskentelyä (Webel 2007, 8). Rauhan puolesta työskentelyä voisi verrata siihen, mitä Luostarinen ehdottaa armeijainstituution käsittelystä mediassa. Hänen mukaansa armeijainstituutiota pitää käsitellä kriittisesti ei ainoastaan sodan, vaan myös rauhan aikana (1994, 255; 2002a, 273). Samoin kuin median pitäisi suhtautua armeijaan kriittisesti sekä sodan että rauhan

aikana, myös itse rauhan aikaan tulisi suhtautua kriittisesti: rauhan olemassaoloa ei tule pitää itsestäänselvytenä, vaan rauhaa tulee vaalia, vaikka sota ei olisikaan näköpiirissä.

Rauhanjournalismissa rauha tarkoittaa väkivallattomuutta ja luovuutta (Lynch & McGoldrick 2005, 47). Käytännössä rauhanjournalismi siis tarkoittaa sitä, että toimittajat miettivät, millainen raportointi edistää rauhaa. Rauhanjournalismin kannattajat korostavat, että rauhaa uhkaaviin tilanteisiin pitää puuttua rauhanjournalismin keinoin jo ennen kuin konflikti kärjistyy sodaksi. Rauhanjournalismi auttaa konfliktialuetta sodan jälkeenkin, jotta sota ei puhkeaisi uudelleen.

Rauhanjournalismissa rauha yhdistetään usein demokratiaan, koska rauhan tavoin myös demokratia ymmärretään aatteeksi, jonka merkityksen ihmiset huomaavat vasta silloin, kun se otetaan heiltä pois. Demokratia ei ole kuitenkaan mikään itsestäänselvyys, jos ihmiset eivät hyväksy esimerkiksi tasa-arvoista äänioikeutta. Egyptin kansannousua käsittelevissä jutuissa kerrottiin ihmisten tavoittelevan "vapautta", jolla tarkoitettiin rauhan ja demokratian tavoin jotain, mitä ihmiset osasivat arvostaa siinä vaiheessa, kun sen puuttuminen oli huomattu.

Sotajournalismissa rauha tarkoittaa rauhanjournalismin kannattajien mukaan voittoa ja aselepoa (Lynch & McGoldrick 2005, 47). Sotajournalismi sisältää ajatuksen voittajasta ja häviäjistä, kun taas rauhanjournalismi antaa äänen kaikille osapuolille ja pyrkii kertomaan, miten konflikti voitaisiin välttää tai miten rauha saataisiin aikaiseksi. Sotajournalismissa rauha tarkoittaa sitä, että aseista on luovuttu, ainakin väliaikaisesti. Sotajournalismi ei kuitenkaan pyri vaikuttamaan tapahtumien kulkuun. Lynch ja McGoldrick (2005, 197) ovat sitä mieltä, että sotajournalismi yliarvostaa väkivaltaa ja aliarvioi rauhanomaisia toimia.

Rauhanjournalismin perusajatuksena on siis ehkäistä väkivalta journalismin keinoin. Median tehtävä on rauhanjournalismin mukaan ehdottaa ratkaisuja ongelmatilanteeseen jo ennen kuin konflikti kärjistyy väkivallaksi. Rauhanjournalismiksi on myös nimitetty journalismia, joka on auttanut sodan uhreja selviytymään menetyksistään. Tällaisesta rauhanjournalismin muodosta, jota käytetään konfliktin jälkihoitoon, on käynyt Suomessa luennoimassa esimerkiksi *Nepali Timesin* päätoimittaja Kunda Dixit. Hän on julkaissut valokuvanäyttelyitä ja -kirjoja sodasta selvinneistä nepalilaisista, jotka yrittävät opetella uuteen rauhanaikaiseen yhteiskuntaan. Dixit keräsi valokuvia ihmisistä sodan aikana ja etsi samat ihmiset valokuvattavaksi myöhemmin, sodan jälkeen. Hän kokosi valokuvista näyttelyn, joka kiersi ympäri Nepalia ja joka keräsi jopa puoli miljoonaa katsojaa. Näyttelyiden vieraskirjaan kerättiin ihmisten kokemuksia sodan koettelemuksista. (Dixit 2011.)

Dixit halusi luennollaan viestiä toimittajille, että sota ei ole ohi sodan uhreilta, vaikka itse sota olisikin loppunut. Hän arvioi, että sodan menetyksistä toipuminen vie aikaa parikymmentä vuotta, eli sen verran, kun uusi sukupolvi kasvaa rauhan aikaan. Tämän takia hän piti rauhanjournalismia tärkeänä myös konfliktin jälkeen, ettei sota leimahda uudelleen.

Rauhanjournalismi on normatiivinen eli ohjeistava teoria. Rauhanjournalismiteoria toisin sanoen ohjeistaa, miten toimittajien pitäisi tehdä työtään. On kuitenkin eri asia, miten ohjeet soveltuvat käytäntöön. Tämän takia rauhanjournalismia pitäisi kehittää jatkuvasti, jotta siitä olisi hyötyä toimitustyössä. Toimittajien ohjeistaminen ja mediaetiikka ovat tulleet entistä tärkeämmiksi sen myötä, kun kulttuurit ovat törmänneet toisiinsa globalisoituvassa maailmassa, jossa medialla on entistä laajempi yleisö (Christians ym. 2009, viii). Media joutuu miettimään rooliaan uusiksi, kun yhtäkkiä yleisönä onkin oman väen lisäksi koko maailman kirjo.

Muhammad-pilapiirroksiset olivat yksi esimerkki kulttuurien törmäämisestä. Tanskalainen *Jyllands-Posten* julkaisi vuonna 2005 profeetta Muhammadista pilakuvia, joissa yhdessä kuvassa profeetalla oli turbaanissaan pommi. Monet muslimit suuttuivat pilakuvista, koska islamilaisen perinteen mukaan profeettoja ei saa esittää kuvissa. Pommin lisääminen profeetan kuvaan halvensi islamilaista perinnettä entisestään, koska kuvassa yhdistettiin islam terrorismiin. Muslimien kulttuuri joutui törmäyskurssille länsimaisen kulttuurin kanssa, jossa kannatetaan sananvapautta.

Muhammad-pilapiirroksista aiheutunut kohu laittoi median parissa työskentelevät miettimään yhteisiä pelisääntöjä. Enää ei voida ajatella siten, että journalismi saavuttaa vain yhdenlaisen yleisön, koska nykyään erilaisten kulttuurin edustajia asuu ympäri maailmaa. Voi kysyä, mitä pilapiirroksilla haluttiin saavuttaa. *Jyllands-Posten* oli halunnut kokeilla, oliko sananvapaus kaventunut Tanskassa sen myötä, kun maahan oli muuttanut paljon muslimeja. Aiheesta syntyi toki keskustelua, mutta kohu johti myös uhkailuihin ja väkivaltaan.

Rauhanjournalismi on yksi vaihtoehto, millä tavalla kulttuurien yhteentörmäyksiä voidaan välttää. Kielelliset seikat ovat rauhanjournalismissa tärkeitä. Esimerkiksi "muslimiterroristi"-tyylisiä sanoja halutaan välttää, koska ne ovat arvoladattuja ja yhdistävät uskonnon väkivaltaan. Rauhanjournalismissa on tarkoitus miettiä etukäteen, miten journalismilla saavutetaan tai ylläpidetään rauhaa. Tarkoituksena ei ole pimittää ikäviä asioita ja siten ylläpitää näennäistä rauhaa, vaan etsiä ratkaisuja ongelmiin. Rauhanjournalismin periaatteita voidaan siis hyödyntää myös rauhan, eikä vain sodan aikana.

Rauhanjournalismin teorian on esittänyt norjalainen rauhantutkija Johan Galtung. Hän on koostanut rauhan- ja sotajournalismin piirteistä taulukon, joka selventää periaatteellisesti, mitä sota- ja rauhanjournalismi tarkoittavat. Galtung on erottanut journalismin kahteen osa-alueeseen: rauhan- ja konfliktijournalismiin sekä sota- ja väkivaltajournalismiin (Lynch & McGoldrick 2005, 251).

Taulukko 1. Rauhan- ja sotajournalismin erot Johan Galtungia mukaillen.

Rauhan-/konfliktijournalismi	Sota-/väkivaltajournalismi
<p>I Rauha-/ konfliktiorientoitunut Tutkii konfliktin muodostumista 'Win-win' -orientoitunut Avoin aika ja paikka: syitä ja seurauksia myös menneisyydestä Tekee konfliktit läpinäkyviksi Antaa äänen kaikille; empatia, ymmärrys Näkee konfliktin/sodan ongelmana Keskittyy konfliktin ratkaisemiseen Kaikkien osapuolten inhimillistäminen Ennakoiva: väkivallan/sodan ehkäiseminen Keskittyy väkivallan näkymättömiin vaikutuksiin (trauma, kunnia, järjestelmän ja kulttuurin tuhot)</p>	<p>I Sota-/väkivaltaorientoitunut Keskittyy konfliktin seurauksiin 'Toisen voitto on toisen tappio' Suljettu aika ja paikka: vain sota-areenan tapahtumat Tekee sodat salaisiksi Me vs. he -journalismi, 'meidän' ääni Näkee 'heidät' ongelmana Keskittyy siihen, kuka voittaa 'Heidän' epäinhimillistäminen Reagoi vasta väkivallan alettua Keskittyy väkivallan näkyviin vaikutuksiin (kuolleet, haavoittuneet, materiaalituhot)</p>
<p>II Totuus-orientoitunut Paljastaa kaikkien osapuolten valheet</p>	<p>II Propaganda-orientoitunut Paljastaa 'heidän' valheet ja salaa omat valheet</p>
<p>III Ihmiskeskeinen Keskittyy kaikkiin hätää kärsiviin ihmisiin, antaa äänen äänettömille Nimeää kaikki pahantekijät Keskittyy tavallisiin ihmisiin rauhantekijöinä</p>	<p>III Eliittikeskeinen Keskittyy 'meidän' kärsiviin, antaa äänen miespuoliselle eliitille Nimeää 'heidän' pahantekijät Keskittyy eliittiin kuuluviin rauhantekijöihin</p>
<p>IV Ratkaisukeskeinen Rauha = väkivallattomuus + luovuus Korostaa rauhanaloitteita ja yrittää estää sodan syttymisen Keskittyy järjestelmään, kulttuuriin ja rauhalliseen yhteiskuntaan Jälkiseuraukset: tulokset, jälleenrakennus, sovinnonteko</p>	<p>IV Voittokeskeinen Rauha = voitto + aselepo Pimittää rauhanaloitteita ennen kuin voitto on käsillä Keskittyy sopimukseen, instituutioihin ja kontrolloituun yhteiskuntaan Lähtee toiseen sotaan ja palaa, jos sota jälleen alkaa</p>

Ensimmäinen osa-alue koskee sitä, miten syvälle tapahtuman taustoihin journalismi perehtyy. Rauhanjournalismi selittää, mistä konflikti johtuu, kun taas perinteinen sotajournalismi keskittyy vain nykyhetkeen. Tapahtumien niukka taustoittaminen johtaa helposti siihen, että journalismissa asetetaan hyvät ja pahat puolet vastakkain. Sotajournalismi valitsee puolensa ja esittää toisen osapuolen vihollisena, joka pitää kukistaa. Ongelmana nähdään vain vihollisosapuoli, eikä itse konflikti.

Galtungin mukaan rauhanjournalismi käsittelee sodan näkymättömiä tuhoja, kun taas sotajournalismi keskittyy sodan näkyviin tuhoihin. Näkyviä tuhoja ovat esimerkiksi kuolemat, loukkaantumiset ja materiaaliset vahingot. Näkymättömiä tuhoja voivat olla vaikka traumat, joita sota on saanut aikaan. Esimerkiksi Egyptin kansannousussa aktivistit tavoittelivat niin sanottuja näkymättömiä vaikutuksia, kuten sananvapautta, työllisyyden parantamista ja korruption vähenemistä.

Taulukon toisessa kohdassa totuus ja propaganda on asetettu vastakkain. Galtungin mielestä rauhanjournalismi julistaa totuutta ja sotajournalismi propagandaa. Totuuden ja propagandan hän erottelee siten, että totuuden paljastaminen vaatii sodan kaikkien osapuolten valheiden paljastamista. Propagandassa ainoastaan toisen osapuolen valheet paljastetaan ja omat valheet pidetään salassa. Tässä kohdassa korostuu rauhanjournalismin normatiivisuus. Galtungin määritelmät toimivat ainoastaan ohjeina, joita toimittajien tulee noudattaa. Totuuden löytäminen on kuitenkin usein kiinni siitä, pääseekö toimittaja totuuteen käsiksi. Esimerkiksi sotatilanteessa kaikkien osapuolien tasapuolinen kuuleminen voi olla hankalaa.

Galtungin ohjeistuksen toteuttamista voivat hankaloittaa sotatilanteessa sotasensuuri tai poikkeustilalait, jotka estävät omaa maata koskevien haitallisten tietojen levittämisen. Esimerkiksi Egyptissä oli ollut koko Mubarakin hallintoajan voimassa poikkeuslaki, joka oli sallinut turvallisuuskoneistolle rajut otteet niitä kohtaan, jotka olivat levittäneet hallinnonvastaisia mielipiteitä. Sen sijaan Egyptin valtion televisioyhtiön todettiin levittävän hallituksen propagandaa.

Omassa tutkimuksessani en pysty määrittelemään, olivatko reportaaseissa kerrotut asiat totuutta vai propagandaa. Sen sijaan keskityn siihen, miten jutuissa arvioidaan tietojen paikkansapitävyyttä. Tarkastelen esimerkiksi sitä, miten jutuissa kyseenalaistetaan tietojen totuudenmukaisuutta ja kenen antamia tietoja kyseenalaistetaan. Tällä tavalla selvitän, mitä ja kenen tietoja uskotaan eniten.

Kolmas osa-alue kuvaa rauhanjournalismin inhimillisyyttä. Galtungin mukaan rauhanjournalismi antaa "äänen äänettömille" sen sijaan, että kuultaisiin vain viranomaislähteitä. Hänen mielestään perinteinen sotajournalismi antaa äänen viranomaisille, kun pitäisi keskittyä tavalliseen kansaan ja hätää kärsiviin. Rauhanjournalismissa rauhaa pitäisi myös edistää tavallisen kansan voimin, eikä vain ylhäältä alaspäin viranomaisten keinoin. Esimerkki tällaisesta kansanomaisesta rauhantyöstä on edellä mainittu valokuvaprojekti Nepalissa, jossa tavallinen kansa oli päässyt jakamaan kokemuksiaan sodasta.

Neljäs osa-alue korostaa rauhanjournalismin tehtävää rauhan edesauttajana. Rauhanjournalismin tavoite on lopettaa väkivaltaisuuudet. Galtungin mielestä perinteinen sotajournalismi tavoittelee pysyvän rauhan sijasta tilapäistä aselepoa ja ennen kaikkea vastustajan nujertamista. Hänen mielestään sotajournalismi jopa pimittää rauhanaloitteita, jos oma voitto on uhattuna.

Egyptin kansannousu ei ollut perinteinen sota, vaan konflikti, jossa kansa tavoitteli parempia elinoloja. Konfliktin lähtökohta ei ollut vastustajan nujertaminen, koska yhtä yksittäistä vastustajaa ei ollut olemassa. Oli selvää, että ensimmäisenä osapuolena olivat aktivistit, jotka aloittivat mielenosoitukset. Toisena osapuolena saattoi pitää hallitusta, joka salli epäoikeudenmukaisuuden jatkuvan Egyptissä. Kun mielenosoitukset jatkuivat, toisen osapuolen rinnalle nousivat myös presidentti Mubarakin kannattajat.

Ulkopuoliselle mellakat saattoivat näyttäytyä Mubarakin vastustajien ja kannattajien yhteenottona. Päällisin puolin ongelmana olivat siis väkivaltaiset mellakat. Esimerkiksi New York Times esitti mielenosoitusten ensimmäisinä päivinä ongelmana mellakat, vaikka todellisuudessa ongelmana oli itse konflikti. Mikäli konfliktin syy olisivat olleet mellakat, niiden estäminen olisi ollut ongelman ratkaisu. Kuten nyt tiedämme, alkuperäinen ongelma ei olisi ratkennut mellakoiden estämisellä. Tämä havaittiin jo keväällä 2011, jolloin presidentti Mubarakin hallitus kielsi julkiset kokoontumiset, jotta mielenosoituksia ei voitaisi järjestää.

Rauhanjournalismissa on tärkeää, että konfliktin taustat ovat selvillä, eikä keskitytä vain viimeaikaisiin tapahtumiin. Voidaan siis olettaa, että rauhanjournalismia kykenevät tekemään parhaiten sellaiset ihmiset, jotka tuntevat kulttuurin ja konfliktin taustat parhaiten. On kuitenkin kyseenalaista, kuinka helppoa on toteuttaa rauhanjournalismia, jos on itse osallisena sodassa tai konfliktissa. Sortuuko toimittaja tällöin liian helposti puolueellisuuteen? On syytä muistaa, että rauhanjournalismin pitää olla kriittistä, kuten journalismin yleensäkin.

Galtungin mukaan rauhanjournalismi keskittyy järjestelmään ja kulttuuriin, kun taas sotajournalismi keskittyy sopimuksiin ja instituutioihin. Tällä hän tarkoittanee sitä, että kun sotajournalismi kertoo viranomaisten ja hallitsijoiden tekemistä rauhansopimuksista, rauhanjournalismi kertoo, miten rauhansopimukset näkyvät tavallisen kansalaisen arjessa. Viranomaisten näkemys rauhan toteutumisesta voi poiketa merkittävästi tavallisten kansalaisten kokemuksista.

Rauhanorganisaatioiden tiedotus ei ole yhtä massiivista kuin armeijan tiedotus. Rauhanorganisaatiot aktivoituvat yleensä ennen konfliktia ja konfliktin aikana, joten rauhanorganisaatioiden näkyvyys mediassa on rajoittunutta. Tästä syystä rauhantutkijoiden ehdottamat ratkaisut ja rauhan ylläpitäminen voivat jäädä armeijan tiedotuskoneiston jalkoihin. Luostarinen (2002a, 275) ehdottaakin toimittajilta enemmän aktiivisuutta hyödyntää työssään rauhantutkijoiden näkemyksiä myös rauhan aikana. Kiireisessä toimitustyössä asioiden ennakoiminen helposti unohtuu, kun keskitytään vain raportoimaan päivänpolttavista tapahtumista.

Seow Ting Lee kirjoitti artikkelissaan *Peace Journalism and Structural Limitations in the News Coverage of Three Conflicts* (2010) tutkimuksestaan, jossa analysoitiin Aasian konflikteja käsitteleviä 2000-luvun puolivälissä julkaistuja lehtijuttuja. Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia sota- ja rauhanjournalismin piirteitä esiintyi lehtijutuissa, jotka kertoivat Intian ja Pakistanin välisestä Kashmirin konfliktista, Sri Lankan levottomuuksista ja Indonesian sisällissodista. Tutkimuksessa vertailtiin kansan omalla kielellä kirjoitettuja lehtijuttuja englanninkielisiin lehtijuttuihin.

Leen (2010, 374) mukaan lehtijuttujen kielellä oli yhteys siihen, oliko jutuissa enemmän piirteitä rauhanjournalismista vai sotajournalismista. Kaikissa jutuissa sotajournalismi oli yleisempää kuin rauhanjournalismi; englanninkielellä kirjoitetuista jutuista yli 60 prosenttia oli sotajournalismia, kun taas kansan omalla kielellä kirjoitetuissa jutuissa hieman yli puolet oli sotajournalismia. Lee havaitsi, että rauhanjournalismi oli huomattavasti yleisempää paikallisten toimittajien ja kirjeenvaihtajien kuin uutistoimistojen kirjoittamissa jutuissa (2010, 375).

Tutkimuksessa myös todettiin, että rauhanjournalismi oli kaikista yleisintä featurejutuissa, joista yli 60 prosenttia oli rauhanjournalismia. Uutisista vastaava määrä oli sotajournalismia. Rauhanjournalismia esiintyi eniten sellaisissa jutuissa, jotka kertoivat lyhytaikaisista konflikteista, ja sotajournalismi oli vallitsevaa pitkäaikaisten konfliktien aikana (ema.) Valitsin omassa tutkimuksessani tutkimuskohteiksi featuretyyppiset jutut, jotta jutuilla olisi tutkimuksessa mahdollisimman suotuisat lähtökohdat rauhanjournalismiin. Mitä tulee konfliktin keston, on

hankala määritellä, kuinka pitkäkestoisesta konfliktista Egyptin kansannousussa oli kyse. Itse konflikti oli kestänyt vuosikymmeniä, mutta siitä seurannut kansannousu oli lyhytkestoinen, koska suurimmat mellakat kestivät vain 18 päivää, kunnes presidentti erosi virastaan. Tässä yhteydessä Egyptin kansannousun voinee tulkita lyhytkestoiseksi konfliktiksi, ja voidaan todeta, että konfliktin lyhytkestoisuus niin ikään antoi hyvät edellytykset rauhanjournalismin toteuttamiselle.

4.2.1 Kritiikki

Rauhanjournalismin toteuttaminen on jäänyt vielä lapsenkenkiin. Rauhanjournalismi on epäilyttänyt monia journalisteja, koska sitä on pidetty puolueellisena ja epäammattimaisena journalismina (Luostarinen 2002, 283). Epäilevä suhtautuminen rauhanjournalismiin ei liene ihme, koska rauhanjournalismin lähtökohdat ovat ristiriidassa perinteisen journalismin kanssa. Journalismin puolueettomuutta perinteisesti arvostetaan. Rauhanjournalismia on kritisoitu puolueellisuudesta, koska siinä media ottaa aktiivisen toimijan roolin.

Rauhanjournalismi on luonteeltaan hidasta, koska se perustuu toimittajan analyysiin. Nykypäivänä tiedonvälityksen trendi on päinvastainen: tiedonvälitys nopeutuu ja journalismi viihteellistyy, joten tapahtumien syvälinen analyysi vähenee entisestään (Aslam 2011). Tämä asettaa rauhanjournalismin kehittämisen astetta tukalampaan tilanteeseen.

Martin Bell (1998) on peräänkuuluttanut vastuullista journalismia, jota hän on nimittänyt sitoutuvaksi journalismiksi (ks. luku 3.3). Sitoutuva journalismi jakaa rauhanjournalismin kanssa samoja periaatteita. Molempien teorioiden mukaan toimittajan pitää tuntea vastuunsa siitä, mitä tietoja välittää eteenpäin. Myös Luostarinen (2002, 283) muistuttaa, etteivät toimittajat – kuten eivät minkään muunkaan ammattikunnan edustajat – voi sivuuttaa eettisiä valintoja työssään ja olla miettimättä tekojensa seurauksia. Luostarisen mielestä kyse ei ole kuitenkaan rauhanjournalismista, vaan riittävän monipuolisesta journalismista.

Rauhanjournalismia voi olla hankala toteuttaa, olipa kyse konfliktin hyvin tuntevasta tai tilannetta ulkopuolelta seuraavasta toimittajasta. Nepali Timesin päätoimittaja ja oman rauhanjournalismiprojektin toteuttanut Kunda Dixit (2011) myönsi, että rauhanjournalismia on ollut vaikea toteuttaa sanomalehtityössä. Näin siitakin huolimatta, että hän työskentelee omassa synnyinmaassaan, jossa Nepalin sisällissodan taustat ovat tuttuja. Yhtenä syynä varovaiseen rauhanjournalismiin Dixit piti mainostajia, joiden rahoista lehti on riippuvainen. Dixit kuitenkin

sanoi yrittävänsä opettaa toimittajille periaatteitaan, että kaikista osapuolista pitää kertoa tasapuolisesti ja että ääni pitää antaa heille, joille ääntä ei ole yleensä annettu.

Dixit oli toteuttanut oman rauhanjournalismiprojektinsa vaihtoehtoisen median kautta, eli valokuvanäyttelyn ja siitä tehdyn kirjan muodossa. Hän oli kuitenkin sitä mieltä, että rauhanjournalismin pitää olla valtavirtamediaa, koska muuten rauhanjournalismi ei toimi.

Edellisestä esimerkistä paljastuu, että rauhanjournalismi toimii nykymediassa parhaiten muussa kuin uutisjournalismissa. Kuten Leen (2010, 379) tutkimuksessa selvisi, rauhanjournalismi on luontevinta feature- ja mielipidekirjoituksissa. Rauhanjournalismin oppeja voi olla tarpeellista hyödyntää myös uutisjournalismissa, mutta kokonaan uutisia ei liene tarpeen vängätä nykymallin mukaisen rauhanjournalismin muottiin.

5 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

Tutkin pro gradu -työssäni Egyptin kansannousun käsittelyä länsi- ja arabimediassa. Vertailen tutkimuksessani Egyptin vallankumouksen raportointia Helsingin Sanomien, New York Timesin ja al-Jazeeran verkkosivuilla kiivaimman mellakointivaiheen aikana. Helsingin Sanomat ja New York Times ovat sanomalehtiä ja al-Jazeera on televisioyhtiö. Kaikilla niillä on kuitenkin kattavat internetsivut, joissa on julkaistu paljon tekstimuotoon tehtyjä nettijuttuja. Sanomalehdet ovat arkistoineet myös lehdissä julkaistuja juttuja nettisivuilleen.

Valitsin Helsingin Sanomien (HS) verkkosivut yhdeksi tutkimuskohteeksi, koska HS on yksi suurimmista medioista Suomessa, jolla on kirjeenvaihtajia eri puolilla maailmaa. Lehti on yleisesti tunnustettu laatulehdeksi, ja se on Suomen seuratuin sanomalehti. Helsingin Sanomat on arkistoinut jutut nettipalveluunsa, johon lehden tilaajat voivat kirjautua.

Helsingin Sanomat on päässyt raportoimaan Egyptin konfliktista lähes täysin ulkopuolisen silmin. Se poikkeaa suomalaisena mediana arabitaustaisesta al-Jazeerasta siten, että Helsingin Sanomien toimittajat eivät ole kokeneet Pohjois-Afrikan kansannousujen taustatekijöitä omakohtaisesti. HS lähetti toimittajansa Egyptiin vasta mellakoiden alettua (Huusko 2011b). Helsingin Sanomilla on myös erilainen lähtökohta kuin esimerkiksi yhdysvaltalaisella New York Timesilla. Pohjolan pieni Suomi ei ole yhtä vahvasti mukana kansainvälisessä politiikassa kuin suuri USA.

Toinen tutkimuskohteeni on New York Times, joka kuuluu maansa merkittävimpiin sanomalehtiin. New York Times (NYT) on Helsingin Sanomien tapaan tituleerattu laatulehdeksi. Se raportoi Egyptistä paikan päältä jo tammikuun alussa 2011 ja jatkoi raportoimista pitkään vallankumouksen jälkeen.

Yhdysvaltalainen media on tutkimuksen kannalta kiinnostava, koska USA:lla oli kaksinainen rooli Egyptin kansannousussa: Yhdysvallat yhtäältä rahoitti Egyptin armeijaa ja toisaalta kannusti kansaa osoittamaan mieltä entistä presidenttiä Hosni Mubarakia vastaan. New York Times joutui siis huomioimaan kansainvälisen politiikan eri tavalla kuin Helsingin Sanomat, eikä päässyt kommentoimaan tilannetta täysin ulkopuolisenä. NYT:n artikkelit ovat luettavissa lehden verkkosivuilta.

Kolmas tutkimuskohteeni on qatarilaisomisteinen al-Jazeera, joka on katsotuin tv-kanava koko arabimaailmassa. Televisiolla on arabimaissa suuri rooli, koska kulttuuri nojaa pitkälti puhuttuun kieleen kirjoitetun kielen sijaan (Barkho 2010, 68). Tästä syystä televisiokanavan valitseminen

tutkimukseen kahden sanomalehden rinnalle on perusteltua. Toinen syy al-Jazeeran valitsemiseen mukaan tutkimukseen on se, että kanavalla on monipuoliset nettisivut, mikä helpotti aineiston keräämistä.

Al-Jazeeralla on sekä arabiankielinen että englanninkielinen toimitus. Toimitukset ovat erillisiä, ja niillä ovat omat journalistiset ohjeistukset, jotka koskevat lähinnä kielen käyttöön liittyviä valintoja. Valitsin tutkimuskohteeksi englanninkielisen al-Jazeera English -kanavan (AJE) nettitekstit arabiankielisen al-Jazeera Arabic -kanavan (AJA) sijaan, koska en osaa arabiaa. Vaikka AJE on suunnattu englanninkieliselle yleisölle, jutut kerrotaan kuitenkin arabien näkökulmasta. AJE onkin ainoa arabiomisteinen kanava, joka välittää arabien tunteja kansainväliselle yleisölle (Barkho 2010, 135).

En usko, että al-Jazeeran arabiankielisen aineiston jättäminen pois tutkimuksesta haittaa tutkimusta merkittävästi. Tutkimuksen taustalla on ajatus siitä, että journalismi on maailmanlaajuista. Englanninkieliset uutiset ovat laajemman yleisön saatavissa kuin arabiankieliset uutiset. Siispä AJE vastaa tutkimukseni lähtökohtaan AJA:ta paremmin. Voi myös olettaa, että aineistoa on sitä helpompi verrata keskenään, mitä vähemmän eri kieliä on mukana tutkimuksessa.

Al-Jazeeralla on oma toimitus Egyptin Kairossa, joten yhtiöllä oli kaupungissa paljon toimittajia. Voisi siis kuvitella, että al-Jazeera olisi päässyt tekemään juttuja myös tavallisten ihmisten näkökulmasta. Media oli paikallinen, joten sillä luulisi olleen kiinnostusta esittämään ratkaisuja konfliktiin rauhanjournalismin keinoin.

Keräsin tutkimukseen Helsingin Sanomien, New York Timesin ja al-Jazeeran verkossa julkaistut tekstimuotoiset reportaasit, jotka käsittelivät Egyptin kansannousua. Helsingin Sanomien jutut keräsin lehden nettiarkistosta hakusanalla "Egypti" vuodelta 2011. Valitsin joukosta Egyptin vallankumoukseen liittyvät jutut, jotka oli nimetty "HS Egyptissä" -otsikolla, koska kyseiset jutut oli kirjoittanut lehden kirjeenvaihtaja paikan päällä. Helsingin Sanomat oli julkaissut juttuja paikan päältä Egyptistä 28.1.–20.2.2011 kaikkiaan 13 kappaletta, joista 10 ensimmäistä otin lähempään tarkasteluun.

New York Times käytti pitkistä jutuistaan nimitystä artikkeli (article), mutta vapaasti suomennettuna nimitän niitä reportaaseiksi tai jutuiksi. New York Times oli julkaissut 18 päivää kestäneiden mielenosoitusten aikana lähes 50 juttua, mutta otin mukaan tutkimukseen 10 ensimmäistä juttua, jotka oli julkaistu 25.1–29.1.2011. New York Times oli julkaissut juttuja paljon

enemmänkin, mutta jätin tutkimuksen ulkopuolelle sellaiset tekstit, joiden raportointipaikaksi oli merkitty jokin muu maa kuin Egypti. Aineiston rajaamisella halusin varmistaa sen, että jutut kertoivat ainoastaan Egyptin tapahtumista, eivätkä esimerkiksi muiden maiden suhtautumisesta Egyptin tapahtumiin.

Al-Jazeera oli julkaissut 29.1.–19.2.2011 aikana 11 reportaasia, joista 10 juttua otin lähempään tarkasteluun. Yhden reportaasin alkuperäislähteeksi oli merkitty uutistoimisto AP, joten jätin kyseisen jutun tutkimuksen ulkopuolelle. On huomioitava, että al-Jazeera on pääasiassa televisioyhtiö, joten tekstimuotoisten nettijuttujen määrä ei välttämättä ole verrattavissa sanomalehtien nettijuttujen määrään, koska sanomalehdet olivat julkaisseet internetissä myös lehdissä julkaistuja tekstejä.

Al-Jazeera oli nimennyt pitkät juttunsa featureiksi. Tutkimukseni kannalta ei kuitenkaan ole oleellista, miten mediat nimittävät juttujaan, vaan mitä jutut sisältävät. Tästä syystä nimitän keräämäni aineistoa yksinkertaisesti reportaaseiksi tai jutuiksi.

Halusin keskittyä tutkimuksessa varsinkin mielenosoitusten alkuaajan raportointiin, koska raportointi voi vaikuttaa konfliktin kehittymiseen. Tämän takia valitsin tutkimukseen 10 ensimmäistä juttua, jotka oli julkaistu ensimmäisenä mielenosoituspäivänä tai sen jälkeen. Egypti-raportoinnin ajanjaksot olivat eri pituisia. New York Times oli aloittanut raportoinnin jo tammikuun alussa, kun puolestaan Helsingin Sanomat ja al-Jazeera olivat aloittaneet raportoinnin vasta sen jälkeen, kun mellakat olivat kestäneet monta päivää. Mielestäni toisistaan poikkeavat ajanjaksot eivät oleellisesti haittaa tutkimusta. Päinvastoin, raportointiajanjakson pituus ja raportoinnin intensiteetti ovat kiinnostavia seikkoja konfliktin uutisoinnissa.

On huomioitava, että tutkimusaineisto koostuu yhden televisioyhtiön ja kahden sanomalehden verkossa julkaistuista jutuista. Televisioyhtiö al-Jazeera oli julkaissut internetissä reportaaseja harvemmin ja vähemmän kuin sanomalehdet Helsingin Sanomat ja New York Times. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että al-Jazeera oli kertonut uutiset televisiokanavalla ja/tai internetin uutissivustolla ja käsitellyt Egyptin tilannetta syvällisemmin reportaaseissa. Helsingin Sanomissa ja New York Timesissa puolestaan reportaasien tehtävä oli ilmeisesti ensisijaisesti uutisoida Egyptin tilanteesta ja jättää tilanteen analysointi toimittajien näkökulmapalstoille. Edelliset seikat huomioon ottaen tutkimuskohteita ei voi suoranaisesti verrata toisiinsa. Tästä huolimatta tutkimus kuitenkin paljastaa tyypillisimpiä piirteitä siitä, millä tavoin kyseiset mediat raportoivat Egyptin kansannoususta.

Tutkimuksessa mukana olevia juttuja oli julkaistu internetin lisäksi myös lehtien paperiversioissa. Yhtä kaikki, keskityn tutkimuksessa niihin juttuihin, joita kukin media on julkaissut internetissä. Juttujen saatavuus internetistä tukee tutkimuksen perusideaa siitä, että nykyään media joutuu huomioimaan sen, etteivät jutut päädy ainoastaan oman kulttuurin väestölle. Mediasta on tullut entistä globaalimpi, joten kukin media joutuu miettimään entistä laajemmassa mittakaavassa, miten ne käsittelevät esimerkiksi poliittisesti arkoja aiheita. Perinteinen sotajournalismi, joka asettaa eri puolet vastakkain ja joka kertoo hyvistä ja pahoista ihmisistä, joutuu koetukselle globaalissa mediassa. Internetin laajuus tuo tutkimukseen lisäsäväyksen juuri sen takia, että media joutuu miettimään roolinsa uusiksi sitä mukaa, kun kulttuurien väliset erot joutuvat törmäyskurssille. Rauhanjournalismi voi olla yksi vaihtoehto ratkaisemaan globaalien journalismin asettamat ongelmat.

Seuraavissa luvuissa esittelen tutkimuskohteeni tarkemmin. Käyn läpi Helsingin Sanomien, New York Timesin ja al-Jazeeran historiaa sekä kerron, mitkä ovat kyseisten medioiden tyypillisimpiä piirteitä.

5.1 Helsingin Sanomat

Helsingin Sanomat on levikkimäärältään Suomen suurin sanomalehti. Vuonna 2011 lehden levikki oli lähes 366 000 kappaletta (Levikintarkastus 2012). Helsingin Sanomat on ainoa suomalainen sanomalehti, jolla on pysyvä tai kiertävä kirjeenvaihtaja Lähi-idässä. Lisäksi lehdellä on avustajia, jotka ovat perehtyneet raportoimaansa alueeseen. Esimerkiksi Suomen julkisella yleisradioyhtiöllä Ylellä on Lähi-idässä vain avustajina toimivia toimittajia, kun taas Yhdysvalloissa sillä on ollut kaksikin vakituista kirjeenvaihtajaa. (Aallas 2011, 99.)

Helsingin Sanomat perustettiin vuonna 1904, jolloin nuorsuomalaisten äänenkannattaja Päivälehti lakkautettiin. Vielä vuonna 1905 Helsingin Sanomien levikki oli vain 6 000 kappaletta, mutta parin vuosikymmenen kuluttua se oli jo karistanut lehden suurimmat kilpakumppanit Uuden Suomen ja Hufvudstadsbladetin kannoiltaan. Helsingin Sanomat erottui edukseen ensimmäisen maailmansodan aikana, koska lehdellä oli toimiva ulkomaanosasto. (Tommila ym. 1988, 130–133.)

1930-luvulla Helsingin Sanomat lähetti ensimmäiset ulkomaankirjeenvaihtajat Lontooseen ja Berliiniin (Tommila ym. 1988, 131). Samalla lehti solmi yhteyksiä ulkomaisiin toimituksiin ja uutistoimistoihin. Helsingin Sanomat alkoi kokeilla angloamerikkalaisessa lehdistössä käytettyä

otsikointitapaa, joka korosti myyviä juttuja levein otsikoin (Tommila & Salokangas 1998, 188–189). Mäkilän (2007, 40) mukaan Helsingin Sanomien uutiset olivat jopa sensaatiohakisempia kuin lehden Amerikan-serkulla New York Timesilla.

Yhdysvaltalaisen lehdistön tapaan Helsingin Sanomat alkoi korostaa lehden riippumattomuutta. Lehti edusti alkuvuosinaan edistyspuoluetta, mutta vuonna 1919 Helsingin Sanomat alkoi irtautua puoluekannatuksesta. Irtautumisesta huolimatta Helsingin Sanomien päätoimittaja ja toimitusjohtaja Eljas Erkko oli vahvasti edistyspuolueen politiikassa mukana. Helsingin Sanomat lisäsi nimensä alle tekstin "riippumaton sanomalehti" vasta vuonna 1943, jolloin Erkko jätti politiikan. (Tommila & Salokangas 1998, 165–167.)

Myyvästä otsikoinnista huolimatta Helsingin Sanomat on tietoisesti korostanut uutistensa luotettavuutta jo 1930-luvulta lähtien. Maineen luomisessa lehti onkin onnistunut hyvin. (Tommila ym. 1988, 132.) Lehti on pyrkinyt aiheiden syvälliseen käsittelyyn ja yhteiskunnallisesti merkittävien asioiden nostamiseen, mitä kautta se on yleisesti tunnustettu laatulehdeksi. (Mäkilä 2007, 41.)

Helsingin Sanomat joutui muun suomalaisen lehdistön tapaan sensuurin koulimaksi maailmansotien aikana. Virallisen sotasensuurin jälkeen suomalaista lehdistöä valvottiin tarkasti kylmän sodan aikana, jolloin Suomen poliittinen johto vaati lehdistöltä itsesensuuria. (Salminen 1996, 33.) Kylmäksi sodaksi kutsuttiin tilannetta, johon maailman suurvallat Yhdysvallat ja Neuvostoliitto ajautuivat sotien jälkeen. Kaksikko kilpaili kaikesta mahdollisesta asevarustelusta ideologisiin saavutuksiin. Presidentti Urho Kekkonen lähetti toimituksille myllykirjeitä, joissa hän varoitti Neuvostoliiton kritisoimisesta ja vaati lehtiä kirjoittamaan naapurimaasta ystävällisesti YYA-sopimuksen hengessä. Myös Neuvostoliitto painosti suomalaista lehdistöä levittämään neuvostomyönteistä propagandaa. Kommunistinen puolue tarkkaili Suomen lehdistöä vuoteen 1991 asti, jolloin Neuvostoliitto hajosi. Venäjän paine ulottui kuitenkin aina vuoteen 1995 asti, jolloin kumottiin rikoslaki, jonka mukaan toimittaja voitiin tuomita vankeuteen Suomen ja ulkomaiden suhteita vahingoittavan materiaalin levittämisestä. (Salminen 1996, 33; 38–39.) Salmisen (1996, 33) mukaan rikoslaille haluttiin käytännössä estää Neuvostoliittoa herjaava kirjoittelu.

Neuvostoliiton paine johti Helsingin Sanomissa siihen, että lehti yritti tasapuolisesti arvostella sekä Neuvostoliittoa että Yhdysvaltoja (Mäkilä 2007, 94). Tähän menettelyyn eivät olleet tyytyväisiä niin Neuvostoliitto kuin länsimaatkaan. Molemmat osapuolet syyttivät suomalaisia lehtiä, myös Helsingin Sanomia, toisen osapuolen myötäilystä. 1970-luvulla länsimaissa nousi muotisanaksi

suomettuminen, joka tarkoitti pienen valtion alistumista Neuvostoliiton tahtoon. (Mäkilä 2007, 114.)

HS saattoi kiertää itänaapurin kritisoinnin lainaamalla poliittisesti arkoja aiheita käsitteleviä juttuja länsimaisilta uutistoimistoilta tai ulkomaisilta lehdistä. Helsingin Sanomat alkoi välittää sivuillaan länsimaista ja varsinkin amerikkalaista maailmankuvaa, kun ulkomaisten uutistoimistojen jutut täyttivät lehden palstoja. (Salminen 1996, 34; 1999, 73.) Salmisen mukaan (1999, 110) ilmapiiri suomalaisessa lehdistössä vapautui ratkaisevasti 1980-luvun alussa, jolloin presidentti Kekkonen jäi pois virastaan ja Neuvostoliiton johtaja Leonid Brezhnev kuoli. Mäkilän mukaan (2007, 131) Helsingin Sanomat on voinut toimia kylmän sodan päättymisen jälkeen vapaammin kuin koskaan.

Kimmo Mäkilän (2007, 159) ydinaseuutisointia tarkastelevassa tutkimuksessa Helsingin Sanomat oli julkaissut vuosien 1945–1998 aikana vain kaksi ydinaseita käsittelevää feature-juttua. Helsingin Sanomien julkaisemien feature-juttujen määrä oli kuitenkin suhteessa paljon suurempi kuin New York Timesilla, joka oli julkaissut vastaavana aikana vain yhden jutun, vaikka NYT oli julkaissut lähes kolminkertaisen määrän ydinaseita käsitteleviä juttuja. Tutkimuksen perusteella näytti siltä, että HS oli keskittynyt NYT:tä enemmän uutisiin ja taustajuttuihin, ja NYT vastaavasti kolumneihin ja pääkirjoituksiin. (Mäkilä 2007, 158.)

Helsingin Sanomat on New York Timesin tapaan voinut kylmän sodan jälkeen toimia vapaammin kuin koskaan. Samalla molemmat lehdet ovat kuitenkin kohdanneet taloudelliset rajoitteet, kun levikit ovat laskeneet ja internet on vallannut tilaa lehdistöltä. (Mäkilä 2007, 130–131.) Esimerkiksi Helsingin Sanomien levikki on laskenut vuosien 2006–2011 aikana noin 14 prosenttia (Levikintarkastus 2012). Lehtien tehtävänä on tavoittaa lukijat siten, että yleisön saavuttaminen olisi vielä taloudellisesti kannattavaa.

5.2 New York Times

Vuonna 1851 perustettu New York Times nousi Yhdysvaltojen suurimpien sanomalehtien joukkoon vasta ensimmäisen maailmansodan kynnyksellä. Lehden uusi omistaja Adolf S. Ochs oli muuttanut lehden linjaa entistä uutismaisempaan suuntaan ja jättänyt keltaisen lehdistön piirteet, kuten sensaatiot ja jopa sarjakuvat, lehdestä pois. New York Timesista tuli maansa "virallinen lehti" ensimmäisen maailmansodan aikana, jolloin se toimi tiiviisti yhteistyössä eurooppalaisten

uutistoimistojen kanssa. Se saavutti mainetta lukuisilla uutisvoitoillaan: New York Times kertoi ennen muita esimerkiksi Titanicin uppoamisesta vuonna 1912. (Mäkilä 2007, 39.)

NYT:stä tuli eliitin lehti toisen maailmansodan aikana, jolloin se saavutti hyvät välit Yhdysvaltain hallintoon. Lehden Washingtonin-toimitus palkkasi toimittajia lähes yksinomaan maan parhaista yliopistoista, joissa toimittajaopiskelijat olivat luoneet suhteita valtaeliittiin. (Walker 1982, 225–226.) Mäkilän (2007, 58) mukaan New York Timesilla oli merkittävä asema propagandan levittämisen kannalta, koska se oli saavuttanut niin korkean arvostuksen.

Yhdysvalloissa levinnyt objektiivisuuden ihannointi asetti New York Timesin vaikeuksiin toisen maailmansodan jälkeen. Koska lehti ei voinut objektiivisuuden nimissä ottaa kantaa mihinkään asiaan, sen piti uutisoida valtaapitävien puheita, olivatpa ne kuinka absurdeja tai jopa valheellisia tahansa (Mäkilä 2007, 66). Tällainen toimintatapa on kulminoitunut yhteen yhdysvaltalaiseen senaattoriin Joseph McCarthyyn, joka sai laukoa lehdistössä mielipiteitään vailla kritiikkiä. McCarthyta kerrotaan enemmän luvussa 3.1.

New York Times niitti mainetta erityisesti ulkomaan uutisillaan toisen maailmansodan aikana, jolloin lehden kirjeenvaihtajaverkosto kasvoi maailman suurimmaksi. Lehti julkaisi enemmän sotauutisia kuin mikään muu lehti. NYT oli palkannut 1950-lukuun mennessä niin paljon toimittajia, että lehden kilpailijoiden mielestä toimittajia oli jo liikaa töissä. Rahankäyttöön tuli kuitenkin kuria, kun lehti meni pörssiin vuonna 1967. New York Timesin laatu on kuitenkin pysynyt korkeana näihin päiviin asti. Se on saanut yhdysvaltalaisista lehdistä eniten journalistisista saavutuksista jaettavia Pulitzer-palkintoja. (Uskali 2007, 151–153.)

Kustantaja pääsi lehden historian aikana usein vaikuttamaan NYT:n sisältöön. Vuosina 1935–1961 toimineen kustantajan Arthur Hays Sulzbergerin on sanottu lähettäneen lukuisia muistioita, joissa hän on ohjeistanut toimittajia. Sulzberger suhtautui Neuvostoliittoon hyvin kielteisesti, ja hän toivoi, että maahan viitattaisiin jatkuvasti kielteisillä ilmauksilla. (Chomsky 1999, 582–583.) Kustantaja kielsi jopa käyttämästä Neuvostoliiton virallisesta uutistoimistosta Tassista "uutistoimisto"-nimitystä, ja sen sijaan Tassia piti kutsua pelkäksi "toimistoksi" tai jopa "propagandatoimistoksi". Lopulta Tassista käytettiin nimitystä "virallinen lehdistöpalvelu", mikä kirjattiin myös lehden tyyliohjeisiin. (Chomsky 2006, 12.)

Vietnamin sota oli käännekohta armeijan ja median suhteessa, kun sota valloitti yhdysvaltalaisen olohuoneet television kautta. Yhdysvaltojen kansa alkoi protestoida Vietnamin sotaa vastaan, kun

se näki sodan aiheuttamat menetykset televisioruudusta. (Ks. luku 3.2.) Paitsi että Vietnamin sota oli maailman ensimmäinen televisiosota, se oli myös ensimmäinen sota, jonka Yhdysvallat hävisi New York Timesin etusivulla.

5.3 Al-Jazeera

Arabiankielinen uutiskanava al-Jazeera sai alkunsa Arabian niemimaalla sijaitsevassa pienessä valtiossa Qatarissa. Maan emiiri Hamad bin Khalifa Al Thani perusti al-Jazeeran vuonna 1996. Hän palkkasi toimittajia arabiankieliseltä BBC:n televisiokanavalta, joka oli juuri lopetettu lyhyen toimintakautensa jälkeen. Emiiri sijoitti kanavaan 140 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria, ja hän on rahoittanut al-Jazeeran toimintaa sen perustamisesta lähtien. Kanavan omistavat Qatarin hallituksen lisäksi joukko yksityisiä henkilöitä. (Miles 2005, 28–29; Seib 2008, 142.) Al-Jazeeraa ei voi siis pitää täysin julkisena eikä kaupallisena yhtiönä, jollaiseksi länsimedia yleensä luokitellaan.

Al-Jazeera tuli länsimaissa tunnetuksi vuonna 2001 Yhdysvalloissa tapahtuneiden terrori-iskujen jälkeen, jolloin kanava näytti iskujen pääorganisoidijan Osama bin Ladenin videoviestejä. Sittemmin al-Jazeera on saanut näkyvyyttä Yhdysvaltojen hyökättyä Afganistaniin ja Irakiin, kun kanava on raportoinut sodista arabien näkökulmasta. Ennen kaikkea televisiokanavan suosio on kasvanut arabien keskuudessa. Nykyään al-Jazeera onkin selkeästi katsotuin tv-kanava arabimaailmassa. (Barkho 2010, 68.)

Puhuttu kieli on arabikulttuurissa suuremmassa roolissa kuin kirjoitettu kieli. Vahvaa puhe-kulttuuria on pidetty yhtenä syynä siihen, miksi satelliittikanavien suosio kasvaa arabimaissa jatkuvasti. Toinen syy television katselun suosioon voi olla väestön alhainen lukutaitoprosentti. (emt.) Vuonna 2004 vain kaksi kolmannesta yli 15-vuotiaista arabeista osasi lukea (Hammoud 2005, 21). Arabien satelliittikanavilla on suuri katsojakunta. 22 arabimaan alueella asuu yli 300 miljoonaa ihmistä, jotka jakavat yhteisen kielen, uskonnon ja kulttuurin (Barkho 2010, 67).

Al-Jazeera perusti englanninkielisen toimituksensa (Al-Jazeera English) vuonna 2006, kymmenen vuotta arabiankielisen al-Jazeeran perustamisen jälkeen. Vaikka kanavilla on yhteinen logo, ne toimivat täysin itsenäisesti. Arabiankielinen al-Jazeera (AJA) on suunnattu arabiankieliselle väestölle pääasiassa Lähi-itään ja Pohjois-Afrikkaan. Al-Jazeera English (AJE) on suunnattu arabimaita laajemmalle alueelle, kuten etelän kehitysmaihin. AJE on muutenkin toiminnassaan arabiankielistä sisartaan kansainvälisempi. Englanninkielisellä toimituksella on toimittajia yli 50 eri

maasta. AJE ei ole vain arabiankielisen kanavan englanninkielinen versio. Toimitukset ovat erillisiä, ja niillä ovat omat journalistiset ohjeet. (Barkho 2010, 128.)

Al-Jazeeran arabian- ja englanninkieliset toimitukset huomioivat kohdeyleisönsä esimerkiksi kielen avulla. Paitsi että ne käyttävät eri kieltä, ne myös käyttävät erilaisia sanoja. AJA nimittää israelilaisten tappamia palestiinalaisia marttyyreiksi, joka tarkoittaa oman uskon tai aatteen puolesta kuollutta henkilöä. Englanninkielisille suunnattu AJE kieltää marttyyri-sanankäytön, koska kanava ei halua erityisesti korostaa islamilaista ajattelutapaa. (Barkho 2010, 19.) AJA käyttää arabikulttuuriin olennaisesti kuuluvia ilmauksia, kuten "kunnia Jumalalle" imaami Alin yhteydessä tai "rauha olkoon hänen kanssaan" profeetta Muhammadista puhuttaessa (Barkho 2010, 76). AJE on suunnattu muille kuin arabeille, joten se jättää vastaavat ilmaisut pois.

Al-Jazeeran toimitukset ja länsimedia eroavat toisistaan poliittisilla suuntautumisillaan. Ruotsalaisen Jönköpingin yliopiston apulaisprofessori Leon Barkho on tutkinut Ison-Britannian yleisradioyhtiön BBC:n, yhdysvaltalaisen satelliittikanavan CNN:n ja al-Jazeeran Lähi-idän uutisointia. Barkhon (2010, 17) tutkimuksessa selvisi, että BBC ja CNN olivat raportoineet Israelin ja Palestiinan välisestä konfliktista enimmäkseen Israelin näkökulmasta, kun taas al-Jazeera oli raportoinut konfliktista Palestiinan puolelta.

Poliittiset eroavaisuudet näkyvät varsinkin kielessä. Länsimedia yrittää miellyttää länsimaalaista yleisöään, ja arabimedia puolestaan arabikansaa. Al-Jazeera kieltää esimerkiksi fundamentalisti- ja ääri-alkuisten sanojen käytön, koska kyseiset sanat ovat saaneet negatiivisen sävyn. (Barkho 2010, 143). Al-Jazeera on kieltäytynyt myös käyttämästä terroristi-sanaa. Esimerkiksi Beslanin koulusurmien yhteydessä Venäjällä vuonna 2004 al-Jazeera nimitti koulusurmaajia aseistautuneiksi tšetšeenimiehiksi, kun esimerkiksi CNN nimitti heitä terroristeiksi ja BBC panttivankien ottajiksi. Myös BBC on välttänyt terroristi-sanankäyttöä ja korvannut sen esimerkiksi militantti- tai radikaali-sanalla. (Barkho 2010, 73.)

BBC välttää esimerkiksi Palestiina-sanankäyttöä. Yhtiö perustelee ohjetta siten, ettei Palestiina ole valtio. Barkho (2010, 147) kysyykin aiheellisesti, noudattaako BBC samaa periaatetta myös muiden konfliktialueiden uutisoinnissa. Hän huomauttaa, että esimerkiksi Pohjois-Irlantikaan ei ole itsenäinen valtio.

Al-Jazeeran etu Lähi-idän uutisoinnissa on se, että se tuntee alueensa tapahtumat omakohtaisesti. Seurauksena on se, ettei al-Jazeera edes yritä olla puolueeton. Tämä näkyy esimerkiksi AJA:n

uutisohjeistuksissa, joista paistaa Israel-vastaisuus (emt., 141). Barkhon mukaan (2010, 117) AJA kertoo selvästi, kenen puolella se on, mutta antaa silti äänen molemmille osapuolille.

Al-Jazeera ei myönnä, että yhtiön rahoittajamaalla Qatarilla olisi vaikutusta uutisten sisältöön. Yhtiö uskoo olevansa Qatarille kuin atomipommi: Jos valtio yrittää hyödyntää toimitusta omiin tarkoituksiinsa, toimituksen koko olemassaolon tarkoitus on menetetty. Idea on siinä, että atomipommia voi hyödyntää, mutta jos sitä käyttää, sitä ei saa enää takaisin. On kuitenkin todistettu, että al-Jazeera on lopettanut Saudi-Arabian kuninkaallisten kritisoimisen Qatarin hallinnon pyynnöstä. (emt., 108–110.)

Länsimedia on kannattanut Israelin asemaa joko tietoisesti tai tiedostamatta. Tämä näkyy uutisten kielessä. Esimerkiksi BBC on käyttänyt uutisotsikoissaan paljon passiivisempia verbejä kuin al-Jazeera. BBC on otsikoinut "Viisi sotilasta kuollut Gazan iskussa" sen sijaan, että olisi otsikoinut "Israel tappoi viisi palestiinalaista". BBC on kuitannut passiivisten otsikoiden käytön tilan puutteella. (Barkho 2010, 134.)

Al-Jazeera haluaa toimittajiensa käyttävän mahdollisimman paljon aktiivisia lauseita, joista selviää, kuka on tehnyt ja mitä. Toimittajien ohjeet suosittelevat lyhyitä lauseita, joita on helppo lukea. Samalla al-Jazeera kehottaa välttämään epämääräisiä sanoja, kuten "ehkä", "mahdollisesti" tai "luultavasti". (Barkho 2010, 146.) Vastaavat ohjeet ovat tuttuja myös suomalaisille toimittajille.

Länsimaat ovat paheksuneet al-Jazeeraa siitä, että se on näyttänyt sodan julmuuksia televisiossa kaikelle kansalle. Kanava on puolustanut sodan tuhojen näyttämistä siten, että tuhot kertovat Lähi-idästä. Kuvien näyttämättä jättäminen tekisi yhtiön mielestä sodan käymisen entistä helpommaksi, kun sodan jäljet piilotettaisiin. (Barkho 2010, 137.)

5.4 Aineiston analyysi

Valitsin analyysiin kustakin mediasta 10 juttua. Helsingin Sanomien ja al-Jazeeran juttujen valinta onnistui helposti, koska juttuja oli kirjoitettu verrattain vähän. Helsingin Sanomat oli julkaissut Egyptissä paikan päällä 13 juttua, ja al-Jazeeralta löytyi internetissä julkaistuja featureja 11 kappaletta, joista yhden tekijäksi oli merkitty yhdysvaltalainen uutistoimisto AP. Otin tutkimukseen Helsingin Sanomilta 10 ensimmäistä juttua ja al-Jazeeralta kaikki 10 juttua, jotka olivat al-Jazeeran toimittamia.

Al-Jazeeraan juttuaineisto poikkesi Helsingin Sanomien ja New York Timesin jutuista siten, että al-Jazeera oli kirjoittanut juttuja myös Egyptin ulkopuolelta muissa arabimaissa. Jutut kuitenkin käsittelivät Egyptin tilannetta. Helsingin Sanomien ja New York Timesin juttuaineiston halusin rajata siten, että jutut oli kirjoitettu paikan päällä Egyptissä. Uskoin, että mitä tutumpia Egyptin asiat olivat toimittajalle, sitä paremmat lähtökohdat toimittajalle oli rauhanjournalismiin.

New York Timesin juttujen valitseminen oli vaikeampaa, koska lehti oli kirjoittanut Egyptissä vuoden 2011 tammi- ja helmikuun aikana lähes 50 juttua, joiden julkaisuväli oli tiheä. Valitsin analyysiin 10 ensimmäistä mielenosoituspäivinä julkaistua juttua, koska halusin keskittyä siihen, millaisia ratkaisuja media esitti konfliktille kansannousun alkuvaiheessa. Koska New York Timesin aineisto olisi koostunut eri päivinä julkaistuista jutuista kuin kahden muun median aineisto, otin New York Timesilta mukaan tutkimukseen vielä 8 myöhemmin julkaistua juttua, jotka oli julkaistu samana ajankohtana kuin kahden muun median aineisto. Kyseisistä 8 jutusta tarkastelin, jatkuiko New York Timesin raportointi samantyyppisenä kuin mellakoiden alkupäivinä. Kaikilta kolmelta medialta kertyi samoina päivinä julkaistua aineistoa yhden viikon ajalta.

New York Timesin ja al-Jazeeraan juttuaineisto oli kirjoitettu englanniksi, ja Helsingin Sanomien juttuaineisto oli suomeksi. Tulkintoihin on saattanut vaikuttaa se, että englannin kieleni ei ole yhtä vahva kuin äidinkieleni suomi. En kuitenkaan tehnyt aineistosta kielellistä analyysia, vaan päähuomioni keskittyi juttujen sisältöön.

Esitin jokaiselle tutkimukseen valitulle jutulle tarkennetut kysymykset, jotka olin suunnitellut etukäteen rauhanjournalismin periaatteiden pohjalta.

Taulukko 2. Tarkennetut kysymykset aineistolle

Rauhanjournalismia vai sotajournalismia?

I Rauha- vai väkivaltakeskeinen?

- Milloin konflikti on alkanut reportaasin mukaan?
- Millä aikavälillä tapahtumasta on raportoitu?
- Minkä verran jutussa kerrotaan konfliktin syistä ja seurauksista? Mitä ne ovat?
- Mitä/ketä jutussa esitetään ongelmaksi?
- Esitetäänkö jutussa syyllisiä tapahtumiin? Kuka/ketkä ovat syyllisiä?

- Keitä jutussa haastatellaan?

- Millaisia tuhoja väkivalta on aiheuttanut (näkyviä vai näkymättömiä tuhoja)?

II Totuus- vai propagandaorientoitunut?

- Miten jutussa käsitellään totuutta ja valehtelua? Keitä nimitetään valehtelijoiksi?

- Miten toimittaja kyseenalaistaa tiedon paikkansapitävyyden? Kenen antamia tietoja kyseenalaistetaan?

III Tavallisia ihmisiä vai eliittiä?

- Millaiset ihmiset (ikä, sukupuoli, ammatti) pääsevät jutussa ääneen?

- Ketkä nimetään pahantekijöiksi? Millä puolella pahantekijät ovat?

- Millaisia rauhan ehdotuksia jutussa ehdotetaan ja kenen ehdottamina? (tavallisen kansan vai eliitin = armeija, virkamiehet jne.)?

IV Ratkaisu- vai voittokeskeinen?

- Millaisia ratkaisuja ongelmaan jutussa ehdotetaan? Tavoitellaanko jutussa voittoa vai väkivallattomuutta?

- Kuinka pitkään konfliktista raportoidaan: väkivaltaisuuksien loppumiseen vai konfliktin ratkeamiseen asti?

Analyysin alkuvaiheessa lisäsin kysymyksiin vielä yhden näkökulman, joka huomioi juttujen otsikoinnin. Tutkin, mihin aiheisiin juttujen otsikot pääasiassa keskittyivät: tapahtumien syihin ja seurauksiin, ongelmaan vai ratkaisuun. Tällä tavalla yritin päästä jyvälle, mitä jutuissa pidettiin kaikista keskeisimpinä asioina.

Kun jokainen juttu oli käyty läpi tarkennettujen kysymysten avulla, etsin kunkin median jutuille yhteisiä piirteitä. Jokaisesta mediasta alkoi hahmottua tyypillisiä tapoja, miten ne käsittelivät Egyptin kansannousua.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Helsingin Sanomat

Helsingin Sanomat raportoi mielenosoituksista Egyptistä 28.1.–20.2.2011, jolloin lehti oli julkaissut internet-sivuillaan 13 paikan päällä kirjoitettua juttua. Lähempään tarkasteluun otin 10 ensimmäistä juttua. Raportointi paikan päältä alkoi sen jälkeen, kun kansa oli kerääntynyt mielenosoitukseen 25. tammikuuta "Poliisin päivänä", joka on kansallinen lomapäivä. Helsingin Sanomat erotti Egyptissä kirjoitetut juttunsa muista kansannousua käsittelevistä jutuista "HS Egyptissä" -otsikolla.

Ensimmäisessä paikan päällä kirjoitetussa HS Egyptissä -jutussa kerrottiin, että mielenosoituksia oli järjestetty aiemminkin Poliisin päivänä (HS 1 / 28.1.2011). Missään muissa jutuissa ei mainittu aiempia mielenosoituksia, joita aktivistit olivat järjestäneet edellisvuosien aikana. Sen sijaan eräs mielenosoittaja kertoi odottaneensa "vapauden päivää" koko ikänsä (HS 2 / 29.1.2011). Hän oli 30-vuotias, eli saman ikäinen kuin Mubarakin hallintokausi. Mielenosoittajan lausahdus kuvastaa sitä, että konflikti oli alkanut paljon aiemmin, ennen kuin kansa rohkeni nousta kapinaan. Tutkimuksen juttuaineisto oli kuitenkin vain pieni otos kaikista Helsingin Sanomien jutuista, joten luotettavia päätelmiä konfliktin oletetusta alkamisajankohdasta on vaikea tehdä.

Seurantajakson juttujen perusteella näytti siltä, että itse kansannousu oli alkanut Egyptissä silloin, kun arabikeväästä oli tullut kansainvälisesti tunnettu mediatapahtuma. Tämä näkyi esimerkiksi siten, että egyptiläisten aiemmat mielenosoitukset kuitattiin vain yhdellä maininnalla, jonka mukaan mielenosoituksia olisi järjestetty myös edellisinä Poliisin päivinä.

Galtungin määrittelemä rauhanjournalismi käsittelee konfliktin muodostumista jo ennen tilanteen kärjistymistä väkivallaksi. Hänen mukaansa sotajournalismi reagoi tapahtumiin vasta väkivallan alettua.

Helsingin Sanomat aloitti raportoinnin Egyptistä siinä vaiheessa, kun mellakat olivat jo alkaneet. Lehti aloitti HS Egyptissä -juttusarjan sen jälkeen, kun kansainväliset uutistoimistot olivat raportoineet Poliisin päivänä tapahtuneista mielenosoituksista ja kun oli tiedossa, että lisää mielenosoituksia oli luvassa. Seuraavia mielenosoituksia odotettiin samaiseksi päiväksi, jolloin HS julkaisi ensimmäisen juttunsa. Ensimmäisestä paikan päällä kirjoitetusta reportaasista kuvastui pelko, jota paikalliset ihmiset tunsivat päivää ennen odotettuja mellakoita. Reportaasi kertoi myös erään mielenosoituksia järjestäneen henkilön saamista uhkauksista:

"Hän saa puhelimitse viestejä, joissa hänet uhataan hakata. Toisinaan hän saa puheluita, joissa hänen tyttärtään uhkaillaan." (HS 1 / 28.1.2011).

HS raportoi Egyptistä päivittäin mellakoiden ensimmäisen viikon aikana. Tämän jälkeen olot Egyptissä muuttuivat niin paljon, että HS veti toimittajansa ja kuvaajansa pois maasta turvallisuussyihin vedoten. HS palasi Egyptiin jälleen viikon kuluttua, minkä jälkeen se jatkoi raportointia Kairosta reilun viikon ajan. Toisena ajanjaksona HS raportoi hieman harvemmin kuin ensimmäisenä ajanjaksona. 9 päivän aikana julkaistiin 4 juttua.

Rauhanjournalismi keskittyy selittämään konfliktin muodostumista pitkällä aikavälillä, kun taas sotajournalismi keskittyy vain nykyhetkeen. Rauhanjournalismi perehtyy toisin sanoen konfliktin syihin, eikä ainoastaan konfliktin seurauksiin.

HS kertoi Egyptin kansannousun aikana tasaisesti sekä konfliktin syistä että seurauksista. Ensimmäisissä jutuissa kerrottiin, että kansa on kyllästynyt alistamiseen, köyhyyteen ja poliisien väkivaltaan (HS 1 / 28.1.2011) ja että kansa kaipasi vapautta ja oikeudenmukaista yhteiskuntaa (HS 2 / 29.1.2011). Pääsyyllisenä kaikkiin ongelmiin nähtiin presidentti Mubarak.

Näytti kuitenkin siltä, että mitä enemmän Egyptissä mellakoitiin, sitä vähemmän kerrottiin konfliktin taustoista. Toisaalta silloin, kun Egyptissä oli rauhallisempaa, konfliktin syistä kerrottiin enemmän kuin mellakointipäivinä. Tähän on saattanut vaikuttaa esimerkiksi merkkimäärä, jonka toimittajan on toivottu täyttävän. Kiivaimpien yhteenottojen aikana voi olla perusteltua kertoa tapahtumien kulusta ja jättää tapahtumien taustoitus toiselle päivälle.

Ongelmat kulminoituivat jutuissa pääasiassa yhteen henkilöön, presidentti Hosni Mubarakiin, jonka aktivistit halusivat ajaa pois Egyptistä. Myös Mubarakin johtama hallitus haluttiin vaihtoon. Toisena syyllisenä jutuissa esiintyivät poliisit, jotka olivat pitkään kohdelleet egyptiläisiä kaltoin.

Myös Egyptin liittolainen Yhdysvallat sai syyllisen leiman, kun eräs mielenosoittaja oli huomannut, että poliisin käyttämät kyynelkaasukranaatit oli valmistettu Yhdysvalloissa (HS 2 / 29.1.2011). Julkisuudessa Yhdysvallat kuitenkin esitti huolensa Egyptin tilanteesta. Presidentti Barack Obama oli uutistoimistojen mukaan sanonut, että egyptiläisten oloihin tarvittiin parannuksia (HS 2 / 29.1.2011). Myöhemmin Obama oli jopa kehottanut Egyptiä nopeaan vallanvaihtoon.

Kevään mellakoiden viimeisinä päivinä myös Mubarakin kannattajat saivat vääjäämättä harteilleen syyllisen viitan, kun reportaasien mukaan he aloittivat riehuminen mielenosoituspaikalla yrittäessään tukahduttaa Mubarakin vastaiset mielenosoitukset (HS 8 / 3.2.2011 ja HS 9 / 4.2.2011).

Helsingin Sanomien raportointi nojasi vahvasti tavallisen kansan mielipiteisiin. Jutuissa pääsivät eniten ääneen aktivistit eli tavalliset egyptiläiset. Mellakoiden loppuvaiheessa myös presidentin kannattajat nousivat ääneen, kun he järjestivät vastamielenosoituksia presidentin puolesta. Aktivistit käyttivät enemmän mediaa hyväkseen kuin Mubarakin kannattajat, jotka jopa syyttivät mediaa mellakoiden yltymisestä. Median hyväksikäyttö ilmeni siten, että aktivistit pelkäsivät, ettei tieto Tahririn aukion mellakoista leviä ulkomaailmaan, kun taas presidentin kannattajat nimenomaan pelkäsivät tiedon leviämistä. Mielenosoittajat ymmärsivät median vaikutuksen tilanteen ratkeamiseen, mikä paljastui esimerkiksi erään aktivistin lausahduksesta toimittajalle:

"Ole kiltti ja kerro lukijoillesi, että me emme ole väkivaltaisia." (HS 9 / 4.2.2011).

Ratkaisuja konfliktiin esittivät pääasiassa aktivistit, jotka halusivat presidentti Hosni Mubarakin pois vallasta. Mellakoiden loppuvaiheessa myös Mubarakin tukijat pääsivät esittämään ajatuksiaan ja ratkaisuehdotuksia tilanteeseen. Presidentin kannattajien ääni pääsi kuitenkin välillä vaimenemaan, koska heidän haastattelujaan oli juttujen perusteella hankala saada heidän toimittajiin kohdistuneen vihansa takia.

Presidentti Hosni Mubarak pääsi jutuissa ääneen vain harvakseltaan. Hänen tiedotuksensa perustui puheisiin ja kirjeisiin, joita jutuissa referoitiin silloin tällöin. Myös muiden hallinnon osapuolten tiedotus perustui pääasiassa julkisiin televisiopuheisiin. Voi olla mahdollista, että julkisten tiedonantojen uutisointi oli annettu kotitoimitusten tehtäväksi ja ulkomaantoimittajan tehtävä oli välittää Egyptin tunnelmia paikallisen väestön keskuudesta. Tutkimusaineisto koostuu pelkästään Egyptissä kirjoitetuista jutuista, joten tässä tutkimuksessa ei ilmene, keitä kaikkia Helsingin Sanomat oli haastatellut Egyptin kansannousuun liittyen.

HS kertoi sekä näkyvistä että näkymättömistä tuhoista, joita mellakat olivat aiheuttaneet. Ennen suurimpia mellakoita HS kertoi esimerkiksi siitä, että väkivaltaa pelättiin. Mellakoiden aikana HS kertoi muun muassa ihmisten paniikista suuressa väkijoukossa. Näin tehtiin esimerkiksi jutussa, jossa "haastattelu keskeytyi väkijoukossa puhjenneeseen paniikkiin" (HS 2 / 29.1.2011).

Väkivaltaisimpina päivinä HS keskittyi raportoimaan näkyvistä tuhoista, kuten kuolleiden ja loukkaantuneiden lukumääristä ja mellakoiden aikana tehdyistä ryöstöistä. Vallankumouksen jälkeen HS kertoi joidenkin egyptiläisten olevan huolissaan siitä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Esimerkiksi osa Egyptin noin kymmenestä miljoonasta koptikristitystä pelkäsi islamistisen Muslimiveljeskunnan nousevan valtaan vaalien jälkeen. Keskittyminen ihmisten kokemuksiin

aineellisten tuhojen sijaan on tyypillistä rauhanjournalismille. Näin esimerkiksi eräs 27-vuotias kairolainen koptikristitty kuvasi tuntojaan:

"Olen peloissani, jos Muslimiveljeskunta saa vallan. On epäselvää, mitä he haluavat. Monet koptikristityt ovat peloissaan veljeskunnan ja islamistien takia." (HS 10 / 12.2.2011).

Helsingin Sanomien jutuihin haastateltiin pääasiassa egyptiläisiä mielenosoittajia. Toimittaja ei kyseenalaistanut tai kumonnut heidän mielipiteitään, vaan pyrki sen sijaan selittämään heidän taustojaan. Esimerkiksi Huhtikuun 6. päivän demokratialiikkeen kerrottiin koostuvan koulutetuista nuorista, joilla ei ollut kosketusta köyhään ja kouluttamattomaan valtaväestöön (HS 1 / 28.1.2011). Samalla kuitenkin kerrottiin, että merkkejä muidenkin kansanryhmien turhautumisesta oli ilmassa. Demokratialiike vaati lehtijutun mukaan "rehellisiä vaaleja". Tämä antoi olettaa, että aiemmat vaalit olivat olleet valheellisia.

HS joutui turvautumaan monessa asiassa aktivistien sanaan. Tämä saattoi johtua siitä, että muuta tietoa ei ollut saatavilla, koska muut osapuolet kieltäytyivät kommentoimasta Egyptin tilannetta. HS vältti ottamasta kantaa tietojen paikkansapitävyyteen kirjoittamalla esimerkiksi, että "monet väittävät" poliisin vapauttaneen rikollisia lietsomaan sekasortoa tai että vapaiksi päästettyjä rikollisia "kuulemma nähtiin" mellakkapoliisin joukoissa (HS 3 / 30.1.2011). HS myös vältti ottamasta kantaa Mubarakin kannattajien ulkomaalaisvihaan. Lehden mukaan toimittajien ja kuvaajien "kerrottiin" joutuneen miesjoukkojen mukiloimiksi, ja HS lainasi al-Jazeeraa kertoessaan, että Mubarakin kannattajat olisivat poliisin kanssa järjestäneet ratsioita toimittajien hotellihuoneisiin (HS 9 / 4.2.2011). Kyseisessä jutussa HS ei ottanut kantaa esimerkiksi Egyptin valtiollisella tv-kanavalla esitettyyn väitteeseen, että maahan olisi soluttanut Israelin vakoojia.

HS kirjoitti kerran myös suoraan, että "väitteiden todenperäisyydestä ei ole varmuutta" (HS 5 / 31.1.2011). Näin tehtiin silloin, kun poliisien väitettiin päästäneen rikollisjengejä vapaaksi vankiloista tai jopa osallistuneen itse ryöstelyyn. Toimittaja kertoi toisinaan, miksi todenperäisyydestä ei ollut varmuutta. Esimerkiksi tieto mellakoissa loukkaantuneiden määrästä oli varmistamaton sen takia, ettei potilaita ollut ehditty kirjaamaan kunnollisesti (HS 9 / 4.2.2011). Kerran HS otti selkeästi kantaa konfliktin aikana tapahtuneeseen vilpillisyyteen. Lehti kirjoitti valtapuolue NDP:n järjestäneen edellisvuoden joulukuussa "epärehelliset parlamenttivaalit, joissa se voitti käytännössä kaikki parlamentin paikat" (HS 10 / 12.2.2011).

Egyptin mellakoiden aikana aktiivisimmat toimijat pääsivät eniten ääneen, joten heidän ratkaisuehdotuksiaan ongelmatilanteeseen myös kuultiin eniten. Aktiivisimpia toimijoita olivat

luonnollisesti mielenosoittajat. Heidän yleisin ratkaisuehdotuksensa oli, että Mubarak luopuisi vallasta ja hallitus vaihtuisi. Näiden toimenpiteiden uskottiin olevan ensimmäinen etappi Egyptin kansan olojen parantamisessa. Mubarakin ratkaisuehdotus puolestaan oli hallituksen uudistaminen. Mubarak vetosi, että uusi hallitus tarjoaisi kansalle työpaikkoja. Mielenkiintoista tutkimuksen kannalta oli se, että presidentti Mubarak, jota pidettiin pääsyyllisenä Egyptin ongelmiin, piti itse tärkeimpänä rauhan säilymistä. Tämä kommentti tosin tyrmättiin oppositiossa vain "tempuna yrittää pysyä vallassa" (HS 7 / 2.2.2011).

Mubarakin kannattajat uskoivat presidentin ratkaisevan maansa ongelmat. He pitivät tilanteen ratkaisuna sitä, että silloinen presidentti onnistuisi järjestämään työpaikkoja. Maltillisia muutoksia toivoi myös eräs koptikristitty, joka pelkäsi islamistien valtaannousua sen jälkeen, kun Mubarak oli saatu jo ajettua pois (HS 10 / 12.2.2011). Kyseinen henkilö olisi toivonut Mubarakin pysymistä vallassa seuraaviin vaaleihin asti.

Armeijan rooli vallankumouksen aikana näytti pysyttelevän kansan ja presidentin välissä. Ihmiset luottivat armeijan toimintaan, koska se ei käyttänyt väkivaltaa, toisin kuin esimerkiksi poliisi. Jotkut aktivisteista sanoivat suoraan, että armeija oli mielenosoittajien puolella (HS 6 / 1.2.2011). Armeija otti ensimmäistä kertaa julkisesti kantaa mielenosoituksiin vasta viikko niiden alkamisen jälkeen. Se tiedotti, ettei aio käyttää väkivaltaa mielenosoittajia vastaan. Armeijan sivustakatsojan rooli korostui varsinkin siinä vaiheessa, kun Mubarakin vastustajat ja kannattajat ottivat yhteen (HS 8 / 3.2.2011). Sotilaat eivät puuttuneet tilanteeseen, vaan katselivat tapahtumia panssarivaunujensa luota. He yrittivät korkeintaan hillitä kaaosta suihkuttamalla vettä ihmisten päälle.

Egyptin kansannousun ensimmäisinä päivinä näytti HS:n juttujen perusteella siltä, että koko Egyptin kansa, sukupuolesta, ammatista tai uskonnosta riippumatta, halusi Mubarakin pois vallasta. Tämän jälkeen kansa näytti jakautuneen kahtia Mubarakin vastustajiin ja kannattajiin, kun osapuolet ottivat yhteen Tahririn aukiolla. Kun Mubarak sitten pakeni, Egyptin vähemmistöuskontojen edustajille nousi pelko siitä, että valtaan astuu islamistinen Muslimiveljeskunta.

On vaikea arvioida, mitkä olivat loppujen lopuksi Mubarakin vastustajien ja kannattajien motiivit toimilleen ja tavoittelivatko kaikki kuitenkin omalla tavallaan rauhaa. HS haastatteli vallankumouksen jälkeen erästä hevost miestä, joka ratsasti karavaanin mukana ruoskat ja kepit aseinaan tukahduttamaan mielenosoituksia Kairossa. Syynä vastamielenosoitukseen hänellä oli toimeentulon loppuminen: mielenosoitukset olivat tyrehtyttäneet turismin, joten mielenosoitukset

oli saatava kuriin. Tämän takia hevostmies oli lähtenyt osoittamaan tukeaan silloiselle presidentille. (Nieminen 2011.)

Juttujen otsikot kertovat lyhyesti sen, mistä jutussa kerrotaan. Näin ollen tarkastelin Helsingin Sanomien otsikointitapaa selvittääkseni, mistä näkökulmasta HS kertoi Egyptin vallankumouksesta. Tämä kysymys oli mielestäni aiheellinen tutkittaessa sitä, millaisia rauhan- ja sotajournalismin piirteitä Egyptin kansannousun raportointi sisälsi.

HS otsikoi kansannousua käsittelevät juttunsa pääasiassa sen mukaan, mitä tapahtumia konfliktista oli seurannut. Tutkimusaineistoon kuuluvasta 10 reportaasista 6:n otsikot kertoivat konfliktin seurauksista. Kolmessa otsikossa haettiin ongelmalle ratkaisua, ja yhdessä kerrottiin tuhosta, jonka konflikti oli aiheuttanut.

Ensimmäinen juttu Kairosta kertoi siitä, että väkivaltaa pelättiin. Otsikko kuului: "Egypti pidättää henkeään" (HS 1 / 28.1.2011), joten otsikko kuvastanee näkymättömiä tuhoja, joita konflikti oli saanut aikaiseksi. Kaikista 10:stä vallankumouksen aikana julkaistusta jutusta kolmen otsikossa esitettiin ongelmalle ratkaisua. Kaksi ratkaisuehdotusta tuli mielenosoittajien suusta, ja niissä vaadittiin Mubarakin lähtöä. Ensimmäinen otsikko kuului: "Joko me tai Mubarak" (HS 3 / 30.1.2011), ja toinen yhdellä sanalla: "Häivy" (HS 7 / 2.2.2011). Kolmas otsikko kertoi, että "Mubarakin hallinto tarjosi vuoropuhelua perustuslaista" (HS 6 / 1.2.2011).

Otsikointityyli, jossa kerrotaan tapahtumien viimeiset käännteet, on hyvin tyypillistä journalismille. Uutisten muoto on sellainen, että ne kertovat ensimmäiseksi, mitä on tapahtunut, minkä jälkeen vasta kerrotaan tapahtumasta laajemmin. Näin ollen reportaasien otsikoinnista ei voida vetää suoria johtopäätöksiä siitä, millä tavalla tapahtumista raportoitiin. Korkeintaan voidaan todeta, että juttujen otsikointityyli muistuttaa usein perinteisen sotajournalismin tapaa kertoa lyhyesti, mitä on tapahtunut, ilman syvällisempiä tulkintoja.

Kokonaisuudessaan Helsingin Sanomien uutisointi Egyptin kansannoususta nojaa hyvin vahvasti tavallisen kansan näkökulmaan. Reportaaseissa haastateltiin pääasiassa mielenosoittajia, mutta mellakoiden loppuvaiheessa myös presidentti Mubarakin tukijat pääsivät ääneen. Näyttää siltä, että Helsingin Sanomat on halunnut raportoida ruohonjuuritasolta ja ymmärtää, miten tavalliset egyptiläiset kansannousun kokivat.

Keskittyminen mielenosoittajiin voi kertoa myös siitä, että Egyptin hallintopuolen ihmisiä on ollut vaikea saada haastatteluun. Toisaalta monia muita virallisen tahon edustajia, kuten tutkijoita tai

politiikan asiantuntijoita, olisi varmasti ollut helppo tavoittaa. Helsingin Sanomat halusi kuitenkin selvästi kertoa tapahtumista mieluummin tavallisen ihmisen näkökulmasta. Voi myös olla, että niin sanotut asiantuntijalausunnat on haettu koti-Suomesta, ja ulkomaantoimittajan tehtävä on ollut kuvata jutuissaan Egyptin tapahtumia egyptiläisten silmin. Jos näin on tehty, on aiheellista kysyä, miksi paikallisia asiantuntijoita Egyptissä ei käytetty suomalaisten asiantuntijoiden sijaan.

Tavallisten ihmisten kuuleminen vaikutti siihen, millaisia ratkaisuja konfliktiin Helsingin Sanomat pääasiassa esitti. Suosituimmat ratkaisuehdotukset olivat, että presidentti Mubarak luopuisi virastaan ja maassa järjestettäisiin demokraattiset vaalit. Koska tutkimuksessa oli mukana ainoastaan "HS Egyptissä" -reportaasit, on vaikea tietää, millaisia ratkaisuja lehti on kokonaisuudessaan esittänyt Egyptin ongelmiin. Voi olla, että reportaaseissa on kerrottu paikallisista tapahtumista tavallisen kansan näkökulmasta, ja mahdollisia ratkaisuja on ehdotettu erillisissä toimittajien mielipidekirjoituksissa, joissa toimittajat analysoivat uutisia.

6.2 New York Times

New York Times raportoi Egyptin-mielenosoituksista hyvin tiiviisti. Kiivaimpina päivinä lehti oli julkaissut jopa 8 juttua. New York Timesilla näytti olevan paikan päällä useita toimittajia, jotka raportoivat egyptiläisistä kaupungeista Kairosta ja Alexandriasta.

Tarkastelussa mukana olleiden juttujen perusteella näytti siltä, että mielenosoitukset olivat laajimmat, mitä Egyptin lähihistoriassa oli koettu. Monet vertasivat mellakoita vuoden 1977 mielenosoitukseen, kun presidentti Anwar el-Sadat oli korottanut leivän hintaa. Presidentti Mubarak oli hallinnut vuoden 2011 keväällä Egyptiä 30 vuotta, mihin viitattiin useaan otteeseen konfliktin taustoista kerrottaessa. Näin esimerkiksi eräs 30-vuotias perheenisä kertoi mielenosoitusten aikana:

"I am the father of a 1-year old daughter, and since I was growing up I've seen Mubarak. I don't want my daughter to live under the same dictatorship." (NYT 7 / 28.1.2011).

Mielenosoitusten alkamisajankohdaksi mainittiin usein Poliisin päivänä järjestetyt mellakat. Eräässä jutussa kerrottiin edellisvuonna järjestetyistä mielenosoituksista, jotka olivat kestäneet useita viikkoja (NYT 5 / 27.1.2011). Mellakat olivat johtuneet siitä, että poliisi oli hakannut nuoren liikemiehen Khaled Saidin hengiltä. Koska tutkimuksessa oli mukana vain kevään mielenosoitusten aikaiset reportaasit, tutkimuksessa ei käynyt ilmi, miten New York Times oli mahdollisesti raportoinut mielenosoituksista aiemmin. Tammi- ja helmikuussa kirjoitettujen juttujen perusteella

näytti siltä, että konfliktin ainekset olivat kasautuneet Egyptissä koko Mubarakin hallinnon aikana. Laajimmat mielenosoitukset alkoivat Poliisin päivänä ja jatkuivat 18 päivää, kunnes presidentti erosi virastaan.

Yleisesti ottaen NYT kertoi vähemmän konfliktin syistä kuin seurauksista. Ensimmäisenä mielenosoituspäivänä julkaistussa jutussa kerrottiin, että kymmenentuhannet ihmiset vaativat Mubarakin ja hallituksen eroa useissa Egyptin kaupungeissa (NYT 1 / 25.1.2011). Lehden mukaan hiljattain tapahtuneella Tunisian vallankumouksella oli vaikutusta mellakoiden puhkeamiseen myös Egyptissä. Taustalla oli ihmisten turhautuminen muun muassa korruptioon, taloudellisiin vaikeuksiin ja poikkeuslakiin, jonka nojalla poliisi oli kiduttanut ihmisiä. Ihmiset halusivat vapautta.

Pääasiassa NYT kertoi mellakoiden tapahtumista eli konfliktin seurauksista. New York Times kertoi paitsi väkivallasta ja ihmisten huolista mellakoiden aikana, myös muun muassa konfliktin aiheuttamista taloudellisista ongelmista. NYT kertoi esimerkiksi, että Egyptin osakeindeksi oli laskenut alimmalle tasolleen yli kahteen vuoteen (NYT 3 / 27.1.2011).

NYT kertoi useaan otteeseen, että mielenosoittajat järjestyttivät Egyptin tasapainoa. Näin lehti raportoi ensimmäisenä laajana mielenosoituspäivänä:

"Tens of thousands of people demanding an end to the nearly 30-year rule of President Hosni Mubarak filled the streets of several Egyptian cities on Tuesday, in an unusually large and sometimes violent burst of civil unrest that appeared to threaten the stability of one of the United States' closest Arab allies." (NYT 1 / 25.1.2011).

Paitsi että mielenosoitukset "uhkasivat Egyptin tasapainoa", kyseessä oli lehden mukaan "yksi Yhdysvaltojen läheisin arabiliittolainen". Tämä kuvastaa hyvin sitä, että NYT kertoi Egyptin tapahtumista pitkälti Yhdysvaltojen näkökulmasta. Yhdysvaltojen ulkopolitiikka näkyi New York Timesin jutuissa myös siten, että USA:n presidentti Barack Obama tai Kairon-suurlähettiläs Margaret Scobey ottivat kantaa Egyptin tilanteeseen.

NYT käytti mielenosoitusten yhteydessä ravisuttaa-/keikuttaa-verbiä (rock), joka kuvasti mielenosoitusten radikaaliutta ja kovaa voimaa. Lehti kirjoitti:

"Political protests may be rocking Egypt with a new, nonideological force, but President Hosni Mubarak and his allies have not veered from a playbook they have followed through nearly three decades of one-party rule." (NYT 4 / 27.1.2011.)

Mubarakin ja hänen liittolaistensa toimia kuvattiin pelikirjaksi, jolla viitattiin eri urheilupeleissä käytettävään pelisuunnitelmaan tai taktiikkaan. NYT vertasi Mubarakin ja mielenosoittajien taistelua myös nyrkkeilyotteluun, jota amerikkalaiset nyrkkeilijät Muhammad Ali ja George Foreman olivat käyneet vuonna 1974. Hallitusta ja Mubarakia verrattiin Muhammad Aliin kyseisessä ottelussa:

"Mr. Ali spent round after round against the ropes as Mr. Foreman pounded himself into exhaustion. And then Mr. Ali knocked him out." (NYT 4 / 27.1.2011).

Egyptin tilanteen vertaaminen nyrkkeilyotteluun kertoo ensisijaisesti siitä, että sotajalalla olivat vastustusten mielenosoittajat ja presidentti Mubarak hallituksineen. Hallitus yritti uuvuttaa vastustajan näännyksiin ja lyödä sen sitten kanveesiin. Mielenkiintoista tässä vertauksessa on kuitenkin se, että jutussa esitetään hallituksen tavoittelevan pikemminkin voittoa kuin rauhaa. Voiton tavoittelu liitetään usein sotajournalismiin, kun taas rauhanjournalismilla tavoitellaan väkivallattomuutta.

Ensimmäisinä mellakkapäivinä New York Timesin reportaaseista sai vaikutelman, että ongelmana Egyptissä olivat pelkästään itse mellakat ja väkivaltaisuudet. NYT uutisoi, että levottomuudet uhkasivat USA:n liittolaisen tasapainoa ja että hallituksen oli hankala hajottaa ryhmää, jolla ei ollut yhtä ideologista linjaa, vaan joka koostui hyvin erilaisista ihmisistä (NYT 1 / 25.1.2011). Näytti siltä, että Mubarakin hallinto olisi tarjonnut kansalle ainakin päällisin puolin harmonista eloa, jota radikaalit mielenosoittajat olivat tulleet häiriköimään vaatimuksineen.

Ongelmana nähtiin myös kansan huonot oltavat. Hintojen nousu, pienet palkat ja poliisien väkivalta tekivät egyptiläisten elämän vaikeaksi (NYT 5 / 27.1.2011). New York Timesissa korostuivat myös hallinnolliset ongelmat. Huolena oli esimerkiksi se, miten käy Egyptin turvallisuusjärjestelmälle, "joka on keskittynyt perinteisiin uhkiin, kuten järjestäytyneisiin uskonnollisiin ryhmiin ja terroristeihin" tai mitä tapahtuu Egyptin ja USA:n sekä Egyptin ja Israelin välisille suhteille (NYT 6 / 28.1.2011). Tällaisia ongelmia ei esitetty esimerkiksi Helsingin Sanomien raportoinnissa.

On ymmärrettävää, että New York Times kertoi Egyptin kansannoususta amerikkalaisesta näkökulmasta, koska Yhdysvalloilla on läheiset suhteet Egyptiin. Mielenkiintoista on kuitenkin se, millä tavalla tiedotusvälineen esittämä ongelma muuttui mellakoiden jatkuttua. Aluksi ongelmana olivat itse levottomuudet ja tasapainon horjuminen. Vasta tämän jälkeen havahduttiin tapahtumien pohjimmaiseen syyhyn: kansan epätoivoon. Sotajournalismissa pidetään yleensä 'heitä' ongelmana, kun puolestaan rauhanjournalismissa ongelmana nähdään konflikti tai sota. Voidaan tulkita, että

aluksi jutuissa esitettiin sotajournalismin tyyliin ongelmaksi mielenosoittajia, kunnes raportointi sai enemmän rauhanjournalismin piirteitä.

Konfliktin syyllisiä esitettiin mellakoiden alkupäivinä vielä maltillisesti. Hallitus syytti protesteista Muslimiveljeskuntaa, mutta aktivistit kiistivät kytkökset kyseiseen oppositioryhmään (NYT 1 / 25.1.2011). Ensimmäisenä mellakkapäivänä mielenosoittajat esiintyivät kiusankappaleina, "joiden levottomuuksia poliisi ei kyennyt hillitsemään", mutta jotka "poliisi viimein ajoi pois" (NYT 1 / 25.1.2011). Mielenosoittajat sytyttivät rakennuksia ja poliisiautoja tuleen. Sittemmin myös poliisia syyllistettiin, kun mellakkapoliisit löivät ja ampuivat mielenosoittajia.

Mitä pidemmälle mellakat kestivät, sitä enemmän NYT kallistui siihen suuntaan, että kaiken pahan alku ja juuri oli presidentti Mubarak ja Egyptin hallitus. Väkivaltaiset poliisit puolestaan olivat syytä monien ihmisten loukkaantumiseen ja kuolemaan. Osansa syyllistämisestä sai myös Yhdysvallat, jota mielenosoittajat kritisoivat Mubarakin tukemisesta ja nöyristelystä (NYT 9 ja NYT 10 / 29.1.2011). Egyptin hallitus puolestaan syytti "varkauksista ja terrorismista" Muslimiveljeskuntaa, ja Saudi-Arabian kuninkaan Abdullahin mielestä mielenosoitusten takana olivat "nimettömät yllyttäjät" (NYT 10 / 29.1.2011). Mielenosoittajia syytettiin tuhopoltoista ja ryöstelystä mellakoiden aikana, kun taas maan pitkäaikaisten ongelmien syyppäänä pidettiin Egyptin hallintoa.

New York Timesin jutuissa pääsi ääneen eritaustaisia ihmisiä. Lehti oli haastatellut aktivisteja, tutkijoita, turvallisuusviranomaisia, ihmisoikeusjärjestön työntekijöitä, uskonnollisten ryhmien edustajia sekä Egyptin hallituspuolueen ja opposition edustajia. Lisäksi lehdessä siteerattiin Egyptin ja Yhdysvaltojen presidenttien puheita ja muita kansainvälisiä poliitikkoja ja johtajia.

New York Times esitti ratkaisuehdotuksia konfliktille sekä mielenosoittajien että hallituksen näkökulmasta. Myös eräs mielenosoitusten sivustakatsoja pääsi esittämään ratkaisua tilanteeseen:

"Nothing is better than dialogue. If the president goes and the cabinet goes, then our country will fall apart." (NYT 9 / 29.1.2011).

Mielenosoittajien mielestä Egyptin tilanne paranisi hallitusta ja presidenttiä vaihtamalla. Hallituspuolue halusi aluksi estää protestit kieltämällä ja hajottamalla julkiset kokoontumiset sekä katkaisemalla verkkoyhteydet, jotta tieto mielenosoituksista ei leviäisi. Sittemmin se halusi ratkaista konfliktin vuoropuhelulla mielenosoittajien kanssa. Mubarak oli myöhemmin valmis jopa

vaihtamaan hallitusta. USA antoi ohjeita sivusta, kun Valkoisesta talosta viestittiin Egyptiä sallimaan rauhanomaiset mielenosoitukset.

Egyptin armeijalla uskottiin olevan iso rooli konfliktin ratkaisemisessa. Armeija tuki passiivisesti mielenosoittajia, mikä näkyi esimerkiksi siten, ettei armeija estänyt mielenosoituksia, vaan jopa kannusti niihin. Näin eräs sotilas huusi mielenosoittajajoukolle:

"I don't care what happens, but you are the ones who are going to make the change!" (NYT 10 / 29.1.2011).

Ensimmäisinä mellakkapäivinä vaikutti siltä, että New York Timesin uutisointi tähtäsi näennäiseen rauhaan, koska ratkaisuksi esitettiin lähinnä mielenosoittajien poistamista kaduilta. Lehdessä aprikoitiin, miten viranomaiset kykenevät hoitamaan maan levottomuudet (NYT 1 / 25.1.2011). Hallitus uskoi kykenevänsä hajottamaan mielenosoitukset. Hallituspuolue totesi, että "valtio on vahva" ja viittasi menneisiin levottomuuksiin, joista valtion turvallisuuskoneisto oli selvinnyt. Mielenosoittajat puolestaan eivät aikoneet luovuttaa. Näin eräs mielenosoittaja asian ilmaisi:

"This is do or die. The most important thing is to keep confronting them." (NYT 2 / 26.1.2011.)

New York Times esitti, että molemmat osapuolet olivat valmiita tekemään kaikkensa voittaakseen vastustajan. Kuten mielenosoittajan kommentista ilmenee, voiton puolesta oltiin valmiita jopa kuolemaan. Tällainen voiton tavoittelu sen sijaan, että pyrittäisiin väkivallattomuuteen, on tutkimuksen kannalta kiinnostavaa, koska Egyptin kansannousun tavoitteena oli loppujen lopuksi kansan olojen parantaminen.

New York Times kirjoitti väkivaltaisten mellakoiden aiheuttaneen lähinnä näkyviä tuhoja, kuten kuolemia, loukkaantumisia, tuhopolttoja ja ryöstöjä. Ihmisten kokemista traumoista ja muista näkymättömistä tuhoista lehti kertoi hyvin vähän. Kahdessa jutussa kerrottiin ihmisten pelkäävän tulevaisuutensa puolesta (NYT 9 / 29.1.2011) ja sitä, ettei poliisi enää ollut vartioimassa ihmisten omaisuutta (NYT 10 / 29.1.2011).

Niukka kerronta ihmisten henkisistä vaurioista voi selittyä sillä, että mellakat olivat kestäneet vasta niin vähän aikaa. Voi olla, että konfliktin jälkipyykki käytiin vasta presidentin eroamisen jälkeen. Tutkimusaikana julkaistuissa jutuissa ei kerrottu myöskään kovin paljon konfliktin syistä ja Egyptin aiemmista tapahtumista. Kun mellakoiden syistä oli kerrottu vähän, kenties ei ollut katsottu tarpeelliseksi kertoa myöskään niistä näkymättömistä tuhoista, joita aiemmat tapahtumat olivat

aiheuttaneet. Tutkimuksesta ei käy ilmi, millä tavalla New York Times oli raportoinut Egyptin ongelmista ja niiden aiheuttamista tuhoista aiemmin.

New York Times pyrki pysymään neutraalina eri osapuolten välillä. Se mieluummin asetti eri näkemykset ja syytökset vastakkain, kuin otti kantaa siihen, kuka valehteli ja kuka kertoi totuuden. Kun Egyptin sisäministeri syytti mellakoista Muslimiveljeskuntaa, mielenosoittajat vastasivat, ettei Muslimiveljeskunta ollut tekemisissä heidän kanssaan (NYT 1 / 25.1.2011). Erilaiset näkemykset ilmenivät myös ilmoitetuissa kuolleiden tai pidätettyjen lukumäärissä. Hallituksen luvut olivat yleensä pienempiä kuin ihmisoikeusjärjestöjen tai lääkäreiden ilmoittamat lukumäärät. Tämä ilmeni esimerkiksi seuraavassa virkkeessä:

"The government said about 800 people had been arrested throughout the country since Tuesday morning, but human rights groups said there had been more than 2 000 arrests." (NYT 2 / 26.1.2011).

Eniten jutuissa kyseenalaistettiin kuitenkin hallituksen toimia. Näin tehtiin esimerkiksi silloin, kun sisäministeri vakuutti, ettei massakokoontumisia ollut tarkoitus vastustaa, vaan turvata. Toimittaja oli havainnut muitakin toimenpiteitä:

"But there were signs of other containment tactics. Several times Tuesday afternoon, cellphone networks appeared to be blocked or otherwise unavailable for people calling from Tahrir – or Liberation – Square. Many people had trouble getting access to Twitter, the social networking tool that helped spread news of the protests. Twitter confirmed that its site had been blocked in Egypt --" (NYT 1 / 25.1.2011.)

Myös valtiollisen televisiokanavan uutisointi asetettiin kyseenalaiseksi. Kun valtiollinen televisiokanava oli kertonut, että Muslimiveljeskunnan jäseniä oli pidätetty "ryöstöjen ja terrorismin takia", New York Times esitti, ettei Muslimiveljeskunta välttämättä olisi mielenosoitusten pääorganisoija:

"There were many signs of Brotherhood members marching and chanting in the crowds. But the throngs – mostly spontaneous – were so large that the Brotherhood's members seemed far from dominant." (NYT 10 / 29.1.2011)

New York Times esitti kritiikkiä usein muiden väittäminä. Se kirjoitti "joidenkin spekuloiden", että poliisi lopetti vartioinnin mielenosoitusten jälkeen, jotta syntyisi kaaos, joka oikeuttaisi poliisin vastatoimiin (NYT 10 / 29.1.2011). Kun kerrottiin edellisvuonna kuolleesta liikemiehestä Khalid

Saidista, lehti kirjoitti, että "Saidin perheen mukaan" poliisi oli hakannut hänet (NYT 1 / 25.1.2011).

Helsingin Sanomien tapaan New York Times kertoi otsikoissaan sen, mitä viimeksi oli tapahtunut. Se ei siis esittänyt ratkaisuja Egyptin konfliktiin eikä myöskään repostellut kuolleiden lukumäärillä. New York Timesin otsikointi poikkesi Helsingin Sanomien otsikoinnista siten, että NYT:n otsikot olivat pidempiä kuin Helsingin Sanomien. Esimerkiksi otsikko *With Muslim Brotherhood Set to Join Egypt Protests, Religion's Role May Grow* (NYT 5 / 27.1.2011) kertoi siitä, mitä Muslimiveljeskunnan osallistuminen mielenosoituksiin saattoi merkitä konfliktin kannalta. Vertailun kannalta todettakoon, että Helsingin Sanomat ei ollut vielä kyseiseen päivään mennessä julkaissut juttuja Egyptin tilanteesta paikan päältä.

Egyptin suhteet Yhdysvaltoihin ja muihin liittolaisiin olivat paljon esillä New York Timesissa. Tämä ei liene ihme, koska Yhdysvallat on Egyptin läheinen liittolainen, kuten monessa jutussa mainittiinkin.

New York Timesin saavutus oli se, että lehti raportoi Egyptistä pitkäaikaisesti ja monen toimittajan voimin. Tilannetta tarkasteltiin usealta eri kantilta, kuten esimerkiksi Yhdysvaltojen näkökulmasta. Jutuissa kuitenkin haastateltiin paljon viranomaisia ja poliitikkoja, kun taas tavallisen kansan näkemykset jäivät vähäisiksi. Varsinkin mielenosoitusten alkupäivinä New York Times näytti antavan palstatilaa enemmän virallisille tahoille kuin tavalliselle kansalle, mikä muistutti enemmän sotajournalismia kuin rauhanjournalismia. Mellakoiden edetessä kansa kuitenkin pääsi enemmän ääneen.

New York Times jatkoi samantyyppistä raportointia myöhemminkin mielenosoitusten aikana. Vaikka tavalliset ihmiset pääsivät enemmän ääneen kuin ensimmäisinä mellakkapäivinä, raportointi keskittyi pääasiassa virallisiin lähteisiin. New York Timesin tarkkaileva ja ulkopuolinen rooli ilmeni esimerkiksi seuraavassa tekstissä, jossa toimittaja utelee mielenosoittajajoukon oppailta, millainen rooli Muslimiveljeskunnan jäsenillä on mielenosoituksissa.

"When asked about the Brotherhood's role, the guides demurred, saying the protests represented all Egyptians. But there were mixed feelings in the crowds about the Brotherhood's obvious role that could prefigure future divisions among the momentarily united opposition."
(NYT 13 / 31.1.2011.)

Esimerkki paljastaa, että toimittaja yritti määritellä mielenosoittajien taustoja ja tässä tapauksessa sitä, oliko mukana Muslimiveljeskunnan jäseniä vai ei. Näyttää siltä, että sen sijaan, että toimittaja olisi yrittänyt ymmärtää konfliktin taustoja, hän olisi etsinyt syyllisiä mellakoihin.

New York Times käytti Egyptin kansannoususta myös urheiluun, peliin tai sotaan liittyviä termejä. Poliittisiin johtajiin viitattiin "political player" -nimityksillä, ja presidentti Mubarakin kerrottiin käyttävän "pelottelutaktiikkaa" pysyäkseen vallassa (NYT 18 / 4.2.2011). Hallituksen ja mielenosoittajien väliseen konfliktiin viitattiin sanoilla "kamppailu" (struggle), "kilpailu" (contest) (NYT 17 / 4.2.2011) ja "taistelu" (battle) (NYT 16 / 2.2.2011), ja osapuolet kilpailivat voitosta. Mielenosoittajamiehet huusivat toisilleen: "Aren't you men? Let's go!", kunnes lopulta eräs nainenkin "katosi miesten joukkoon" (NYT 16 / 2.2.2011).

Edelliset esimerkit ilmentävät sitä, miten New York Times esitti Egyptin kansannousun kahden osapuolen välisenä taisteluna. Viimeisin esimerkki kuvastaa sitä, että kyseinen taistelu nähtiin alun perin miehisenä operaationa. Onkin hyvin mahdollista, että ensimmäisissä mielenosoituksissa protestoivat enimmäkseen miehet. Myös suurin osa haastateltavista oli miehiä, mikä ei liene ihme arabimaailmassa, jossa on tyypillistä, että naiset pysyttelevät kotona. Vertailuna kuitenkin todettakoon, että esimerkiksi al-Jazeera haastatteli tasapuolisesti miehiä ja naisia. Yksi al-Jazeeran reportaasi kuvasi pelkästään naisten roolia kansannousussa. Jutussa kerrottiin, että naiset olivat aktivoituneet varsinkin kevään 2011 mielenosoituksissa. (AJE 10 / 19.2.2011.) Keskittyminen miehiin liitetään usein sotajournalismiin, kun taas rauhanjournalismi pyrkii kuulemaan kaikenlaisten ihmisten, niin miesten kuin naisten, äänen.

On vaikea arvioida, mikä muutti lehden linjan niin, että tavallinen egyptiläinen sai aiempaa enemmän ääntään kuuluviin: Raportoiko New York Times vain siten, miten Yhdysvallat suhtautui Egyptin mellakoihin? Vai veikö näkökulman etsiminen amerikkalaisella viestimellä vain enemmän aikaa kuin arabimedialla, jolle aihepiiri oli entuudestaan tuttu? Joka tapauksessa New York Times lienee ollut yksi länsimaisen median suunnannäyttäjistä Egyptin kansannousun uutisoinnissa, koska se oli ensimmäisten joukossa paikalla kertomassa Egyptin tapahtumista.

6.3 Al-Jazeera

Televisiokanava al-Jazeera julkaisi Egyptin kansannoususta kirjoitettuja reportaaseja internet-sivuillaan harvemmin kuin edellä mainitut Helsingin Sanomat ja New York Times. Reportaasit

syventyivät tapahtumien taustoihin sen sijaan, että olisivat kertoneet Egyptin viimeaikaisista tapahtumista uutismaisesti. Tämä näkyi esimerkiksi reportaasien julkaisuajankohdista. Kun Helsingin Sanomat ja New York Times julkaisivat juttuja päivittäin kiivaimpien mellakoiden aikana, al-Jazeera teki juttuja keskimäärin joka toinen päivä. AJE aloitti reportaasien julkaisemisen vasta mellakoiden viidentenä päivänä ja jatkoi Egyptin kansannousun käsittelyä vielä presidentin eroamisenkin jälkeen.

Al-Jazeeran jutuista sai kuvan, että tammi- ja helmikuun 2011 mielenosoitukset olivat suurimmat, mitä Egyptissä oli nähty vuosikymmeniin. Myöskään vastaavaa tunnelmaa ei ollut koettu aikoihin. Näin Kairossa sijaitsevan American Universityn professori Firas Al-Atraqchi kuvaili kirjoittamassaan reportaasissa:

"In more than 18 years of living in Cairo, I have never felt the sense of cautious hope that exists in Egypt now, particularly among young men and women who feel that for the first time in their lives they may actually be able to determine their own destinies." (AJE 1 / 29.1.2011.)

Vaikka mielenosoitukset laajenivat ennennäkemättömiin mittasuhteisiin vasta tammikuussa 2011, jutuista kävi ilmi, että mielenosoituksia oli järjestetty aiemminkin. Väkivaltaisten poliisien käsiin kuolleen liikemiehen Khaled Saidin kunniaksi järjestettiin mielenosoituksia jo heinäkuussa 2010, jolloin poliisi pidätti ja hakkasi myös monia naisia (AJE 10 / 19.2.2011). Paitsi että kevään 2011 mielenosoitukset olivat laajimmat aikoihin, ne olivat merkittävimmät myös mielenosoittajien päämäärän suhteen.

"Before January 25 I didn't have faith that my voice could be heard." (AJE 10 / 19.2.2011.)

Kansannousu alkoi siis toden teolla vasta keväällä 2011, mutta jutuista välittyi kuva, että ongelmat olivat alkaneet jo paljon aiemmin. Syynä konfliktiin oli koko maassa vallitseva poliittinen ja sosiaalinen järjestelmä, joka vaikeutti tavallisten ihmisten arkea. Monessa reportaasissa ihmiset kaipasivat "vapautta", joka tulkittiin esimerkiksi siten, että ihmiset saisivat rauhassa ilmaista mielipiteitään ilman väkivallan tai vankilaan joutumisen pelkoa ja että kukin voisi hankkia työpaikan ilman, että sen saamisesta tarvitsisi maksaa kenellekään. Nuoret kokivat hengenheimolaisuutta tunisialaisten kanssa, jotka ensimmäisinä Pohjois-Afrikassa nousivat kapinaan, joka lopulta levisi dominonappuloiden tavoin myös Lähi-itään.

Al-Jazeeran reportaaseissa haastateltiin pääasiassa tavallisia kansalaisia: opiskelijoita, kauppiaita ja kotitäitejä. Ääneen pääsi sekä presidentti Mubarakin kannattajiin että vastustajiin lukeutuvia

mielenosoittajia. Lisäksi jutuissa kuultiin tutkijoita sekä siteerattiin Egyptin ja Yhdysvaltojen poliittisen johdon lausuntoja. Osa reportaaseista perustui ainoastaan toimittajan omiin havaintoihin ja kokemuksiin Egyptin kansannoususta. Kyseiset kaksi juttua kertoivat siitä, miten Egyptin kansannousu muistutti aiempia kansannousuja historiassa. Egyptin tapahtumia verrattiin esimerkiksi Sudanin vallankumoukseen vuonna 1985 (AJE 7 / 12.2.2011). Toinen juttu käsitteli sitä, mitä aiemmista vallankumouksista voitaisiin oppia (AJE 9 / 17.2.2011).

Jutuissa esiintyneet ongelmat määräytyivät yleensä sen mukaan, missä mikäkin juttu oli kirjoitettu. Esimerkiksi Israelissa tehdystä reportaasista (AJE 2 / 31.1.2011) välittyi pelko siitä, miten mahdollinen vallankumous vaikuttaisi Egyptin ja Israelin väliseen rauhaan ja syttöisikö maiden välille sota. Jotkut israelilaiset pelkäsivät, että Egyptiin tulisi uusien vaalien jälkeen islamistinen hallitus, mikä ei tietäisi hyvää maiden suhteille. Toisaalta osa israelilaisista toivoi omaan maahansa jopa samanlaista kansannousua kuin Egyptissä, mitä toimittaja piti "shokeeraavana".

Yhdysvalloissa kirjoitettu reportaasi kertoi Washingtonissa asuvien egyptiläisten mielenosoituksista (AJE 3 / 4.2.2011). Ongelmana näyttöytyi Egyptin huono turvallisuustilanne ja se, että USA tuki Egyptin diktatuuria. Mielenosoittajat vaativat, että USA auttaisi egyptiläisiä saamaan presidentti Mubarakin pois vallasta, koska "Yhdysvallat edusti demokratiaa".

Varsinkin presidentin eroamisen jälkeen nousi huoli tulevasta. Reportaaseissa pohdittiin, miten armeija aikoo toimia noustuaan valtaan ja saadaanko vallankumous vietyä loppuun. Ihmiset tiedostivat, että paljon oli vielä tekemistä, jotta maan olosuhteet paranisivat. Jutuissa esitettiin ratkaisuja ongelmiin monipuolisemmin kuin Helsingin Sanomissa ja New York Timesissa. Kun edellä mainituissa lehdissä esitettiin lyhytaikaisia ratkaisuja, kuten Mubarakin eroamista, al-Jazeerassa esitettiin, miten kansan pitäisi toimia sen jälkeen, kun diktaattori oli saatu vallasta, jotta kansan kaipaamat muutokset saataisiin aikaiseksi.

Al-Jazeeran monipuolisuus selittyi osaksi sillä, että tutkimuksessa mukana olleet al-Jazeeran jutut oli kirjoitettu pidemmällä aikavälillä kuin Helsingin Sanomien ja New York Timesin jutut. Pitkällä aikavälillä juttuihin on voinut saada enemmän perspektiiviä kuin päivittäisessä raportoinnissa. On kuitenkin huomioitava, että al-Jazeera ehdotti jo viidentenä mielenosoituspäivänä pysyvämpää ratkaisua Egyptin tilanteeseen kuin hallitsevan presidentin eroamisen, jota muut mediat toistuvasti tarjosivat.

"They are not interested in a change of government – as Mubarak promised on January 28 – and they will not be dissuaded by repeated promises of economic reform and prosperity. They

believe that Egypt's current socio-economic malaise is rooted in the political system itself, a system which has not evolved since the first revolution overthrew the King of Egypt in 1952. -- The young protesters that we now see on the streets of Cairo, Ismailiya, Suez, Alexandria and Mahala want a political process that safeguards their democratic participation." (AJE 1 / 29.1.2011.)

Edellinen esimerkki kuvastaa sitä, millä tavalla al-Jazeera käsitteli Egyptin kansannousua verkkosivuillaan. Reportaasi kertoi ainoastaan nuorten ajatuksista ja heidän ratkaisumalleistaan Egyptin tilanteeseen. Jutussa ei siteerattu ketään, vaan jutun kirjoittaja, yliopiston opettaja, kertoi opiskelijoiltaan kuulemista asioista ja yritti ymmärtää tapahtumien lähtökohtia. Kirjoittaja ei yrittänyt olla puolueeton, vaan tarjosi nuorten ehdottamia ratkaisuja tilanteeseen.

Ratkaisuja esitettiin myös presidentin eroamisen jälkeen. Esimerkiksi unkarilainen historianprofessori Istavan Rev esitti al-Jazeerassa, että poliittinen läpinäkyvyys ja avoimuus parantaisivat demokratian ensiaskeleita Egyptissä ja Tunisiassa. Käytännössä avoimuus olisi voinut tarkoittaa Revin mukaan esimerkiksi televisioituja neuvotteluita, jotta ihmiset olisi saatu paremmin mukaan poliittiseen prosessiin. (AJE 9 / 17.2.2011.)

Al-Jazeerassa näyttäytyivät syyllisinä pääasiassa presidentti Mubarak ja hänen hallituksensa. Mubarakin kannattajia nimitettiin avoimesti "roistoiksi" (AJE 4 / 6.2.2011), jotka pahoinpitelivät aktivisteja ja lietsoivat sekasortoa aktivistien "rauhanomaisten" mielenosoitusten keskelle (AJE 8 / 12.2.2011). Kun Mubarakin kannattajia nimitettiin "roistoiksi", joille maksettiin mielenosoittajien vastustamisesta, hänen vastustajiaan nimitettiin "demokratia-aktivisteiksi". Kannattajien ja vastustajien vastakkainasettelu näkyi myös esimerkiksi silloin, kun "demokratia-aktivistit" olivat "voittaneet" Mubarakin kannattajat katumellakassa. (AJE 8 / 12.2.2011.) Katumellakoista syytettiin myös poliiseja, joiden usein todistettiin mellakoivan ja ryöstelevän Mubarakin kannattajien joukoissa.

Jutuissa syyllistettiin myös poliittisia vaikuttajia. Egyptin hallitus syytti mellakoista useaan otteeseen Muslimiveljeskuntaa. Samalla tiedon paikkansapitävyys kuitenkin kyseenalaistettiin esimerkiksi kertomalla, ettei Muslimiveljeskunta ollut aikonut alun perin osallistua mielenosoitukseen (AJE 4 / 6.2.2011). Uskottiin, että hallitus halusi vedota varsinkin länsimaalaisten islamistipelkoon syyttämällä Muslimiveljeskuntaa mellakoista (AJE 4 / 6.2.2011). Mubarakin kannattajat syyttivät myös Yhdysvaltoja sekä egyptiläistä diplomaattia ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön entistä johtajaa Mohamed ElBaradeita Egyptin asioihin sekaantumisesta.

Toisaalta oppositiopuolueita moitittiin siitä, että ne olivat "hampaattomia", kun eivät kyenneet saamaan aikaan muutoksia (AJE 6 / 10.2.2011).

Media oli yksi syyllistämisen kohteista. Egyptin valtion televisiokanavaa syytettiin ulkomaalaisvihan lietsomisesta. Ulkomaalaisvihan kohteeksi joutui esimerkiksi al-Jazeeran kanadalainen toimittaja, jota uhkailtiin kadulla (AJE 8 / 12.2.2011). Mielenosoittajat eivät "enää uskoneet, että egyptiläinen media raportoi oikeudenmukaisesti Tahririn aukiolta" (AJE 4 / 6.2.2011).

Myös israelilaisen median tietoja kyseenalaistettiin. Israelilainen media oli väittänyt, että Iran tuki Egyptin mellakoita, jotta myös Egyptiin saataisiin islamistinen hallitus. Tähän asti Egyptillä oli pitkään ollut läheiset suhteet Yhdysvaltojen ja Israelin kanssa. Israelilainen opiskelija tunnusti al-Jazeeralle uskovansa israelilaiseen mediaan "vain rajoitetussa määrin". (AJE 2 / 31.1.2011.) Israelilaisen median syytös Irania kohtaan haluttiin siis kumota.

Al-Jazeeraa puolestaan syytettiin hallituksenvastaisuudesta ja mellakoiden hehkuttamisesta. Toimittaja kuitenkin muistutti, että kanava oli "antanut lähetyksia Mubarakin hallitukselle, puolueelle ja tukijoille". Mubarakin kannattajat muuttuivat jopa niin uhkaaviksi, että yhtiön amerikkalainen toimittaja päätti tituleerata itseään freelanceriksi tai bloggajaksi sen sijaan, että olisi tunnustanut olevansa al-Jazeeran toimittaja. (AJE 5 / 8.2.2011.)

Al-Jazeera kritisoi voimakkaasti Mubarakin hallituksen toimintaa. Edellisvuonna pidettyjä parlamenttivaaleja nimitettiin "julkeasti peukaloiduiksi", ja myös vuoden 2005 presidentinvaaleja kritisoitiin. Al-Jazeera myös epäili armeijan kykyä pitää lupauksensa järjestää maahan siviilihallinto sen jälkeen, kun presidentti Mubarak oli eronnut tehtävästään. Armeijan johtajan, puolustusministeri Mohamed Hussein Tantawin, muistutettiin istuneen 20 vuotta Mubarakin hallituksessa. (AJE 7 / 12.2.2011).

Jutuissa kerrottiin verrattain vähän väkivallan aiheuttamista tuhoista. Suurimman osan mainituista voi luokitella niin sanotuiksi "näkymättömiksi tuhoiksi" (ks. Taulukko 1). Jutuissa kerrottiin huolesta ja pelosta, joita ihmiset tunsivat niin Egyptissä, Israelissa kuin Yhdysvalloissa. Syyt huoleen vaihtelivat. Egyptissä ihmiset pelkäsivät pidätyksiä, kidutusta ja sitä, että Egypti menettää mellakoiden takia maineensa, kun taas Israelissa ihmiset olivat huolissaan siitä, mitä tapahtuu Egyptin ja Israelin välisille suhteille (AJE 2 / 31.1.2011). Yhdysvalloissa asuvat egyptiläiset pelkäsivät läheistensä puolesta ja olivat huolissaan heistä, kun puhelinyhteydet kotimaahan eivät

toimineet (AJE 3 / 4.2.2011). Toimittajat puolestaan pelkäsivät omasta puolestaan, kun viha ulkomaalaisia ja toimittajia kohtaan yltyi.

Niin sanotuista "näkyvistä tuhoista" al-Jazeera kertoi raportoimalla loukkaantuneista ja kuolleista mielenosoittajista, palaneista poliisiasemien ja sisäministeriön rakennuksista ja jopa mellakoissa loukkaantuneista hevosista. Kaikkiaan mellakoissa kuoli yli 300 ihmistä, ja yhtä kuollutta mielenosoittajaa nimitettiin lainausmerkeissä "marttyyriksi" (AJE 8 / 12.2.2011). Eräessä reportaasissa yksi aktivisti huomautti, että mellakoista kärsivät kaikki, eivät vain Mubarakin vastustajat.

"Everyone suffers, there isn't one person who doesn't suffer. Everyone down there is suffering, everyone at home is suffering, even the people who come to oppose us, those who support the president, they suffer as well, but they've been paid." (AJE 4 / 6.2.2011.)

Egyptin tapahtumia keväällä 2011 ei pidetty vallankumouksena, koska vain yksi johtajista, maan presidentti, erosi virastaan. Tiedostettiin, että vallankumoukseen tarvittaisiin Egyptissä vielä paljon toimenpiteitä. Egyptin kansannousu poikkesi aiemmista vallankumouksista myös siten, että mielenosoituksissa oli kuollut tavallista vähemmän ihmisiä. Harvardin yliopiston professori Theda Skocpol mainitsi al-Jazeeralle, että "vallankumoukset ovat yleensä paljon väkivaltaisempia, kuin mitä Egyptissä näimme" (AJE 9 / 17.2.2011).

Al-Jazeerassa oli näkyvissä vastakkainasettelu eri ryhmien välillä. Jutuissa kirjoitettiin esimerkiksi Mubarakin vastustajien "voitosta" Mubarakin kannattajia vastaan (AJE 8 / 12.2.2011), ja kerrottiin hallituksen "taktiikasta", mikä viittasi niin ikään voitontavoitteluun (AJE 4 / 6.2.2011). Voitontavoittelu sen sijaan, että etsittäisiin ratkaisua tilanteeseen, pidetään perinteisesti sotajournalismille tyypillisenä.

Toisaalta jutuissa huomioitiin, että kyseessä on kaikkien egyptiläisten tulevaisuus ja konfliktiin pyrittiin löytämään ratkaisuja. Tästä hyvänä esimerkkinä on aiemmin esitetty aktivistin lausahdus: "Kaikki kärsivät, myös ihmiset, jotka vastustavat meitä" (AJE 4 / 6.2.2011).

Ratkaisukeskeisyys ei korostunut erityisemmin juttujen otsikoinnissa, vaan otsikot viittasivat yleensä siihen, mitä viimeksi oli tapahtunut. Puolessa jutuista oli sellaiset otsikot, jotka viittasivat konfliktin seurauksiin (AJE 1, 2, 4, 6 ja 8). Otsikot olivat hyvin lyhyitä, joten pyrin tarkastelussa ottamaan huomioon myös muun tekstin, jotta olisi selvinnyt, mihin otsikolla viitattiin. Jutuissa mainittuihin ratkaisuehdotuksiin viitattiin kolmessa otsikossa (AJE 3, 9 ja 10). Yhdessä jutussa

esitettiin ongelma (AJE 5), eli toimittajien vaikeudet työskennellä Egyptissä, ja yhden otsikon luokittelin taustoittavaksi, koska jutussa peilattiin Egyptin konfliktia Sudanin vallankumoukseen (AJE 7).

Al-Jazeeran otsikoinnissa painottuivat muiden medioiden tapaan konfliktin seuraukset. Tämä lienee tyypillistä otsikoille, joiden tarkoituksena on tiivistää juttujen sanoma muutamaan sanaan. Voisi olla hankalaa esimerkiksi esittää ratkaisuja pitkäaikaiseen konfliktiin vain muutamalla sanalla. Toisaalta eteenpäin nojaava otsikointi on tyypillistä journalismissa. Yleensä otsikossa kerrotaan mieluummin uusista kuin vanhoista asioista.

Vaikka al-Jazeeran raportointia ei missään nimessä voi pitää puolueettomana, väkivallalla herkuttelusta sitä ei ainakaan voi syyttää. Reportaaseista välittyi perehtyneisyys Egyptin asioihin. Tämä näkyi esimerkiksi siten, että tapahtumista ei kerrottu vain yksioikaisesti, että kansa haluaa vapautta ja vaatii Mubarakin eroamista, vaan jutuissa kerrottiin, millaista egyptiläisten on ollut elää diktatuurissa ja mitä voitaisiin tehdä, jotta tilanne korjaantuisi.

Al-Jazeeran raportointityyli poikennee Helsingin Sanomista ja New York Timesista osaksi sen takia, että tutkimuksessa mukanaolevien al-Jazeeran juttujen ei ollut tarkoituksaan uutisoida, vaan raportoida Egyptin kansannoususta feature-tyyliin. Varsinaiset uutiset kerrottiin al-Jazeeran tv-uutisissa ja netissä uutissivustolla. Helsingin Sanomien ja New York Timesin reportaasien tarkoitus puolestaan oli ensisijaisesti uutisoida Egyptin tapahtumista, ja toimittajien analysointi tapahtui todennäköisesti erillisillä uutisten näkökulmapalstoilla, jotka eivät olleet mukana tutkimuksessa.

Al-Jazeeran raportoinnissa ilmeni sekä rauhanjournalismille että sotajournalismille tunnusomaisia piirteitä. Rauhanjournalismiin viittasi tapa antaa "ääni äänettömille" eli tavallisille kansalaisille. Konfliktiin myös yritettiin esittää ratkaisuja. Rauhanjournalismin piirre oli myös se, että raportointi keskittyi enemmän näkymättömiin kuin näkyviin tuhoihin.

Sotajournalismiin viittaavaa oli al-Jazeeran tapa asettaa vastakkain kaksi osapuolta, maan johtajat ja kansalaiset, jotka taistelivat voitosta. Al-Jazeera syyllisti kahakassa lähes yksinomaan maan hallitusta ja silloista presidenttiä Hosni Mubarakia. Yksipuolinen syyllistäminen liitetään usein sotajournalismiin. On kuitenkin huomioitava, että kyseessä oli kansannousu, joka jo terminä viittaa siihen, että konflikti oli hallituksen ja kansan välillä. Jos jompikumpi osapuoli oli valittava, ehkä rauhanjournalismin kuului puoltaa mieluummin kansalaisia kuin johtajia.

6.4 Yhteenveto

Kaikkien kolmen median raportoinnissa esiintyi sekä rauhanjournalismia että sotajournalismia muistuttavia piirteitä. Seuraavissa luvuissa vastaan seuraaviin asettamiini tutkimuskysymyksiin: millaisia sota- ja rauhanjournalismin piirteitä Egyptin kansannousua käsittelevät jutut sisälsivät, ja miten Helsingin Sanomien, New York Timesin ja al-Jazeeran reportaasit poikkesivat toisistaan? Esittelen piirteitä niiden neljän teeman mukaan, joiden avulla Johan Galtung erotteli sota- ja rauhanjournalismin.

6.4.1 Rauha- vai väkivaltakeskeinen?

Jokainen media oli yhtä mieltä siitä, että Egyptissä konflikti oli kytenyt jo pitkään, ainakin 30 vuoden ajan, jonka presidentti Mubarak oli ollut vallassa. Sekä Helsingin Sanomat, New York Times että al-Jazeera kertoivat, että ihmiset olivat osoittaneet mieltä jo ennen varsinaista kansannousua. Kansannousun alkamisen päivänä pidettiin 25:tä tammikuuta 2011, jolloin tuhannet ihmiset aloittivat 18 päivää kestäneet mielenosoitukset. Al-Jazeeran mukaan tammi- ja helmikuun mielenosoitukset poikkesivat aiemmista mielenosoituksista esimerkiksi siten, että mielenosoittajat kokivat, että heidän "äänensä viimein kuultiin" (AJE 10 / 19.2.2011)

Median raportointiajankohta ja -tiheys poikkesivat toisistaan. New York Times raportoi Egyptistä hyvin tiheästi ja pitkäkestoisesti, tammikuun alusta pitkälle kevääseen. Helsingin Sanomat aloitti raportoinnin Kairosta neljäntenä mielenosoituspäivänä ja jatkoi raportointia noin viikon presidentin eroamisen jälkeen. Al-Jazeera raportoi lähes samana aikana ja yhtä tiheästi kuin Helsingin Sanomat ja julkaisi juttuja keskimäärin joka toinen päivä. Al-Jazeeralla on kuitenkin pysyvä toimitus Kairossa, joten yhtiö on todennäköisesti raportoinut Egyptin tilanteesta huomattavasti pidempään kuin Helsingin Sanomat.

Näytti siltä, että Helsingin Sanomat kiinnostui Egyptistä väkivallan takia. HS tiedosti, että konflikti oli alkanut jo paljon aiemmin ennen suurimpia mielenosoituksia, mutta saapui paikalle vasta sitten, kun mellakat olivat jo alkaneet. New York Times sen sijaan raportoi paikan päältä jo monta viikkoa ennen niin sanottua kansannousua, ja al-Jazeera oli paikalla jatkuvasti, koska yhtiöllä on Kairossa pysyvä toimitus. Helsingin Sanomat oli seurannut Egyptin tilanteen kehittymistä ja päättänyt lähettää paikalle ulkomaantoimittajan vasta sitten, kun jotain muutosta oli alkanut tapahtua. Menetelmä on sinänsä täysin ymmärrettävä, koska harva mediayhtiö kykenee pitämään toimittajia

joka maassa. Verratessa Helsingin Sanomia ja New York Timesia on muistettava, että toimitusten resurssit ovat aivan eri luokkaa keskenään.

Väkivallan aiheuttamista tuhoista kerrottiin kussakin mediassa eri tavoin. New York Timesissa korostuivat niin sanotut näkyvät tuhot, kuten loukkaantuneiden ja kuolleiden lukumäärät, rakennusten palot sekä muut aineelliset tuhot. Al-Jazeera kertoi reportaaseissaan vastaavasti eniten näkymättömistä eli aineettomista tuhoista, kuten ihmisten pelosta. Helsingin Sanomissa esiintyi aineettomia ja aineellisia tuhoja suurin piirtein saman verran.

Näkymättömien tuhojen kertominen liitetään rauhanjournalismiin ja näkyvien tuhojen raportoiminen sotajournalismiin. Al-Jazeeran painottuminen rauhanjournalismille tyypillisiin näkymättömiin tuhoihin voi selittyä osaksi sillä, että al-Jazeera oli todennäköisesti kertonut näkyvistä tuhoista uutissivuillaan ja televisiossa, kun taas Helsingin Sanomien ja New York Timesin jutut muistuttivat muutenkin enemmän uutisia. On kuitenkin huomioitava, että Helsingin Sanomien ja New York Timesin raportointityylit poikkesivat toisistaan, vaikka ne molemmat olivat ensisijaisesti sanomalehtiä. New York Timesissa jutut muistuttivat enemmän sotajournalismia kuin Helsingin Sanomissa.

6.4.2 Totuutta vai propagandaa?

Sekä Helsingin Sanomat että New York Times välttivät ottamasta kantaa siihen, kuka valehteli ja kuka kertoi totuuden. Molemmissa kyseenalaistettiin Egyptin hallituksen toimia ja valtion televisiokanavan välittämiä tietoja, mutta ketään ei suoraan nimitetty valehtelijoiksi. Voidaan tulkita, että Helsingin Sanomat ja New York Times halusivat välttää propagandaa muistuttavan raportoinnin. Toisaalta ne eivät paljastaneet kummankaan osapuolen valheita, joten totuuden paljastamisestakaan niitä ei voi onnitella.

Al-Jazeera otti selkeästi kantaa siihen, kuka puhui totta ja kuka valehteli. Se väitti esimerkiksi, että poliisit ryöstelivät katumellakoiden aikana, kun puolestaan Helsingin Sanomat ja New York Times suhtautuivat väitteisiin varauksellisesti. On todennäköistä, että al-Jazeeralla oli Helsingin Sanomia ja New York Timesia enemmän omia havaintoja tapahtumien kulusta, ja muut mediat joutuivat tyytymään al-Jazeeran lainaamiseen. Al-Jazeeran raportointia ei voi moittia yksipuoliseksi, koska se kertoi myös niin sanotun toisen osapuolen eli mielenosoittajien tuhotöistä ja häpeästä. Voidaan tulkita, ettei raportointi ollut myöskään propagandaa.

Toimittajan perusarvoihin kuuluu totuuteen pyrkiminen, joten harva toimittaja haluaa tietoisesti levittää propagandaa. Tästä syystä on hankala todistaa, kuinka tietoista mahdollisen propagandan levittäminen tai totuuden välittäminen oli Egyptin kansannousun aikana. Tarkoituksena ei ole muutenkaan julistaa, olivatko tutkimuskohteet totuudenmukaisia vai propagandistisia, vaan esittää sota- ja rauhanjournalismin piirteitä, joita reportaaseissa esiintyi.

6.4.3 Tavallisia ihmisiä vai eliittiä?

Helsingin Sanomat ja al-Jazeera keskittyivät tavallisten ihmisten haastattelemiseen, kun taas New York Times keskittyi enemmän viranomaislähteisiin. New York Timesissa ääneen pääsivät eniten miehet, kun puolestaan al-Jazeerassa miesten ja naisten osuus oli tasapainossa. Helsingin Sanomissa haastateltavien sukupuolta oli vaikea päätellä, koska suomen kielen pronominit ovat samanlaisia henkilön sukupuolesta riippumatta. Nimien perusteella vaikutti siltä, että miesten osuus oli naisten osuutta suurempi.

Rauhanjournalismin liitetään ennen kaikkea tavallisten ihmisten kuuleminen, kun taas viranomaisiin keskittymistä pidetään sotajournalismin tyypillisenä. Rauhanjournalismin taustalla on ajatus siitä, että jutuissa haastatellaan niin miehiä kuin naisia. Sotajournalismissa sen sijaan korostuvat miehet. Sukupuolinäkökulmasta al-Jazeeran haastateltavavalinnat muistuttivat rauhanjournalismia enemmän kuin Helsingin Sanomissa ja New York Timesissa.

Haastateltavien taustat vaikuttivat myös siihen, mitkä asiat nähtiin ongelmina ja millaisia ratkaisuehdotuksia mediassa esitettiin. Koska New York Times haastatteli pääasiassa viranomaisia, myös ongelmat ja ratkaisumallit olivat pääasiassa heidän esittämiään. Sekä ongelmissa että ratkaisuehdotuksissa painottui hallinnollisuus, mikä muistutti sotajournalismia. Helsingin Sanomat ja al-Jazeera esittivät ratkaisuja Egyptin tilanteeseen pääasiassa tavallisten kansalaisten näkökulmasta, mikä on rauhanjournalismin tyypillistä.

6.4.4 Ratkaisu- vai voittokeskeinen?

Kaikissa kolmessa mediassa oli piirteitä sekä ratkaisu- että voittokeskeisyydestä. Kaikista välittyi pyrkimys väkivallattomuuteen ja konfliktin ratkaisemiseen, mutta toisaalta näytti siltä, että puhdas "voitto" oli usein tavoitteena.

Jokaisessa mediassa esitettiin rauhanaloitteita eri suunnilta, eli viranomaistahtoilta ja mielenosoittajilta, ja yritettiin ratkaista konflikti. Välillä kuitenkin itse ongelma määriteltiin eri tavoin. Esimerkiksi New York Timesissa ongelmana nähtiin mielenosoitusten alkupäivinä itsemellakat. Myös rauhanjournalismissa ongelmana nähdään konflikti tai sota. Ottaen kuitenkin huomioon, ettei kyseessä ollut perinteinen sota, vaan kansannousu, konfliktina eivät olleet mielenosoitukset, vaan yhteiskunnan epäkohdat, joita aktivistit yrittivät mielenosoituksillaan vastustaa. Näin ollen New York Timesin ongelmanasettelu johti siihen, että jutussa yritettiin ratkaista toista ongelmaa alkuperäisen ongelman sijasta.

Vaikka konfliktin ongelma ja kansannousun tavoite olivat välillä hukassa, Helsingin Sanomissa, New York Timesissa ja al-Jazeerassa nousi yksi yhteinen asia, jota kansannousulla tavoiteltiin. Kaikissa oli tavoitteena vapaus. Tällä perusteella ratkaisu näytti olevan voittoa tärkeämpää.

7 PÄÄTELMÄT

Tutkimustulosten perusteella näytti siltä, että arabitaustaisen al-Jazeeran reportaasit täyttivät eniten rauhanjournalismin edellytykset. Tulkinta voi osaksi johtua siitä, että al-Jazeeran feature-aineisto salli parhaiten rauhanjournalismille tyypilliset raportointitavat ja Egyptin konfliktin taustat olivat toimitukselle entuudestaan tuttuja. Jutuissa ei pyritty näennäiseen neutraaliuteen haastatteleamalla kaikkia osapuolia, vaan niissä esitettiin rohkeasti ratkaisuja Egyptin kimuranttiin tilanteeseen. Erityyppinen aineisto ei kuitenkaan yksistään selitä sitä, miksi al-Jazeeran raportointi sisälsi eniten piirteitä rauhanjournalismista.

New York Timesin reportaaseissa oli puolestaan eniten piirteitä sotajournalismista. Lehdessä oli haastateltu huomattavasti enemmän viranomaislähteitä kuin Helsingin Sanomissa ja al-Jazeerassa. Näin ollen ongelmina ja mahdollisina ratkaisuinähtiin varsinkin mellakoiden alkupäivinä eri asiat kuin Helsingin Sanomissa ja al-Jazeerassa. Sekä ongelmat että ratkaisuehdotukset olivat hallinnollisia, joten tavallisen kansan näkökulma jäi niukaksi.

Helsingin Sanomien raportointi oli jotain New York Timesin ja al-Jazeeran raportoinnin väliltä. Sekä Helsingin Sanomat että al-Jazeera näyttivät raportoivan ruohonjuuritasolta, tavallisen kansan parista. HS:llä ei ollut kuitenkaan tarjota yhtä kattavasti ratkaisuehdotuksia Egyptin konfliktiin kuin al-Jazeeralla.

Aiemmin on havaittu, että ulkomaalaisten toimittajien kirjoitukset ovat olleet yleisemmin sotajournalismia kuin paikallisten toimittajien kirjoitukset (ks. Lee 2010, 379). Omassa tutkimuksessani ei ollut tarkoituskaan vertailla toimittajien kansallisuuden vaikutusta juttujen sisältöön, mutta kyseinen seikka on kiinnostavaa nostaa tässä kohtaa esille.

Helsingin Sanomien ja New York Timesin toimittajat olivat kirjeenvaihtajia, joten toimittajat tulivat Egyptin ulkopuolelta. Al-Jazeeralla oli sekä arabitaustaisia että länsimaalaisia toimittajia. Al-Jazeeran raportointi oli asiantuntevaa todennäköisesti siksi, että arabitaustaisessa toimituksessa Egyptin tilanne oli tuttu, joten asioihin uskallettiin ottaa kantaa. Aiempien tutkimusten ja oman tutkimukseni perusteella käy selväksi, että rauhanjournalismin näkökulmasta paikallinen asiantuntemus on raportoinnissa ensisijaisen tärkeää.

Leen (2010, 361) mukaan journalismissa pitää tapahtua rakenteellisia muutoksia, jotta rauhanjournalismista tulisi näkyvää konflikti- ja sotautisoinnissa. Myös nepalilainen päätoimittaja Kunda Dixit (2011) on todennut, että rauhanjournalismin pitäisi olla valtavirtaa. Aikaisempien

tutkimusten perusteella on näyttänyt siltä, että rauhanjournalismia on hankalaa toteuttaa varsinkin niin sanotuissa kovissa uutisissa. Tämä johtunee siitä, että rauhanjournalismin ja uutisten kriteerit poikkeavat liiaksi toisistaan.

Myös tämä tutkimus tukee näkemystä, että rauhanjournalismi ei nykyisessä muodossaan toteudu pitkissäkään toimitetuissa jutuissa, koska toimittajat pyrkivät puolueettomuuteen. Rauhanjournalismi vaatinee journalistisen genren, jossa toimittajan mielipiteiden näkyminen on sallittua. Helsingin Sanomat ja New York Times olivat todennäköisesti julkaisseet toimittajien mielipidekirjoituksia muualla kuin reportaaseissa.

Al-Jazeeralla puolueellisuuden ja puolueettomuuden ristiriita oli ratkaistu erillisillä feature-jutuilla, joissa toimittajat saivat vapaasti kertoa näkemyksistään ja kokemuksistaan. Jutut eivät toki olleet internetissä kanavan pääsivulla, eivätkä näin ollen niin sanottua valtavirtaa, mutta koska ne olivat internetissä, ne olivat kaikkien luettavissa.

Leen (2010, 379) mielestä verkkomedia avaa uusia mahdollisuuksia rauhanjournalismille, koska interaktiivisuus nostaa enemmän tavallisten ihmisten ajatuksia esille, mikä puolestaan vähentää uutisten eliittikeskeisyyttä. Al-Jazeera hyödynsi internetiä ja sosiaalista mediaa Egyptin kansannousun aikana, kun yhtiön toimilupa peruttiin mielenosoituspäivien aikana. Jos al-Jazeera olisi kyennyt välittämään tietoa ainoastaan televisiokanavansa kautta, tiedonvälitys olisi hiljentynyt toimiluvan perumisen jälkeen. Internet ja sosiaalinen media olivat siis elintärkeitä tiedonvälityksen jatkumisen kannalta.

Philip Seibin (2008) käsitys al-Jazeera-ilmioistä sai Egyptin kansannousun aikana vahvistuksen. Yleisö pääsi jakamaan ajatuksiaan sosiaalisessa mediassa, josta ajatukset levisivät valtamediaan. Kansan ääni pääsi kuuluville, mikä on rauhanjournalismin tarkoitus. On siis selvää, että interaktiivisuus tuo uutta jalansijaa rauhanjournalismille.

Egyptiläinen demokratia-aktivisti ja bloggaaja Amr Ghatbeia on todennut suomalaisessa Rauhanpuolustajien julkaisussa, että suomalaiset pystyisivät auttamaan egyptiläisiä ehdottamalla käytännöllisiä ideoita siitä, millä tavalla Egyptissä voitaisiin rakentaa uudenlainen maailma. Hänen mielestään "olisi oikea hetki esitellä ei-hierarkkinen, vihreä ja laaja oikeudenmukainen ratkaisu energiaan, veteen, maanviljelykseen, terveyteen, asumiseen, koulutukseen ja teknologiaan liittyviin ongelmiin ja rakentaa toimiva liike niiden ympärille". Ghatbeian mukaan egyptiläisille olisi tärkeää nähdä, millä tavalla ongelmia ratkotaan eri puolilla maailmaa. Samalla hän on kuitenkin korostanut,

että "Suomi on hyvin erilainen paikka kuin Egypti, joten myös ratkaisujen täytyy lähteä maasta itsestään". (Maiche 2011.)

Toimittajien olisi syytä ottaa oppia Ghatbeian näkemyksistä. Vaikka arabitaustainen media tuntee parhaiten paikalliset olot ja kykenee todennäköisesti raportoimaan Egyptin oloista kaikista asiantuntevimmin, myös ulkomaalaista mediaa tarvitaan. Varsinkin kun arabikevään kaltainen myllerrys ei ole aiemmin kohdannut Egyptin yhteiskuntaa, ratkaisuehdotuksia tarvitaan. Ulkomaalaiset toimitukset eivät välttämättä pärjää uutisten taustoittamisessa samalla tavalla kuin paikallinen media, mutta uusia tulevaisuudenkuvia ne voivat tarjota. Eri asia on se, kumpaan medialla on enemmän kiinnostusta: ratkaisujen esittämiseen vai väkivallalla mässäilyyn.

LÄHTEET

Aineisto:

HS 1: Egypti pidätti henkeään. Helsingin Sanomat 28.1.2011.

HS 2: Kairo peittyi kyynelkaasuun. Helsingin Sanomat 29.1.2011.

HS 3: "Joko me tai Mubarak". Helsingin Sanomat 30.1.2011.

HS 4: Suomalainen egyptologi pysyy Kairossa. Helsingin Sanomat 30.1.2011.

HS 5: Kirveet korvasivat poliisin. Helsingin Sanomat 31.1.2011.

HS 6: Mubarakin hallinto tarjosi vuoropuhelua perustuslaista. Helsingin Sanomat 1.2.2011.

HS 7: Häivy. Helsingin Sanomat 2.2.2011.

HS 8: Kairon välirauha päättyi. Helsingin Sanomat 3.2.2011.

HS 9: Taistelu aukiota jatkui. Helsingin Sanomat 4.2.2011.

HS 10: Mubarakin valta murtui Egyptissä. Helsingin Sanomat 12.2.2011.

NYT 1: Violent Crashes Mark Protests Against Mubarak's Rule. The New York Times 25.1.2011.

NYT 2: Protesters in Egypt Defy Ban as Government Cracks Down. The New York Times 26.1.2011.

NYT 3: Opposition in Egypt Gears Up for Major Friday Protest. The New York Times 27.1.2011.

NYT 4: Egypt's Leader Uses Old Tricks to Defy New Demands. The New York Times 27.1.2011.

NYT 5: With Muslim Brotherhood Set to Join Egypt Protests, Religion's Role May Grow. The New York Times 27.1.2011.

NYT 6: Mubarak Orders Crackdown, With Revolt Sweeping Egypt. The New York Times 28.1.2011.

NYT 7: In Alexandria, Protesters Rout the Police, for Now. The New York Times 28.1.2011.

NYT 8: Egyptian Hopes Converged in Fight for Cairo Bridge. The New York Times 28.1.2011.

NYT 9: Egyptians Wonder What's Next. The New York Times 29.1.2011.

NYT 10: Egyptians Defiant as Military Does Little to Quash Protests. The New York Times 29.1.2011.

NYT 11: For Many Fleeing Egypt, a Long Wait. 30.1.2011.

NYT 12: U.S. Begins Evacuation Flights From Chaotic Cairo Airport. 31.1.2011.

NYT 13: Mubarak's Grip on Power Is Shaken. 31.1.2011.
NYT 14: In Crowd's Euphoria, No Clear Leadership Emerges. 31.1.2011.
NYT 15: Egypt's Economy Is Near Paralysis. 31.1.2011.
NYT 16: Street Battle Over the Arab Future. 2.2.2011.
NYT 17: Discontented Within Egypt Face Power of Old Elites. 4.2.2011.
NYT 18: Egypt Officials Seek to Nudge Mubarak Out. 4.2.2011.

AJE 1: Egyptian youth and new dawn hopes. Al-Jazeera English 29.1.2011.
AJE 2: Israel braces for 'new Middle East'. Al-Jazeera English 31.1.2011.
AJE 3: A message to Obama. Al-Jazeera English 4.2.2011.
AJE 4: Egypt's rooftop revolutionaries. Al-Jazeera English 6.2.2011.
AJE 5: Hazards of reporting from Egypt. Al-Jazeera English 8.2.2011.
AJE 6: The youth of Tahrir Square. Al-Jazeera English 10.2.2011.
AJE 7: Seeing Egypt through Sudan's lens. Al-Jazeera English 12.2.2011.
AJE 8: The day Mubarak left. Al-Jazeera English 12.2.2011.
AJE 9: Learning from past revolutions? Al-Jazeera English 17.2.2011.
AJE 10: Women of the revolution. Al-Jazeera English 19.2.2011.

Kirjallisuus:

Aallas, Esa (2011) Merkintöjä arabikeväästä, Yhdysvalloista ja mediasta meillä ja muualla. Teoksessa Melasuo, T., Pesu M. & Tomperi O. (toim.) Impivaarasta pyramideille. Kulttuurienvälinen vuoropuhelu ja suomalainen kansalaisyhteiskunta. Tampere: Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus TAPRI.

Allan, Stuart (1997) News and the Public Sphere. Towards a History of Objectivity and Impartiality. Teoksessa Bromley, M. & O'Malley, T. (toim.) A Journalism Reader. Lontoo: Routledge. 296–329.

Aslam, Rukhsana (2011) From challenge to hope. Media Development 58(2): 3–8.
http://waccglobal.org/images/stories/media_development/2011-2/aslam.pdf (Viitattu 18.11.2011)

- Bahador, Babak (2007) *CNN Effect in Action: How the News Media Pushed the West toward War in Kosovo*. Gordonsville: Palgrave Macmillan.
- Barkho, Leon (2010) *News from the BBC, CNN and Al-Jazeera: How the Three Broadcasters Cover the Middle East*. New Jersey: Hampton Press, Inc.
- Bell, Martin (1998) Journalism of attachment. Teoksessa Kieran, Matthew (toim.) *Media Ethics*. London: Routledge. 15–22.
- Chomsky, Daniel (1999) The mechanisms of management control at the New York Times. *Media, Culture & Society* 21(5): 579–599.
- Chomsky, Daniel (2006) "An Interested Reader": Measuring Ownership Control at the New York Times. *Critical Studies in Media Communication* 23(1): 1–18.
- Christians C., Glasser T., McQuail D., Nordenstreng K. & White R. (2009) *Normative Theories of the Media. Journalism in Democratic Societies*. Urbana: University of Illinois Press.
- Foerstel, Herbert N. (1998) *Banned in the Media: A Reference Guide to Censorship in the Press, Motion Pictures, Broadcasting and the Internet*. Westport, Conn: Greenwood Press.
- Galtung, J & Ruge, M. H. (1965) The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research* 2(1):64–91.
- Galtung, J. & Tschudi, F. (2000) *Crafting Peace: On the Psychology of the TRANSCEND Approach*. Teoksessa Galtung, J. & Jacobsen, C. G. *Searching for Peace. The Road to TRANSCEND*. London: Pluto Press. 206–227.
- Galtung, Johan (2002) *Peace Journalism - A Challenge*. Teoksessa Kempf, Wilhelm & Luostarinen, Heikki (toim.) *Journalism and the New World Order Vol 2. Studying War and the Media*. Göteborg: Nordicom, Göteborg University.
- Hammoud, Hassan R. (2005) *Illiteracy in the Arab world*. Paper commissioned for the EFA Global Monitoring Report 2006, Literacy for Life.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001462/146282e.pdf> (Viitattu 28.3.2012.)

- Karim, Karim H. (2002) Making Sense of the "Islamic Peril". Journalism as cultural practise. Teoksessa Zelizer, Barbie & Allan, Stuart (toim.) Journalism After September 11. London ja New York: Routledge. 101–116.
- Kempf, Wilhelm (2001) News media and conflict escalation – a comparative study of the Gulf War coverage in American and European media. Teoksessa Nohrstedt, S. A. & Ottosen, R. (toim.) Journalism and the New World Order Vol 1. Gulf War, National News Discourses and Globalization. Göteborg: Nordicom, Göteborg University.
- Kempf, Wilhelm (2002) Conflict Coverage and Conflict Escalation. Teoksessa Kempf, W. & Luostarinen H. (toim.) Journalism and the New World Order Vol 2. Studying War and the Media. Göteborg: Nordicom Göteborg University.
- Kempf, W. & Reimann, M. (2002) The Presentation of Alternative Ways of Settling the Gulf Conflict in German, Norwegian and Finnish Media. Teoksessa Kempf, W. & Luostarinen H. (toim.) Journalism and the New World Order Vol 2. Studying War and the Media. Göteborg: Nordicom Göteborg University.
- Knightley, Phillip (2002) Journalism, Conflict and War: an introduction. Journalism Studies 3(2): 167–171.
- Kuutti, Heikki (2006) Uusi mediasanasto. Jyväskylä: Atena.
- Lee, Seow Ting (2010) Peace Journalism and Structural Limitations in the News Coverage of Three Conflicts. Mass Communication and Society 13(4): 361–384.
- Luostarinen, Heikki (1994) Mielen kersantit. Julkisuuden hallinta ja journalistiset vastastrategiat sotilaallisissa konflikteissa. Helsinki: Hanki ja jää.
- Luostarinen, H. & Ottosen R. (2002) The Changing Role of the Media in Conflicts. Teoksessa Kempf, W. & Luostarinen H. (toim.) Journalism and the New World Order Vol 2. Studying War and the Media. Göteborg: Nordicom Göteborg University.
- Luostarinen, Heikki (2002a) Journalism and Cultural Preconditions of War. Teoksessa Kempf, W. & Luostarinen H. (toim.) Journalism and the New World Order Vol 2. Studying War and the Media. Göteborg: Nordicom Göteborg University.

Luostarinen, Heikki (2002b) Propaganda and Reporting in Total Wars. Teoksessa Kempf, W. & Luostarinen H. (toim.) Journalism and the New World Order Vol 2. Studying War and the Media. Göteborg: Nordicom Göteborg University.

Lynch, Jake & McGoldrick, Annabell (2005) Peace Journalism. London: Hawthorn.

McChesney, Robert W. (2002) September 11 and the Structural Limitations of US Journalism. Teoksessa Zelizer, Barbie & Allan, Stuart (toim.) Journalism After September 11. London ja New York: Routledge. 91–100.

Melasuo, T., Pesu M. & Tomperi O. (2011) Impivaarasta pyramideille. Kulttuurienvälinen vuoropuhelu ja suomalainen kansalaisyhteiskunta. Tampere: Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus TAPRI.

Miles, Hugh (2005) Al-Jazeera: The Inside Story of the Arab News Channel That Is Challenging the West. New York: Grove Press.

Mäkilä, Kimmo (2007) Tuhoa, tehoa ja tuhlausta. Helsingin Sanomien ja New York Timesin ydinaseutisoinnin tarkastelua diskurssianalyttisestä näkökulmasta 1945–1998. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Nohrstedt, S. A. & Ottosen, R. (2001) Journalism and the New World Order Vol 1. Gulf War, National News Discourses and Globalization. Göteborg: Nordicom, Göteborg University.

Partanen, Anu (2007) Totuuden tulkitsijat. Feature-kirjoittajat journalistisen totuuden jäljillä. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.

Philo, Greg & Berry, Mike (2004) Bad News from Israel. Pluto Press: London.

Rantapelkonen, Jari (2008) Informaatio sodan monet kasvot. Teoksessa Raitasalo, Jyri & Sipilä, Joonas (toim.) Sota – teoria ja todellisuus. Näkökulmia sodan muutokseen. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. 63–87.

Salminen, Esko (1996) Vaikeneva valtiomahti? Neuvostoliitto/Venäjä Suomen lehdistössä 1968–1991. Helsinki: Edita.

Salminen, Esko (1999) The Silenced Media. The Propaganda War between Russia and the West in Northern Europe. Basingstoke: Macmillan.

Schudson, Michael (2001) The objectivity norm in American journalism. *Journalism* Vol. 2(2): 149–170.

Seib, Philip M. (2008) *The Al Jazeera Effect: How the New Global Media Are Reshaping World Politics*. Washington, D.C.: Potomac Books.

Smith, Jeffery A. (1999) *War & Press Freedom: the Problem of Prerogative Power*. New York: Oxford University Press.

Smith, Ron F. (2008) *Ethics in Journalism 6th Edition*. Malden (Mass.): Blackwell.

Tommila, Päiviö ym. (1988) *Suomen lehdistön historia, osa 5. Hakuteos Aamulehti–Kotka Nyheter*. Kuopio: Kustannuskiila.

Tommila, P. & Salokangas, R. (1998) *Sanomia kaikille*. Helsinki: Edita.

Tuchman, Gaye (1978) *Making News. A Study in the Construction of Reality*. New York, NY: The Free Press.

Tumber, H. & Palmer, J. (2004) *Media at War: The Iraq Crisis*. London: Sage Publications.

Uskali, Turo (2007) *Ulkomaanuutisten uusi maailma*. Tampere: Vastapaino.

Webel, Charles (2007) Introduction. Toward a philosophy and metapsychology of peace. Teoksessa Webel, Charles & Galtung, Johan (toim.) *Handbook of Peace and Conflict Studies*. New York: Routledge.

Yiping, Cai (2011) Revisiting Peace Journalism With a Gender Lens. *Media Development* 58(2): 16–21. http://waccglobal.org/images/stories/media_development/2011-2/cai.pdf (Viitattu 18.11.2011)

Luennot/seminaarit:

The Arab Spring: Cultural and Political Encounters between Europe and Northern Africa -seminaari Turussa 10.11.2011. Tampereen Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus Tapri ja Euroopan kulttuurisäätiön Suomen osasto.

Christians, Clifford G. (2011) *Fundamentals of Media Ethics* -kurssi 19.9.2011–30.9.2011. Tampereen yliopisto.

Dixit, Kunda (2011) Luento 15.11.2011. Tampereen yliopisto.

New Voices by New Means -tutkimuspäivä Tampereella 24.11.2011. Kriisinhallintakeskus CMC Finland ja Tampereen Rauhan- ja konfliktitutkimuskeskus Tapri.

Muut lähteet:

Daniels, Mark (2005) Sota olohuoneessamme -dokumentti. Esitetty Yle Teemalla 12.2.2012 ja 27.5.2012. Tuotantoyhtiö MFP–Multimedia France.

Dvorkin, Jeffrey A. (2003) Framing Terrorism.

<http://www.npr.org/yourturn/ombudsman/2003/031119.html> (Viitattu 30.3.2012)

Huusko, Jukka (2011a) Al-Jazeera kiihottaa ja hämmentää. Helsingin Sanomat 5.2.2011.

Huusko, Jukka (2011b) Arabivuodenaika. 9.11.2011. Helsingin Sanomien Lähi-idän kirjeenvaihtajan blogi Lähi-idästä ja arabimaailmasta. <http://blogit.hs.fi/kirjeenvaihtaja/> (Viitattu 4.4.2012.)

Levikintarkastus (2012) Helsingin Sanomien levikkijakauma 2011.

<http://www.levikintarkastus.fi/levikitietokanta/index.php>. (Viitattu 4.4.2012)

Nieminen, Tommi (2011) Hevosmies jäi häviäjien leiriin. Helsingin Sanomat 20.2.2011.

Maiche, Karim (2011) Amr Gharbeia: Tulevaisuuden Egypti on demokraattinen. 1/2011. Rauhan puolesta. <http://rauhanpuolustajat.org/rauhanpuolesta/rauhan-puolesta-1--2011.html> (Viitattu 4.7.2012.)

Mekay, Emad (2012) Arabikevät ei ollut Facebook-sovellus. Palo Alto, Kalifornia: Inter Press Service. Kymen Sanomat 3.1.2012.

Nousiainen, Anu (2011) Ulkomaailman "silmät ja korvat" olivat Egyptille liikaa. Helsingin Sanomat 5.2.2011.

Suomen Journalistiliitto (2012) Journalistin ohjeet 2011.

<http://www.journalistiliitto.fi/pelisaannot/journalistinohjeet/> (Viitattu 16.2.2012.)

